

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ:
HAYAT BOYU TÜRKÇE 1-2-3 (6-12 YAŞ) SETİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Merve ÖZ SİPAN

Danışman
Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu

Nevşehir
Ağustos 2022

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ:
HAYAT BOYU TÜRKÇE 1-2-3 (6-12 YAŞ) SETİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Merve ÖZ SİPAN

Danışman
Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu

Nevşehir
Ağustos 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Merve ÖZ SİPAN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Dinleme Etkinliklerinin Değerlendirilmesi: Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Örneği” adlı Yüksek Lisans Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Merve ÖZ SİPAN

Danışman
Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Ali MEYDAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Lokman TANRIKULU danışmanlığında Merve ÖZ SİPAN tarafından hazırlanan. “**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Dinleme Etkinliklerinin Değerlendirilmesi: Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Örneği**” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../.....

JÜRİ

Danışman :

Üye :

Üye :

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Dr. Öğr. Üyesi Volkan Recai ÇETİN

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince bana her zaman sabır ve anlayışla yardımcı olan, emeklerini esirgemeyen, birlikte çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum çok kıymetli danışmanım Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu hocama değerli bilgileri ile yol gösterdiği için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Tez savunma jürisinde yer alan ve tez düzenleme sürecinde de kıymetli bilgileriyle yol gösteren Doç. Dr. Bahadır Gülbahar hocama değerli yorum ve önerileri ile çalışmaya katkı sunduğu için çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim döneminde ve tez düzenleme sürecinde tecrübe ve deneyimiyle desteklerini esirgemeyerek yardımcı olan kıymetli hocam Doç. Dr. Mesut Gün'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans hayatımın her alanında beni destekleyen, yüreklendiren ve motive eden kıymetli babam Mehmet Erdal Öz'e, tezimin her aşamasında sabırla yanımda olan ve benden yardımlarını esirgemeyen kardeşim Hesna Sümeyye Öz'e, çalışmayı hazırlarken geçirdiğim süreçte beni destekleyen eşim Bilal Sipan'a, hayatım boyunca beni destekleyen, inanan, güç veren ve asla yalnız bırakmayan kıymetli aileme sonsuz teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Merve ÖZ SİPAN

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
HAYAT BOYU TÜRKÇE 1-2-3 (6-12 YAŞ) SETİ ÖRNEĞİ**

Merve ÖZ SİPAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi / Yüksek Lisans, Ağustos 2022

Danışman: Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

ÖZET

Küçük yaş gruplarına yabancı dil olarak Türkçenin etkili bir şekilde öğretilmesi amaçlanıyorsa; öncelikle hedef kitlenin gelişimsel özelliklerinin dikkate alındığı ve dinleme becerisinin ağırlıklı olduğu ders kitaplarının geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Küçük yaşlardan itibaren çevresindeki yaşantıları anlamlandırmak için dinleme becerisine yönelen çocukların dinleme becerilerinin geliştirilmesi; diğer dil becerilerine temel oluşturması açısından önemlidir. Dinleme becerisini geliştirmenin yolu da dinleme etkinliklerinin sayısının artırılması, etkinlik türlerinin çeşitlendirilmesi ve sunulan içeriğin yaş seviyesine uygun olarak verilmesinden geçmektedir. Yaş aralığı olarak oyun yoluyla öğretime elverişli olan küçük yaş gruplarına ders kitapları hazırlanırken kitabın; günlük yaşamın, canlandırma, oyun ve sosyal etkileşimin yoğun olduğu etkinliklerle tasarlanmış olmasına dikkat edilmelidir. Bu konunun tercih edilmesinin amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında eksik olduğu düşünülen küçük yaş gruplarına öğretim konusunda alandaki diğer araştırmalardan farklılaşmasına dikkat çekmektir.

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) tarafından proje kapsamında bulunan yabancı uyruklu küçük yaş gruplarına Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitabı niteliğindeki “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde yer alan; dinleme etkinliklerinin incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmada dinleme etkinlik türleri değerlendirilmiş, dinleme etkinliklerinin oransal dağılımları yapılmış ve dinleme stratejileri analiz edilerek dinleme aşamalarında kullanılan etkinlik türleri incelenmiştir. Kitaplar nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiş ve bulgular toplanarak tümevarım yapılmıştır. Çalışmanın dokümanlarını “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti içerisinde bulunan 3 öğrenci kitabı, 3 çalışma kitabı ve 1 öğretmen kılavuz kitabı oluşturmaktadır. Toplam 73 tane dinleme etkinliğine yer verilmiş ve 132 dinleme aşaması etkinliği incelenmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda öğrenci kitaplarının ilkinde dinleme etkinliklerinin yoğun olarak verilmesinden dolayı dinleme becerisine önem verilirken ikinci öğrenci kitabında ihmal edildiği ve üçüncü öğrenci kitabında geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır. Analizi yapılan dinleme aşamalarından en çok dinleme sonrası etkinliklerine yer verilirken; dinleme öncesi ve dinleme esnası etkinliklerinin, dinleme sonrası etkinliklerine göre geride kaldığı görülmüştür.

Dinleme etkinlikleri aşamalı bir şekilde verilmemiş ve dengeli bir dağılım göstermemiştir. Araştırmaya konu olan sette genel olarak dinleme etkinlikleri iletişimsel yöntem göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. Dil öğretimi küçük yaş gruplarına yapıyorsa; dinleme etkinliklerinin sayısal olarak artırılması, dinleme etkinlik türlerinin zenginleştirilmesi, nitelik olarak geliştirilmesi ve dinleme etkinliklerinin aşamalı olarak düzenlenmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisine önemli katkılar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ders kitapları, dinleme becerisi

**EVALUATION OF LISTENING ACTIVITIES USED IN TEACHING TURKISH
AS A FOREIGN LANGUAGE: THE SAMPLE OF LIFELONG TURKISH SET 1-
2-3 (6-12 AGE)**

Merve ÖZ SİPAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Turkish Language Teaching, M.A. August 2022

Supervisor: Assoc. Lokman TANRIKULU

ABSTRACT

If teaching Turkish as a foreign language effectively to early age groups, is aiming, firstly, it is very important to develop coursebooks that considered the progressional qualifications and listening skills of the target group. It is significant to improve the listening skills of children who tend to interpret the world around them by listening since their childhood. The way of improving the listening skills is whether to increase the number of listening activities or vary the type of activities or give the content presented appropriately due to age standards. It should be paid attention to that the book is designed with intense activities in which there are daily life routines, dramas, plays, and social interaction while preparing the coursebooks for the early age groups who are suitable to teach through plays. The aim of choosing this topic is to draw attention that it changes that teaching Turkish as a foreign language to early age groups is thought inadequate.

To examine the listening activities of “Turkish for life 1-2-3 (6-12 Ages)” that is used as a coursebook to teach the foreign early age groups, which is found in the scope of the "Project on Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System (PIKTES)" by the Ministry of Education, generates the aim of this study.

Throughout the study, listening activity types were evaluated, proportional distributions of the listening activities were prepared, and the activity types that are used at the stages of listening were examined by analyzing the listening strategies. The books were analyzed through qualitative research approaches by using the way of examining the documents. The books were analyzed through qualitative research approaches by using the way of examining the documents. The documents of the study are comprised of 3 student books, 3 workbooks, and 1 teacher guide book that are found in the “Turkish for life 1-2-3 (6-12 Ages)” 73 listening activities took place and 132 listening stages were examined in total.

As a result of those examines, the first book was found impressive because the listening activities were given place frequently. It is neglected in the second book and it is determined that should be improved in the third book. It is observed that the post-listening activities, which are mostly included among the analyzed listening stages, overtook the pre-listening activities and during-activities.

The listening activities were not applied in incrementally, so it doesn't demonstrate an even distribution. The listening activities were generally organized by considering the communicative method, in the set, which is the subject of the research. If the language teaching is being applied to early age groups, improving as qualification and

organizing the activities incrementally will contribute to the listening skills of teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, coursebooks, listening skills

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Dil, Anadili ve Kültür.....	19
1.2. İkinci Dil, Yabancı Dil ve Hedef Dil.....	20
1.3. Göç ve Eğitim.....	21
1.4. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.....	23
1.5. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES).....	25
1.6. Küçük Yaş Gruplarına Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi.....	26
1.7. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Motivasyonun Öğrenme Sürecine Etkisi.....	28
1.8. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Ders Kitaplarının Kullanımı.....	30
1.9. Hayat Boyu Türkçe (6-12 Yaş) Seti.....	31
1.10. Dört Temel Dil Becerisi.....	33
1.11. Dinleme Becerisinin Önemi.....	34

1.11.1. Dinleme Aşamaları	34
1.11.1.1. Dinleme Öncesi.....	35
1.11.1.2. Dinleme Esnası.....	35
1.11.1.3. Dinleme Sonrası.....	35
1.11.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Dinleme Becerisinin Önemi.....	36
1.11.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Becerisinin Önemi.....	37
1.11.4. Küçük Yaş Gruplarında Dinleme Becerisinin Önemi	38

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli	39
2.2. Veri Seti.....	40
2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	40
2.4. Veri Toplama Aracı.....	41
2.5. Geçerlik ve Güvenirlik	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular	43
3.2. Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular	50
3.3. Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular	53
3.4. Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular	56

3.5. Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular	59
3.6. Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular	65
3.7. Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular	73
3.8. Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular	76
3.9. Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular	79
3.10. Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular	85
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	100
EKLER.....	106

KISALTMALAR VE SİMGELER

AB	: Avrupa Birliği
D-AOBM	: Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni
FRIT	: Türkiye'deki Mülteciler İçin Mali Yardım Programı
GEM	: Geçici Eğitim Merkezi
GİGM	: G İdaresi Genel Müdürlüğü
GKA	: Geçici Koruma Altındaki
HBÖGM	: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
HEM	: Halk Eğitim Merkezi
HEP	: Hızlandırılmış Eğitim Programı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OYS	: Temel Okur-Yazarlık ve Sayısal Beceriler
PICTES:	: Project for Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System / Suriyeli ocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
PIKTES:	: Project On Promoting Integration Of Syrian Kids Into The Turkish Education System / Suriyeli ocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDK	: Türkçe Dil Kursu
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi
UNICEF	: Birleşmiş Milletler ocuklara Yardım Fonu
YEP	: Yaygın Eğitim Programı

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No

- Tablo 3.1.** “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular..... 44
- Tablo 3.2.** “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular..... 51
- Tablo 3.3.** “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular..... 54
- Tablo 3.4.** “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular..... 56
- Tablo 3.5.** “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin kitaplara ve ünitelere göre dağılımları, kitaplara göre yüzdelerine yönelik bulgular..... 60
- Tablo 3.6.** “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular 66
- Tablo 3.7.** “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular 73
- Tablo 3.8.** “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular 76
- Tablo 3.9.** “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular 80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1.1.	Yıllara göre Türkiye'ye giriş	22
Şekil 1.2.	PIKTES faaliyetleri.....	26
Şekil 3.1.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı.....	48
Şekil 3.2.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı.....	52
Şekil 3.3.	“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı.....	55
Şekil 3.4.	“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı.....	58
Şekil 3.5.	“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı.....	61
Şekil 3.6.	“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplarının dinleme etkinliklerinin yüzdesel dağılımı	63
Şekil 3.7.	“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti ses dosyalarının kitaplara göre sayısal dağılımı	63
Şekil 3.8.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı	70
Şekil 3.9.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı	71
Şekil 3.10.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı	74
Şekil 3.11.	“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı	75

- Şekil 3.12.** “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı 78
- Şekil 3.13.** “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı 79
- Şekil 3.14.** “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı 83
- Şekil 3.15.** “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı 84
- Şekil 3.16.** “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplara göre dinleme aşamalarının sayısal dağılımı..... 85
- Şekil 3.17.** “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplara göre dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı..... 87

GİRİŞ

Geçmişten bugüne her zaman insanlar dil sayesinde iletişim kurmuş, dil aracılığıyla diğer insanlarla anlaşabilmiş, duygularını ifade etmiş ve yine dil sayesinde sosyalleşmiştir. İnsanların birbirleriyle anlaşabilmesini, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesini sağlayan temel iletişim aracı dil olarak tanımlanabilir. Bireyin ailesinden, arkadaşlarından veya yaşadığı çevreden doğduğu andan itibaren edindiği ilk dil ana dili olmuştur. Tarihsel süreçle birlikte ve değişen zamanla ortaya çıkan çeşitli nedenlerle ana dilinin dışında başka dil öğrenme ihtiyacı hissedilmiştir.

Dil, insanların diğer insanlarla anlaşma aracı konumunda yer alırken; aynı zamanda insandan insana, toplumdaki topluma veya nesilden nesle kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı durumunda bulunmaktadır. Kültürün aktarıcısı ve taşıyıcısı olan dil; aynı zamanda o dile özgü olan kültürü ve o dili kullanan toplumların her ögesini yansıtan bir olgudur. Sözlü ya da yazılı şekilde bir toplumun dil vasıtasıyla aktaracağı her şey kültürü oluşturur ve kültürü oluşturan temel unsur dildir. Bir milletin tarihi, oluşturduğu kültürü, geçmiş ve gelecek yaşantılarının her biri dilin tamamlayıcı bir parçasıdır. Bu nedenle öğrenilecek dile ait kültürün olmadığı veya anlatılmadığı dil öğreniminde bir parça eksik kalacaktır. Düşüncelerin, kültürlerin ve eğitimin tamamlayıcı unsuru dildir. Yabancı bir dili etkin olarak öğrenebilmek, o toplumu anlayıp düşündüğü gibi düşünebilmek adına o toplumun kültürünü öğrenmek önem arz etmektedir (Daslak, 2019: 85).

Yabancı dil öğrenmek isteyen kişi dilini öğrenmek istediği toplumun kültür yapısına ne kadar hakim olursa o toplumun diline de aynı oranda hakim olur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken aynı zamanda gerekli kültür aktarımı da etkili bir şekilde yapılmalıdır. Çünkü Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenen kişi aynı zamanda Türk kültürünü aktarma görevi üstlenecektir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kültür öğretimi; yabancı dil öğretiminde olduğu gibi dil öğretimiyle paralel olarak verilmelidir. Böylece yabancı dil öğrenmeyi amaçlayan öğrenci; hedef dilin kültürünü öğrendikçe dili daha çok anlamlandırarak ve öğrenmeye daha istekli bir hale gelecektir. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında kültürel yapının etkili bir şekilde öğretilmesi amaçlanıyorsa tasarlanacak olan ders materyalleri, ders

kitapları ve yardımcı kitaplarının da bu bağlamda zengin bir içerikle hazırlanması yararlı olacaktır.

Öğrenme süreçleri ve edinme süreçlerinin birbirinden farklı süreçler olduğu düşünülebilir. “Edinim” kavramına bakılacak olursa bireyin doğal yollarla ve doğal ortamlardaki tecrübeleriyle öğrendiği becerilerdir; “öğrenme” kavramı ise daha planlı ve yapısal olan, etkinliklerin ve çalışmaların sonucunda elde edilen kazanımı ifade etmektedir. Kişinin anadilini öğrenme süreci incelendiğinde öğrenme kavramından değil edinme kavramından söz edilmelidir. Çünkü her birey anadilini doğal çevresiyle etkileşim içerisinde maruz kalarak edinir ve bu çevresiyle oluşturduğu bir iletişim dilidir. Bunun yanı sıra birey yeterince dil girdisi kazandığı zaman; hayatının ilk beş senesinde ikiden fazla dili bile anadili bağlamında edinebileceği aktarılmaktadır (Yağmur, 2018: 182).

Dil öğrenimi ve öğretimi süreçlerinin sistemli bir şekilde öğretime çalışmalarının da 4 bin yıl önce Yunan toplumunun etki alanını genişletmesi ve yayılım göstermesiyle başladığı belirtilebilir. Toplumlar arası etkileşim arttıkça; ekonomik ve siyasi açıdan baskın, kültürel boyutta zengin olan toplumlarda dil, farklı toplumlardaki bireyler tarafından ilgi görmüş ya da o dili öğrenme ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle dil öğretimi ya da öğreniminin tarihine bakılacak olursa toplumların birbirleriyle etkileşim içerisine girdikleri tarih kadar eski tarihleri kabul etmek doğru olacaktır (Durmuş, 2013: 49).

Teknolojinin gelişmesi ve bilimsel araştırmaların çeşitlenmesi ile birlikte yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve yaklaşımların değişmesi ve gelişmesi aynı zamanda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine de etki etmektedir (İşcan ve Delen, 2017: 88).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecine bakılacak olursa ülkemizde bu konu hakkında birçok araştırmanın sürdürüldüğü görülmektedir. Bu amaçla çok sayıda yöntem ve yaklaşım geliştirilerek öğrenme sürecindeki verimliliği artırmak için ise ayrıca birçok farklı etkinlik düzenlendiği dikkat çekmektedir (Sarıbaş, 2014: 2). Dil öğretim yöntemlerini bilen bir öğretici Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecini verimli bir şekilde yürütebilecek ve dil öğretim yöntemlerini bilmesi sayesinde sınıf içi öğretim ortamları yardımcı olacaktır (Göçen, 2020: 26). Dil öğretiminin tarih olarak ne zaman ve nereden başladığı konusunda elde olan bulgular bu konu hakkında yetersiz kalmaktadır. Ancak dil öğretiminin ilk başladığı zamanlarından günümüze

kadar olan zamanda birbirinden farklı birçok yaklaşım ve yöntemin ortaya çıktığı; ortaya çıkan bu yöntem ve yaklaşımların değişimlere uğradığı ve geliştiği söylenebilir. Dil öğretiminin yoğun olarak yapılmaya başlamasından sonra ise; bu dil öğretim süreçlerinde yöntem ve yaklaşımların da her dönemde geçmiş dönem yöntem ve yaklaşımların eksik kaldığını varsaydığı noktaları tamamlamak için yola çıkmıştır (Ayan, 2016: 45). Dil öğretim yöntem ve yaklaşımların hepsi günümüze katkıda bulunmuş ve bugün oluşan dil öğretim yaklaşımlarının tasarlanmasında etkili bir yeri olmuştur. Bugüne kadar uygulanan, kullanılan, geliştirilen ve değişen bazı yöntem ve yaklaşımlara; “Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi”, “Doğrudan Yöntem”, “İşitsel-Dilsel Yöntem”, “Görsel İşitsel Yöntem” ve “İletişimsel Yöntem” örnek olarak gösterilebilir.

Dil bilgisi-çeviri yönteminde hedef dilin öğretiminde amaçlanan dil veya araç olan dil günlük konuşma dili değil; nitelikli temsil gücü olan, zengin söz sanatlarına sahip edebiyatta kullanılan, bilimde kullanılan dildir (Durmuş, 2013: 42).

Doğrudan yöntemde ise sadece hedef dil odaklı bir dil öğretim yaklaşımı kabul edilmiş ve anadile yer verilmemiştir. Anadili öğrenimi gibi dil öğrenilmeli ve hedef dile ulaşabilmek için yalnızca hedef dilin kullanılması gerektiği savunulmaktadır.

İşitsel- dilsel yöntem; “Dil bir alışkanlık kazanmadır” görüşüne sahip davranışçı psikolog, F. Skinner’in bu ifadesiyle başlayan ve yapısal bir dilbilimci olan L.Bloomfield’in dil öğrenimini “yapıları aşırı öğrenme” şeklinde değerlendiren ifadesinden yola çıkılarak ortaya çıkan yöntem, konuşma ve dinleme becerilerine ağırlık vererek bir yabancı dilin öğrenilebileceğini savunur (Bölükbaş, 2013: 61).

Görsel- işitsel yöntem; Fransızca öğretiminde parça film göstericisi ve teyp ile bu birliğin kurulması, görsel - işitsel yöntem isminin verilmesine neden olarak gösterilebilir (Demircan, 2005: 197). Görseller yabancı dil öğretiminde çok büyük bir rol almış; bilinmeyen kelimelerin, olayların, soyut ve somut kavramların, dil bilgisi yapısının görsellerle öğretilmesi hedeflenmiştir.

İletişimsel yöntem ise yoğun bir şekilde göç alan Avrupa’da yetişkin olan göçmenlerin dil engelleri üzerinde durulmaktaydı ve oluşan bu dil problemlerinin çözülmesi amacıyla “İletişimsel Yöntem” konuşmaya başlanmıştır (Gün, 2012: 113). Dilin bir iletişim aracı olması sebebiyle bu yaklaşım; dil öğretimindeki temel amaç olan iletişim becerilerini geliştirmek üzerine kurulmuştur. İletişimsel yöntemle dört temel dil alanı;

dinleme, konuşma okuma ve yazma becerileriyle öğretim yöntemlerini geliştirmek esas alınmıştır (Güneş, 2011: 134).

İletişim kurmayı hedefleyen yöntem; gerçek hayata yönelik bir dil öğretimi üzerinde durmuştur. Dil bilgisi konuları eğer gerekliyse hissettirilerek verilmelidir. Temalar günlük yaşamdan alınan konulara göre belirlenmekte ve günlük yaşama ait haber, ilan, metin ve fotoğraflara yer verilmektedir. Görev odaklı etkinlikler, tablo oluşturma, grup çalışmaları, sosyalleşme ve işbirliğine dayalı öğrenme gibi kavramlar dil öğretim süreçlerinde kullanılmaktadır. Bununla birlikte; canlandırma, drama ve oyun temelli öğretim yoğun olarak kullanılmaktadır. Yaşam için gerekli olan dört temel dil becerisi iletişimsel yöntemde dil öğretimi yapılırken eşit oranda verilmelidir ve öğrenciler öğretime aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. Ders materyalleri, sınıf ortamı ve özellikle teknolojik araç gereçlerin iletişimsel yaklaşımı destekler nitelikte kullanımı sağlanmalıdır. Öğrencilerin hazırbulunuşluğu gelişim dönemi özellikleri dikkate alınmalıdır. Günümüzde artarak devam eden iletişim ihtiyaçlarından ve öğrenciyi derslerde aktif kılan bir kapsamda olması nedeniyle kabul gören ve uygulama alanı geniş olan bir dil öğretim yöntemi olarak iletişimsel yöntemin bu bağlamda büyük önem arz ettiği düşünülmektedir.

“İletişimsel Yöntem” sürecine gelene kadar birçok yöntem ve yaklaşım kullanılmış ve uygulanmıştır. İletişimsel yöntem ise bugüne kadar gelinen süreçteki eksikliklerin olduğu düşünülen kısımların tamamlanarak oluşturulduğu bir yöntem olarak sunulduğu söylenebilir. Bu yaklaşımda dil bir iletişim aracı olarak düşünüldüğü için; dil öğretim yöntemindeki temel amaç bireyler arası iletişim becerilerini geliştirmek ve iletişim ağını genişletmek üzerine kurulmuştur. İletişimsel yöntemde önemli olan dört temel dil becerisi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisini öğretim yöntemlerinde kullanarak ve geliştirerek öğretim yapılmasıdır. Günlük hayata ilişkin bir dil öğretim yöntemi olarak kurgulanan iletişimsel yöntem; iletişim kurmayı hedefleyerek dil bilgisi konularını yalnızca gerek duyuluyorsa sezdirilerek verilmesini savunmuştur. Çağımızda giderek artan bir iletişim ihtiyacı dildir. Dil öğretiminde devam edan önemli ihtiyaca cevap veren dil öğretim yöntemi olarak iletişimsel yaklaşım öğrenciyi derslerde aktif bir konuma getirmesi nedeniyle benimsenmiş ve bu bağlamda dil öğretim süreçlerinde geniş bir uygulama alanı oluşturmuştur.

Tarih boyunca insanlar veya toplumlar yaşam seviyelerini artırmak, daha yüksek bir refah düzeyinde yaşamlarını sürdürebilmek, çeşitli problemlerden veya kaygılardan uzaklaşabilmek, güvenliğinin tehlike arz ettiği ortamlardan daha güvenli ortamlara geçebilmek, baskı altında oldukları yaşam ortamlarını değiştirmek vb. birçok çeşitli sebeplerle göç etmek durumunda kalmışlardır.

Tarih boyunca göç eden toplumlarda ve bu göçler sonucunda çeşitli sorunlar ortaya çıkmış ve göç alan toplumlarda bu problemler günümüzde de artarak devam etmektedir. Yaşanan göç problemlerinin en başında ise eğitim sorunu ve dil engeli gösterilebilir. Göç edilen toplumların genelinde eğitim çağındaki çocukların akademik başarılarının olumsuz etkilendiği, çeşitli uyum güçlükleri yaşadıkları, ailelerdeki ilgisizlik düzeyinin arttığı, uygun çalışma ortamlarının bulunmaması, ailenin ekonomik problemlerinin ortaya çıkması, fiziksel ve ruhsal sağlığındaki bozulmalar neticesinde ortaya çıkan problemler çocuğun eğitimini büyük ölçüde etkilemektedir (Kaştan, 2015: 227). Ayrıca göç hareketliliği sonucunda ortaya çıkan sosyal uyum sorunları ve dil problemleri üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmektedir. Türkiye de sahip olduğu konum itibariyle göç hareketliliğinden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedir.

Geçmiş tarihlerden beri çeşitli sebeplerle yabancı dil olarak Türkçe öğretilmiş ve yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmek isteyen birey sayısı giderek artışını sürdürmüştür. Artışın sürdüğü yıllardan dikkat çeken 2011 yılı olmuştur. 2011 yılından itibaren Türkiye'ye gelen Suriyeli mültecilerle birlikte büyük ölçüde göç oranları artmıştır. Suriye'de ortaya çıkan iç savaş nedeniyle ülkemiz; yaşanan mülteci krizi meselesine yönelik açık kapı politikasını izlemiş ve izlenen bu politika neticesinde Türkiye'ye 2014 yıllarından itibaren Suriye'den kitleler halinde büyük göç dalgaları yaşanmıştır. 2011 itibariyle Türkiye'ye sığınan mültecilerle başlayan bu göç hareketliliği 2022 yılı itibariyle büyük oranlarla artarak devam etmiştir.

Dünyada ve Türkiye'de birden farklı sebeplerle yabancı dil olarak Türkçe öğrenilmiş ve öğrenilmeye devam etmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amaçlarıyla yurt içinde ve dışında çeşitli kurum ve kuruluş Türkçe öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hedefiyle eğitim ve öğretim faaliyetlerine 1980 yıllarında "TÖMER" ile başlayan süreç; 2009 yılında "Yunus Emre Enstitüsü" ile dünyada farklı farklı ülkelerde eğitim öğretim

faaliyetleriyle hızlandırılmıştır. Sonraki süreçlerde yine yurt dışında eğitim ve öğretimi devam ettiren Türkiye Cumhuriyeti adına açılan “Türkiye Maarif Vakfı” yabancılara Türkçe öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Dünyadaki bütün dilleri ortak bir payda altında birleştiren “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninin (D-AOBM)” geliştirilmesiyle birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de dünyada öğretilen diğer bütün diller gibi planlı ve sistemli bir hal almış ve her bölgede kullanım alanı bulan bu haliyle ortak bir çerçeve oluşturmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin planlı ve sistemli bir hale getirilmesiyle yurt içinde ve yurt dışındaki Türkçe öğretim merkezlerinde ya da yabancı dil olarak Türkçe öğretilen her alanda çalışan öğreticilerin ve öğrencilerin eğitimi üzerinde çalışmaların düzenlenmesi gerekliliği doğmuştur.

Eğitim-öğretim faaliyetlerine 2016 yılında başlayan PIKTES projesi; geçici koruma statüsündeki çocukların Türkiye’deki eğitim ve öğretiminin desteklenmesine katkı sağlamak ve sosyal uyum problemlerinin giderilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından sürdürülen ve bütçesi Avrupa Birliği (AB) tarafından “Türkiye’deki Mülteciler İçin Mali Yardım Programı (FRIT)” anlaşmasıyla karşılanan eğitim projesi yürürlüğe girmiştir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) yayınladığı verilere göre; çoğunluğunu Suriyeli oluşturmakla birlikte yaklaşık bir ifade kullanılırsa Türkiye’de 4 milyon mülteci yaşamakta ve bu mültecilerin 2019 yılı itibariyle okula kaydı olan 680 bin çocuk bulunurken halen okula devam etmeyen 400 bin çocuk bulunmaktadır. UNICEF ve MEB birlikteliğiyle öğreticilerin; dezavantajlı çocukları kapsayan bir eğitim verilmesi konusunda destek vermektedir. Bununla birlikte okullara bu amaçlar doğrultusunda “Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)” kurulmuştur.

Sosyal uyum sorunları bulunan ve Türkçe dil engeli olan yabancı uyruklu çocukların sosyal uyumlarını desteklemek ve dil engellerini ortadan kaldırmak amaçlarıyla 2018-2019 yıllarında Türkiye genelinde 81 ilde “Uyum Sınıfları” açılmıştır. Uyum sınıflarının işleyişini düzenlemek adına 2019 yılında “Uyum Sınıfları Genelgesi” çıkarılmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren uyum sınıfları devam etmekte ve yüz binlerce öğrenci Türkçe dil engelini kaldırmak ve uyum süreçlerini hızlandırmak için devlet okullarında faaliyetlerini devam ettirmektedir (UNICEF, 2022).

Yabancı uyruklu öğrencilerin erken yaş dönemlerinde öğretim sürecine entegre edilebilmesi amacıyla 2018-2019 yıllarında bazı illerde; erken yaş dönemi çocukların okul öncesi eğitim olanaklarından faydalanmalarını sağlamak için “Erken Çocukluk Eğitim Programı” uygulamaya koyulmuştur. Ayrıca hiçbir şekilde okullarda veya yaygın eğitimlerde eğitime başlamamış ya da uzun sürelerle okul hayatına devam etmemiş olan 9-18 yaş arası çocuklar için okullarda yaz döneminde Türkçe dil eğitimi vermek amacıyla “Telafi Eğitimi” imkanı sunulmuştur.

Anadili veya yabancı dil öğrenim süreçlerinde üzerinde durulması gereken bazı önemli dönemler vardır. Bu kritik dönemler okul, aile ve çevre tarafından yeteri kadar önemsenmez ve ihmal edilirse hem anadili ediniminde hem de yabancı dil öğrenim sürecinde büyük problemlerle karşılaşılabilir. Yabancı dil öğreniminin erken yaşlarındayken yapılması, çocuğun düşünsel ve zihinsel gelişim özelliklerine büyük katkı sağlamaktadır. Erken yaşlarda öğrenilen yabancı dil; yabancı dili öğrenen çocuğun dinleme hassasiyetini ve yetisini, düşünme yeteneğini ve anadilinde anlama yeteneğini de geliştirdiği söylenebilir. Bir yabancı dili öğrenmek çocuğun iletişim becerilerini geliştirdiği gibi aynı zamanda ufkunu diğer kültürleri daha iyi özümseme noktasında genişletir (Anşin, 2006: 10).

Araştırmaya konu olan Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 yaş) seti küçük yaş gruplarına hitap etmektedir. Belirtilen yaş aralığında bulunan çocuklara Türkçe yabancı dil olarak öğretilirken; yaş grubunun içinde yer aldığı gelişim dönemi özellikleri göz ardı edilmemelidir. Erik Erikson’un Gelişim Dönemlerinden “Çalışkanlığa Karşı Yetersizlik Duygusu”¹ evresine denk gelen bu yaş aralığındaki çocuklardan, kendisini başkalarıyla kıyaslamalarından kaynaklanan aşağılık ve yetersizlik duygusu beklenebilir (Gürses ve Kılavuz, 2011: 156). Özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocukların dil bilmemelerinden kaynaklanan yetersizlik duygusu yaşamaları mümkündür. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocuğun bu kritik dönemi başarılı bir şekilde geçirebilmesi amacıyla dil öğreniminde oluşabilecek yetersizliklerinin giderilmesi sağlanmalıdır.

¹ Erik Erikson’un Psikososyal Gelişim Aşamaları; “Çalışkanlığa Karşı Yetersizlik Duygusu Dönemi (7-11 Yaş)”: Bu dönem çocuğun okula başladığı aşamadır. Okul dönemi olarak da tanımlanan bu sürecin başlamasıyla birlikte çocuğun sosyal çevresinde büyük genişlemeler olur (Bayram, 2020: 1995).

Küçük yaş seviyelerindeki çocukların nasıl Türkçe öğrendikleri, Türkçe öğretim faaliyetleri esnasında yararlanılan yöntemlerin neler olduğu ve karşılaşılabilecekleri güçlükleri nasıl aşabileceklerine dair çalışmaların yapılması önemlidir (Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu, 2019: 48). Bulduğu yaş aralığı sebebiyle henüz oyun çağında olan çocuğa bir şeyler öğretmekten ziyade bir şeylerin sezdirilerek kavratılması amaç olmalıdır (Beyhan, 2018: 55).

Motivasyon, kişiyi bir davranışta bulunmak amacıyla harekete geçiren güç olarak tanımlanabilir. Eğitim- öğretim faaliyetlerinde motivasyon kullanımındaki önemli husus öğrenciyi dil öğreniminde daha istekli hale getirmektir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başarı elde edilmek isteniyorsa aktarılabilecek olan dersler motivasyon ögesini kapsayacak şekilde planlanmalıdır. Yabancı dil öğrenmeye başlayan kişilerin dil öğrenme süreçlerinin başında hedef dile karşı önlerinde engeller oluşturmaya başladıklarını, bu engellerin oluşmaması veya oluşan engellerin aşılması için ise öğrenciyi olumlu anlamda motive etmek gerektiği ifade edilmiştir. Her bir düzeyde ayrı ayrı öneme sahip olan motivasyon; özellikle dil öğrenilmeye başlanan ilk aşamada, A1 seviyesinde ya da diğer bir ifadeyle küçük yaş gruplarında daha önemli bir konu haline gelmektedir. Dikkat edilmesi gereken konu küçük yaş gruplarına dil öğretimi yapılırken üzerinde durulması gereken hususların belirlenmesidir; bundan yola çıkarak rol oynama, drama, canlandırma gibi etkinlikler bu yaş grubu için motivasyonu artıran önemli etkenlerdendir. Öğretimin her seviyesinde etkin olarak kullanılacak bu etkinliklerle öğrenci olumlu anlamda motive edilmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde eğitim aşamasında dört temel dil becerisini kullanılırken beceri alanlarının her birine ilişkin motivasyon unsurlarını kullanmak faydalı olacaktır. Küçük yaş gruplarına dil öğretimi yapılırken dört temel dil becerisinden dinleme ve konuşma becerisi üzerinde önemle durulmalı ve öğrenimin her aşamasında motive edici unsurlar öğrenciye sunulmalıdır. İçinde bulunduğu yaş seviyesi göz önünde bulundurulduğunda oyun çağında olan küçük yaş gruplarının gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak ders planlanmalı ve gerekli motivasyon sağlanmalıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamının genişlemesi, dil öğretimi için çeşitli ihtiyaçların artması ve Türkçe dilini öğrenmeyi isteyen kişi sayısının artmasıyla derste kullanılacak olan ders materyallerinin de önemi artmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe

öğretiminde kullanılacak olan ders kitapları dil öğretiminin en temel unsurlarından biri olacağından ders materyalleri arasında da üzerinde durulması gereken bir konu olmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen kurumlarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin öğretim faaliyetlerinde kullanılacak ders kitapları tasarlanmış ve tasarlanmaya devam eden ders kitapları bulunmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesinde kaynak olarak kullanılan ders kitaplarından biri ise “Hayat Boyu Türkçe” öğretim setidir. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) ve PIKTES projesi tarafından 2019 yılında basımı yapılan ve ders kitabı niteliğinde proje kapsamında kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında katkı sunmak amacıyla tasarlanmıştır.

Yaş aralığı olarak 6-12 yaş aralığı dikkate alınarak hazırlanan kitap seti; yaş seviyesi olarak küçük yaş gruplarına hitap etmesi Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında göz ardı edilen fakat değişen günümüz şartlarında önemli bir ihtiyaç haline gelen bir alana katkı sunması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmaya konu olan kitap iletişimsel yöntem dikkate alınarak oluşturulmuştur. Kitapta iletişimsel yöntem vurgusu yapılarak dilin işlevsel ve yapısal özellikleri yöntem çerçevesinde ele alınmıştır. İletişimsel yöntemi ve kapsadığı yaş aralığını göz önünde bulundurarak hazırlanan kitapta “çocukların günlük yaşantısı oyunlardır” düşüncesi doğrultusunda; canlandırma, drama, karşılıklı konuşma, diyaloglar ve sosyal etkileşime dayalı etkinlikler kullanılmıştır. Yaş seviyesi olarak 6-12 yaş arası seçilmesi ve küçük yaş gruplarını kendine seviye edinmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda önemli bir katkı sunmaktadır.

Hedeflenen dili öğrenen bireylerin dört temel dil becerisi olan; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini etkin bir şekilde geliştirilmesini ve kullanabilmesini sağlamak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde amaç olmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde dört temel beceri dikkate alındığında özellikle dinleme ve konuşma becerilerinin üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü günlük yaşamda kullanıma bakılacak olursa iletişime dayalı bu becerilere daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. Dil öğretim programlarında mühim bir yeri olan ders kitaplarında; dört temel dil becerisi bütünlük sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi hedefleniyorsa dinleme eğitimi yapılırken; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında yapılacak etkinliklerle birlikte dinleme becerisinin niteliğinin artırılması mümkündür. Hazırlanacak olan dinleme etkinlikleri; dinleme aşamalarına dikkat edilecek şekilde planlanmalı ve her bir aşamanın önemli olduğu göz önünde bulundurularak ders kitapları tasarlanmalıdır. Yabancı dil öğreniminin ana dili edinimiyle benzer şekilde geliştiğini savunan görüşler dikkate alındığında kişinin öncelikli olarak dinleme becerisinin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin önemini; dil öğrenmenin en önemli araçlarından olması, dil becerisinin öğrenilmesinde temel sağlaması ve iletişimde sıklıkla kullanması gibi nedenler arttırmıştır. Dinleme bir anlama becerisidir ve öğrenmenin etkili yollarından birisidir. Bu açıdan düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikli amaç olmalıdır.

Ders kitaplarında yer alan dinleme becerisi etkinlikleri aracılığıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi daha etkili ve verimli bir hale getirilebilir. Bu alıştırmaların güncel teknolojiye uygun ve bireyin gelişim dönemine hitap edecek niteliklerde hazırlanması faydalı olacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan ders kitaplarında dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik alıştırmalar ve alıştırmaların çeşitliliği artırılarak içerik zenginleştirilmelidir. Günümüz teknolojisinin gerisinde kalmamak ve teknolojiyi de öğretim süreçlerinde etkin olarak kullanabilmek adına hazırlanacak dinleme etkinliklerinde teknoloji materyallerin kullanımı desteklenmelidir. Ders kitaplarının yanı sıra işitsel ve görsel materyallerin varlığı yabancılara Türkçe öğretiminde küçük yaş gruplarında kullanımı dil öğretimini büyük oranda kolaylaştırmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde genel olarak dinleme becerisinin ihmal edildiği düşünüldüğünde; küçük yaş gruplarının gelişimsel özellikleri doğrultusunda dinleme becerisinin ihmal edilmesi dil öğretim süreçlerini sekteye uğratabilmektedir.

Küçük yaşlardan itibaren çevresindeki yaşantıları anlamlandırmak için dinleme becerisine başvuran çocukların, dinleme becerilerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Küçük yaş gruplarında gerçekleştirilecek dinleme etkinliklerinde, yaş grubunun gelişim dönemi özelliklerine uygun, merak uyandıracak ve ilgisini çekecek konulara yer verilmesinin yararlı olacağı ifade edilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda öğrencilere dinleme becerilerini kazandırılma süreçleri

özellikle incelenmeli ve eksiklerin giderilmesi adına çalışmaların düzenlenmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi etkili bir şekilde öğretilmek isteniyorsa öğrenme ortamlarında hedef kazanımların elde edilmesi için dinleme becerisine gereken önem verilmelidir.

Tanımlar

Anadili: Doğuştan itibaren ailemizden ve çevremizden edindiğimiz ilk dile anadili ya da birinci dil denir.

Yabancı dil: Bir toplumda yaşayan insanlar tarafından yaygın olarak konuşulmayıp farklı amaçlarla sonradan öğrenilen dil.

İkinci dil: Anadilinin edinilmesinden sonra edinilen ya da öğrenilen dil.

İkinci yabancı dil: Öğrenilen yabancı dille birlikte veya sonra farklı amaçlarla öğrenilen dil.

Hedef dil: Birinci dil edinildikten sonra öğrenilen dil ikinci dil olarak tanımlanmakta aynı zamanda hedef dil olarak da ifade edilmektedir.

Edinim: Bireyin doğal yollarla ve doğal ortamlardaki tecrübeleriyle öğrendiği becerilerdir.

Öğrenme: Daha planlı ve yapısal olan, etkinliklerin ve çalışmaların sonucunda elde edilen kazanımı ifade etmektedir.

Motivasyon: Kişiyi bir davranışta bulunmak amacıyla harekete geçiren güç olarak tanımlanabilir.

Problem Durumu

Yabancı dil öğreniminin anadiline sahip olma süreciyle benzer şekilde geliştiğini savunan görüşler dikkate alındığında bireyde öncelikle dinleme becerisinin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Çünkü etkili ve verimli bir dinleme elde edilmesi için dinleme sürecinde fiziksel, mental ve psikolojik süreçlerin farklı olarak devreye girmesi gerekir (Özbal ve Genç, 2019: 199). Dinleme bir anlama becerisidir ve öğrenmenin etkili yollarından birisidir. Bu açıdan düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikli amaç olmalıdır. Birey dinleme yolu ile öncelikle konuşma becerisini öğrenir. Daha sonra dinleme becerileriyle elde ettiği kelime dağarcığı ile yazma ve konuşma becerilerini

geliştirebilmektedir. Yabancı dil öğretimi eski tarihlerden beri var olmasına karşın dinleme becerisinin kazandırılması gereken bir beceri olarak kabul edilip ders kitaplarında yer verilmesi oldukça yenidir (Gün ve Alptekin, 2019: 1839). Dinleme becerisine temel düzeyde öncelikli olarak yer verilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında ise genel anlamda dinleme etkinlikleri göz ardı edildiği ifade edilebilir. Özellikle temel düzeyde hazırlanacak ders kitaplarında dinleme etkinliklerinin niteliğini ve etkinliklerin sayısının çoğaltılması amaçlanmalıdır.

Dinleme ve okuma becerileri aynı zamanda “anlama” becerileri olarak da ifade edilirken; yazma ve konuşma becerileri ise “ifade etme” becerileri olarak ifade edilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak beceriler oldukça önemlidir. Bu becerilerin doğru öğrenilmesi ve öğretilmesi ne kadar başarılı olursa yabancı dil öğrenimi de o kadar başarıya ulaşacağı savunulabilir. Küçük yaş gruplarında gerçekleştirilecek dinleme etkinliklerinde; yaş grubunun gelişim dönemi özelliklerine uygun, öğrencinin merak duygusunu uyandıracak ve ilgisini çekecek konulardan seçilmesi dil öğrenimi açısından yer verilmesinin yararlı olacağı ifade edilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin özellikle üzerinde durulması gereken bir konu olduğu ancak bu konuya yeterince önemin verilmediği ifade edilebilir. Birey dinleme yolu ile önce konuşma becerisini geliştirir ve diğer becerileri de dinleme becerisiyle kazandığı kelime dağarcığıyla geliştirebilir. Bu noktada dinleme becerisi için diğer becerilerin temelini oluşturma özelliğine sahip olduğu ifade edilebilir. Özellikle yabancı dil olarak Türkçe küçük yaş gruplarına öğretiliyorsa; hitap edilen kitlenin gelişim özellikleri dikkate alındığında dinleme becerisine ağırlık veren bir öğretim sürecinin benimsenmesi daha anlamlı olacaktır. Günlük hayatta fazlasıyla kullanılan dinleme becerisi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde üzerinde durulması gereken önemli bir beceridir.

Göç hareketlerinin göç veren ülkelere etkilerinin yanı sıra uluslararası düzeyde göç alan ülkelere de sosyal, kültürel, siyasal veya ekonomik etkileri vardır. Türkiye sahip olduğu konumla göç hareketliliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Türkiye son yıllarda bünyesinde en çok yabancı barındıran ülkeler arasına girmiştir (Gün ve Yüksel, 2021: 1035).

Geçmiş tarihlerden beri çeşitli sebeplerle yabancı dil olarak Türkçe öğretilmiş ve yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmek isteyen birey sayısı giderek artışını sürdürmüştür. Artışın sürdüğü yıllardan dikkat çeken 2011 yılı olmuştur. 2011

yılından itibaren Türkiye'ye gelen Suriyeli mültecilerle birlikte büyük ölçüde göç oranları artmıştır. Suriye'de ortaya çıkan iç savaş nedeniyle ülkemiz; yaşanan mülteci krizi meselesine yönelik açık kapı politikasını izlemiş ve izlenen bu politika neticesinde Türkiye'ye 2014 yıllarından itibaren Suriye'den kitleler halinde büyük göç dalgaları yaşanmıştır. 2011 itibariyle Türkiye'ye sığınan mültecilerle başlayan bu göç hareketliliği 2022 yılı itibariyle büyük oranlarla artarak devam etmiştir.

Türkiye'ye yaşanan yoğun göçlerle birlikte göç eden yabancı uyruklu bireylerin çeşitli sorunları ortaya çıkmış ve halen çeşitli problemler yaşanmaya devam etmektedir. Yaşanan çeşitli problemlerin başında ise eğitim problemi ve dil engeli gelmektedir. Göçle birlikte gelen problemlere; eğitim çağındaki çocukların akademik başarılarının olumsuz etkilenmesi, çeşitli uyum güçlükleri yaşanması, ailelerdeki ilgisizlik düzeyinin artması, ailenin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması, fiziksel ve ruhsal sağlığındaki bozulmalar örnek gösterilebilir. Yaşanan eğitim problemlerini en aza indirmek, sosyal uyum sorunlarını ortadan kaldırmak, dil eğitimine destek vermek adına yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunu destekleme görevini üstlenen PIKTES projesi 2016 yılından beri bu alanda birçok faaliyet yürütmüştür.

Eğitim-öğretim faaliyetlerine 2016 yılında başlayan PIKTES projesi; geçici koruma altındaki (GKA) çocukların Türkiye'deki eğitim ve öğretiminin desteklenmesine katkı sağlamak ve sosyal uyum problemlerinin giderilmesi amacıyla yürürlüğe giren 26 ilde faaliyet gösteren bir eğitim projesidir. PIKTES projesi Türkiye'de bulunan GKA Suriyeli çocukların eğitime ulaşmalarını sağlamak ve nitelikli bir eğitim alabilmeleri için Türk eğitim sistemine entegre edilmesinde MEB desteklenmektedir. PIKTES projesiyle faaliyet gösteren illerdeki yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime ulaşım oranları artarken yine yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimin niteliğinin artırılması beklenmiştir.

Suriyeli yoğunlukta olmak üzere Türkiye'de yaklaşık 4 milyon mülteci yaşamakta ve bunların 2019 yılı itibariyle okula kaydı olan 680 bin çocuk bulunurken halen okullaşmamış 400 bin çocuk bulunmaktadır. UNICEF, MEB iş birliğiyle okullara GEM kurulmuştur. 2016-2017 eğitim öğretim yılında ise GKA tüm çocuklar devlet okullarına kaydedilmeye başlamıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını artırmak ve Türkçe dil engelini ortadan kaldırmak amacıyla Türkiye genelinde 2018-2019 yıllarında "Uyum Sınıfları"

açılmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılından beri uyum sınıfları devam etmekte ve 81 ilde yaklaşık 115 bin öğrenci eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmektedir (UNICEF, 2022).

Yabancı uyruklu öğrencilerin 2018-2019 yıllarında 26 ilde okul öncesi eğitim olanaklarından yararlanmaları için “Erken Çocukluk Eğitim Programı” uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca eğitime başlamamış veya uzun süre okula devam etmemiş 9-18 yaş arası yabancı uyruklu öğrenciler için okullarda yaz döneminde Türkçe dil eğitimi vermek amacıyla “Telafi Eğitimi” kursları açılmıştır.

PIKTES kapsamında eğitim-öğretim süreçlerinde oluşan ders materyali ve ders kitabı ihtiyaçları nedeniyle yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde kullanılmak üzere ders materyalleri ve ders kitapları tasarlanmaya başlanmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesinde kaynak olarak kullanılan ders kitaplarından biri ise “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setidir. MEB, HBÖGM ve PIKTES projesi tarafından hazırlanan, 2019 yılında basımı yapılan, ders kitabı niteliğinde olan, aynı zamanda proje kapsamında yabancı uyruklu öğrencilerin materyal ihtiyacını gidermek için kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti; Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanına katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Geçici koruma statüsündeki yabancı uyruklu çocukların eğitim ihtiyaçlarına karşılık verebilmek için PIKTES projesi kapsamında çalışmalar düzenleme ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla PIKTES farklı farklı eğitim-öğretim materyallerini proje faaliyetleri kapsamında oluşturmaya başlamıştır. “Hayat Boyu Türkçe (6-12 Yaş)” kitap setlerinden 3 milyonun üzerinde dağıtım gerçekleştirilmiştir (UNICEF, 2022). Kitapta dikkat çeken husus hitap edilen yaş seviyesi olarak 6-12 arası yaş seviyesi göz önünde bulundurularak hazırlanmasıdır. Araştırmaya konu olan kitap setinin yaş seviyesi olarak küçük gruplarını esas alarak hazırlanması Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında ihmal edilen ancak değişen günümüz şartlarında ihtiyaç duyulan bir alana dikkat çekmesi anlamında önemli bir rol oynamaktadır. Bugüne kadar Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi genellikle yetişkin gruplarda yapılmış ve tasarlanan ders materyalleri de yine yetişkinlere hitap edecek şekilde oluşturulmuştur. Küçük yaş gruplarına yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alanındaki çalışmalar PIKTES projesiyle hızlanmaya başlamıştır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen küçük yaş grupları dikkate alınarak hazırlanan ders kitapları sınırlı sayıda kaldığı söylenebilir. Yetişkin gruplara Türkçe eğitimi için

hazırlanan ders kitapları; içerik, etkinlikler, görseller vb. daha birçok bakımdan küçük yaş gruplarında kullanılacak olan ders kitaplarından anlamlı farklılıklar göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen grup çocuk olduğu zaman ders kitaplarında oluşturulması beklenen kriterlerin de farklılaşması gerekmektedir. İçinde bulunduğu yaş aralığı nedeniyle oyun döneminde olan çocuk bir şeyleri öğrenmekten çok hissederek ve günlük yaşamla iletişim halinde olarak dil öğretimi gerçekleştirilebilmektedir. Yaş itibarıyla oyun çağında olan küçük gruplar; içeriğinde günlük yaşamın, oyunların, canlandırma ve sosyal etkileşimin olduğu etkinliklerle desteklenmiş kitaplara ihtiyaç duymaktadırlar. Belirtilen yaş aralığı için hazırlanacak olans ders kitaplarında bu hususlara özellikle dikkat edilmesi gerektiği söylenebilir.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda alan yazınına bakıldığında benzer araştırmalara rastlanmıştır. Aşçı ve Alican (2020) yaptıkları çalışmada dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik bir öğretim materyali geliştirmiş ve materyalin etkililiğini gözlemlemişlerdir. Halitoğlu (2018) ise yaptığı araştırmayı yabancılara Türkçe öğretim alanında öğrencilerin ihtiyaç duydukları dinleme becerilerini belirleyip buna yönelik bir öğrenme ortamı hazırlamak amacıyla oluşturmuştur. Kaldırım ve Degeç (2017) araştırmasını B2 seviyesindeki öğrencilerin dinleme sorunlarını tespit etmek için oluşturmuştur. Gün ve Alptekin (2019) yaptıkları çalışmada A1 seviye ders kitaplarının dinleme etkinliklerini belirli ölçütlere göre incelemiştir. Özbal ve Genç (2019) araştırmalarında A1 ve A2 seviye ders kitaplarında kullanılan dinleme alıştırmalarını diğer beceri alanlarıyla karşılaştırmıştır. Tabak ve Göçer (2017) yaptıkları çalışmalarında A1-C1 düzey 5 kitabın dinleme etkinliklerini incelemiştir. Tanrıku ve Gir (2020) araştırmalarında B1 seviyesi ders kitabındaki dinleme etkinliklerini incelerken; Tanrıku ve Bakırdöğren (2020) ise araştırmalarında A1 seviyesi ders kitabının dinleme becerisi metinlerini değerlendirmiştir. Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu (2019) ise “Türkiye’ de Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Hazırlanmış Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Meta - Analiz Çalışması” isimli araştırmalarında yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki literatür taramasında ilkökul öğrencilerine ait yapılmış herhangi bir araştırma olmadığını belirtmiştir.

Araştırmanın problemini; “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme etkinliklerinin küçük yaş gruplarına göre türlerinin

değerlendirilmesi, dinleme etkinliklerinin oransal dağılımları ve dinleme aşamalarının analiz edilmesi oluşturmaktadır.

Problem Cümlesi

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme etkinlikleri hangi niteliklere sahiptir?

Araştırmanın Amacı

MEB, HBÖGM ve PIKTES projesi tarafından hazırlanan, 2019 yılında basımı yapılan, ders kitabı niteliğinde olan, aynı zamanda proje kapsamında küçük yaş gruplarına yönelik materyal ihtiyacını gidermek için kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme etkinliklerinin türlerinin değerlendirilmesi, dinleme etkinliklerinin oransal dağılımları ve dinleme aşamalarının analiz edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin incelenmesi.
2. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin türlerine göre değerlendirilmesi.
3. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin dağılım oranları.
4. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin küçük yaş gruplarına uygunluğunun değerlendirilmesi.
5. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin setteki kitaplarla kıyaslanması.
6. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme metinlerindeki ses dosyalarının dağılımı.
7. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin dinleme aşamalarına göre analiz edilmesi.
8. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarının kitaplara dağılım oranları
9. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarının setteki kitaplarla kıyaslanması.

10. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarının türlerinin analiz edilmesi.

Araştırmanın Önemi

Bu konunun tercih edilmesinin amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında eksik olduğu düşünülen bir alana katkı sağlamaktır. Geçmişten günümüze kadar geliştirilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki bilimsel araştırmaların genellikle hedef kitlesi büyük yaş gruplarına uygun olarak oluşturulan ders kitapları olmuştur. Yetişkinlere yönelik olarak çeşitli eğitim-öğretim materyalleri hazırlanmış ve hazırlanan öğretim materyallerine ilişkin çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Araştırmada incelenen “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti belirtilen küçük yaş gruplarına hitap etmektedir. Bu yaş aralığında bulunan çocuklara Türkçe yabancı dil olarak öğretilirken içinde yer aldığı gelişim dönemi özellikleri göz ardı edilmemelidir. Küçük yaşlardan itibaren çevresindeki yaşantıları anlamlandırmak için dinleme becerisine başvuran çocukların, dinleme becerilerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi etkili olarak öğretilmesi için öncelikle dinleme becerilerine yoğunluk verilmelidir. Dinleme becerisi geliştirildiğinde diğer dil becerileri de ardından gelişmektedir. Diğer dil becerilerine temel oluşturması açısından dinleme becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. Dinleme becerisini geliştirmenin yöntemi ise dinleme etkinliklerinin sayısal olarak artırılması, tür çeşitliliğinin kazandırılması ve yaş seviyesine uygun bir içerik hazırlanması ile olabilmektedir.

PIKTES projesi ile başlayan eğitim süreçlerinde proje tarafından hazırlanmış öğretim materyalleri hakkında yeterli çalışmaların yapılmamış olması sebebiyle söz konusu araştırmanın bu anlamda büyük önem gösterdiği düşünülebilir. Ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hususunda geliştirilen ders kitaplarının da yine yetişkin gruplar özelinde hazırlanması ve küçük yaş gruplarına uygun tasarlanan ders kitaplarının yeterli sayıda olmaması göz önünde bulundurulduğunda; araştırmada incelenen kitapların yabancılara Türkçe öğretimi alanına önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinin yabancılara Türkçe öğretim alanında yeni olması, hedeflediği kitlenin küçük yaş grupları olması, araştırmalar incelendiğinde set hakkında daha önce küçük yaş grupları ve dinleme

becerileri özelinde yapılmış herhangi bir araştırmanın olmaması; bu araştırmanın alanındaki benzer diğer araştırmalardan farklılaşması hususunda önemli olduğu savunulabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma PIKTES projesi tarafından hazırlanan, 2019 yılında basımı yapılan, ders kitabı niteliğinde olan, aynı zamanda proje kapsamında küçük yaş gruplarına yönelik materyal ihtiyacını gidermek için kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme becerilerini içeren etkinliklerle sınırlı kalmıştır.

- Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 2 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 3 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı (6-12 Yaş)

Bu sette yer alan dinleme etkinlikleri ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Dil, Anadili ve Kültür

İnsanlarla anlaşabilmemizi, duygu ve düşüncelerimizi bildirmemizi sağlayan en temel iletişim aracıdır dildir. İnsanlar geçmişten bugüne her zaman dil aracılığıyla iletişim kurmuş, dil aracılığıyla insanlarla anlaşabilmiş, dil sayesinde duygularını ifade etmiş ve dil sayesinde sosyalleşmiştir. Kişinin kendi çabalarıyla zihinsel becerileri geliştirerek ve başka bireylerle etkileşim içerisinde bulunarak dil öğrenilir. Dil öğrenme sürecindeki sosyal etkileşimin rolü yadsınamaz bir gerçektir (Güneş, 2009: 6). Sınırlı sayıdaki seslerle, sınırsız sayıda cümle üretmeye imkan sağlayan düzeneğin insanlar aracılığıyla kullanılmasına dil denir (Ungan, 2018). Başka bir ifadeyle dil; duygu, düşünce ve isteklerin bir toplumda anlam ve ses bakımından ortak olan öğeler ve kurallardan faydalanarak başkalarına aktarılmasına yarayan çok gelişmiş, çok yönlü, dizge diye ifade edilmektedir (Aksan,1985: 55). Ailemizden ve çevremizden doğduğumuzdan beri edindiğimiz ilk dil ana dilimiz olmuştur. Zamanla meydana gelen değişimler ve değişen ihtiyaçlar dolayısıyla ana dil haricinde bir başka yabancı dil öğrenme zorunluluğu da ortaya çıkmıştır.

Dile düşünce yönünden katkı sunan Sapir ve Worf teorisine göre; insanın dünya görüşünü ve dünyayı algılama biçimini dil etkilemektedir. Alexander von Humboldt ise bu konuda “Bir milletin dili, o milletin dünya görüşünden bağımsız olamaz.” sözleriyle dilin düşünce ve dünya görüşü üzerindeki etkisinin altını çizmiştir. Dil yalnızca iletişim kurmak adına gerekli değildir. Düşüncenin üretiminde etkili olduğu gibi bireysel ve toplumsal bir yönü de vardır. Dil aynı zamanda insana bağlı olarak oluşum ve yaşamını sürdüren, bir toplumdan diğer bir topluma göre değişen bir yapısının da olduğu söylenebilir.

Kültürün temelini oluşturan dildir. Bir toplumun sözlü ya da yazılı, dil aracılığı ile aktarım yapabildiği her şeyi kültür oluşturur denilebilir. Bu nedenle kültürün olmadığı, anlatılmadığı dil öğrenimi eksik kalacaktır. Düşüncelerin, kültürlerin ve eğitimin aracı dildir. Eğer düşünce dile aktarılmazsa bilgiye dönüşemez (Yazıcıoğlu, 2005: 141). Kültür ise nesillerden nesillere dil aracılığıyla aktarılmaktadır. Dil bir milletin yaşadığı tarihin, ürettiği kültürün ve geçmiş yaşantılarının izlerini taşır. Belirli bir toplumun anlaşma aracı olan dil; ayrıca o toplumun kültür taşıyıcısı ve aktarıcısı konumundadır. Kültürün aktarıcısı ve taşıyıcısı konumunda olan dil; o dile ait toplumun her unsurunu yansıtan aynasıdır. Yabancı bir dili etkin olarak öğrenebilmek ve o toplumu anlayıp düşündüğü gibi düşünebilmek için o toplumun kültürünün de öğrenilmesi önemlidir (Daslak, 2019: 87). Bununla birlikte dil öğrenirken sosyal etkileşimin dil öğreniminde önemli bir rolü vardır (Güneş, 2009: 6).

1.2. İkinci Dil, Yabancı Dil ve Hedef Dil

Bir toplumda yaşayan insanlar tarafından yaygın olarak konuşulmayıp farklı amaçlarla sonradan öğrenilen dil “yabancı dil”; anadilinin edinilmesinden sonra edinilen ya da öğrenilen dil “ikinci dil”; öğrenilen yabancı dille birlikte veya sonra farklı amaçlarla öğrenilen dil ise “ikinci yabancı dil” olarak tanımlanabilir.

Birinci dilin edinilmesinden sonraki öğrenilen dil ya da diller genel anlamda ikinci dil olarak gösterilmektedir, yaygın bir şekilde “hedef dil” olarak da tanımlanmaktadır. Birinci dilin edinilmesinin ardından öğrenilen dil ikinci dil olarak tanımlanmasına bakılacak olursa; ikinci dilin aynı zamanda yabancı dili de içerdiği savunulabilir. Hedef dil konuşulduğu ortamlara göre; bu dili konuşan toplumların olduğu ortamlarda öğrenilirse “ikinci dil” konumunda, bu dili konuşmayan toplumların olduğu ortamda öğrenilirse “yabancı dil” konumunda ele alınabilir.

Dil girdisi; yabancı dil bağlamında ikinci dil bağlamına göre kıyaslandığında yabancı dil bağlamına göre daha az ve sınırlı şekildedir. İkinci dil bulunduğu konum itibarıyla doğal iletişim ortamlarını, edinim ise anadilinde olduğu gibi dil girdisinin sezdirilerek, doğal yolla alınması ve içselleştirilmesini kapsadığı için bazı araştırmacılar ikinci bir dilin doğal bağlamda öğreniminin veya ediniminin altını çizmek amacıyla “İkinci Dil Edinimi” terimi kullanmaktadırlar (Peçenek, 2014: 9).

Öğrenme süreçleri ve edinme süreçlerinin birbirinden farklı olduğu düşünülebilir. Edinim kavramına bakılacak olursa bireyin doğal olan ortamlarda deneyimlerle ve

doğal yollarla öğrendiği becerilerdir. Öğrenme kavramı ise daha planlı ve yapısal olan etkinlikler ve çalışmaların sonucunda elde edilen kazanımı ifade etmektedir. Öğretim ortamında gerçekleşen planlı ve program dahilinde olmadan çevreden, aileden veya arkadaşlarından yani doğal ortamlarda etkileşim yapılarak maruz kalınan dil edinim olarak tanımlanabilmektedir. Yine öğretim ortamında gerçekleşen belirli bir plan ve program dahilinde yapılan; sistemli ve bilinçli dil öğrenim veya öğretme süreci ise öğrenim olarak tanımlanabilmektedir.

Anadilini öğrenme süreci göz önünde bulundurulduğunda öğrenmekten ziyade edinmek kavramından söz edilir. Çünkü her çocuk doğal çevresiyle etkileşim içerisinde maruz kalarak bir iletişim dili edinir. Bununla birlikte yeterli dil girdisi kazanıldığı sürece ikiden fazla dili bile hayatının ilk beş senesinde anadili bağlamında edinebileceği söylenmektedir.

Yabancı bir dili öğrenirken bireyin amacı dilini öğrendiği toplumlarla iletişim problemini ortadan kaldırarak etkili ve verimli bir iletişim kurabilmektir. Ayrıca hedef dilin kültürü verimli şekilde öğrenildiğinde birey o dili konuşan insanlarla daha kolay iletişim kurabilmekte ve o dili konuşan insanlarla sosyalleşebilme imkanı bulabilmektedir. Yabancı dil öğrenen birey öğreneceği dile ait kültürün içerisine de girmektedir (İşcan, 2016:108). Çağımızda değişen ve gelişen dünyada farklılaşan ihtiyaçlar doğrultusunda yabancı dil öğrenmek büyük bir önem arz etmiştir. İnsanların toplumlar arasında iletişim ağını geniş alanlara yaygınlaştırabilmek amacıyla yabancı dil öğrenimi üzerinde durulması gereken bir konu haline almıştır.

1.3. Göç ve Eğitim

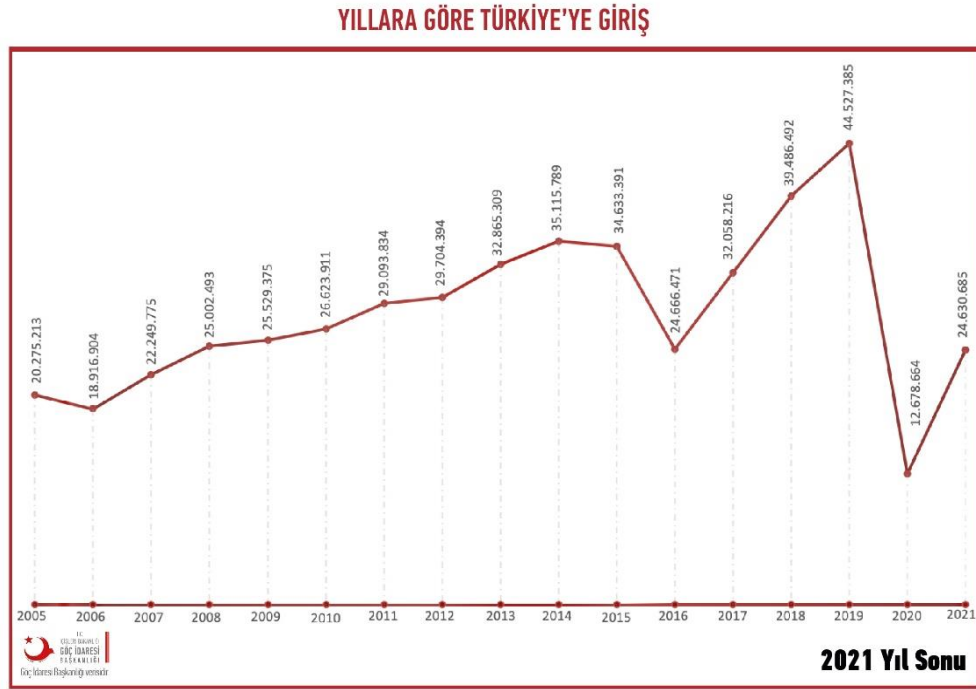
Göç bireylerin ekonomik, jeopolitik, dini veya kültürel etkenler neticesinde yer aldıkları coğrafyayı değiştirmek amacıyla gerçekleştirdikleri toplumsal bir hareketlenmedir. Türk Dil Kurumunun (TDK) tanımına göre ise göç; ekonomik, toplumsal, siyasi nedenlerle kişilerin ya da toplumların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine taşınması olarak ifade edilmiştir (TDK, 2022).

Bireyler yaşam standartlarını arttırmak, refah seviyesi yüksek bir yaşama ulaşabilmek, içinde buldukları kaygı verici ve baskılayıcı yaşam koşullarından uzaklaşarak, güvenli bir ortama ulaşabilmek için göç etmek durumunda kalmışlardır. Göç

hareketlenmeleri neticesinde sosyal uyum ve dil problemleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Göç hareketinin göç veren ülkeye etkilerinin yanı sıra uluslararası düzeyde göç alan ülkelere de sosyal, kültürel, siyasal veya ekonomik etkileri vardır. Türkiye sahip olduğu konum nedeniyle göç hareketliliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Türkiye son yıllarda en çok yabancı barındıran ülkeler arasına girmiştir (Gün ve Yüksel, 2021: 1034). Türkiye'nin Avrupa ülkelerine ve birçok ülkeye geçişte köprü olarak görülmesi, yaşam standartlarını yükseltmek veya başka ülkelere göç etmeyi düşünenler açısından önemlidir (Aydın, 2020).

Şekil 1.1 'de göç idaresinden alınan grafiklerde Türkiye'ye giriş sayılarına yer verilmiştir.

Şekil 1.1. Yıllara göre Türkiye'ye giriş

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> sayfasından 18.08.2022 tarihinde erişilmiştir

Göç idaresinin verileri ışığında, Türkiye göç alan bir ülke olmasıyla beraber, güvenli görülmesi nedeniyle başka ülkelere göç için geçiş güzergâhı konumuna sahiptir. Göç idaresinin istatistiklerine göre Türkiye'ye giriş 2020 yılı ile 2021 yılı arasında 11.952.021 artmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre; 2022

yılında Türkiye’de toplam 1.404.471 ikamet izni ile ülkemizde bulunan yabancı vardır (Şekil 1.1).

Göçler neticesinde çeşitli problemler meydana gelmektedir. Göç yaşamış bireylerde eğitim bu problemlerin başında gelmektedir. Göçün yol açtığı eğitim problemleri olarak eğitim açısından uyum sorunları, dil sorunun yaşanması, sosyal sınıf ayrımları, aile yapısı, ekonomik sorunların yol açtığı eğitim harcamalarının göz ardı edilmesi sayılabilir. Göç, eğitim çağındaki çocukların akademik başarı, uyum güçlükleri, ailedeki ilgisizlik, uygun çalışma ortamının bulunmaması, ailenin ekonomik problemleri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığındaki bozulmaların yol açtığı problemlerin ortaya çıkmasıyla çocuğun eğitimini etkilemektedir (Kaştan, 2015: 226).

1.4. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Çok eski tarihlerden beri Türkler, birçok farklı yerde yaşamış ve gittikleri yerlerdeki toplumları etkilemişlerdir. Yaşam standartları, savaş ve iklim koşulları nedeniyle buldukları bölgeleri terk etmek zorunda kalarak başka yerlere göç etmişlerdir. Geniş bir yaşam alanına sahip olduklarından etkileşim içinde buldukları milletlerin dillerinden hem etkilenmiş hem de Türkçe ile milletleri etkisi altına almışlardır.

Yabancılar için Türkçeyi öğretmek amacıyla birçok eser kaleme alınmış ve geçmişten günümüze yabancılara Türkçe öğretim faaliyetleri sürdürülmüştür. Günümüzde daha kapsamlı ve sistemli olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretim çalışmaları devam ettirilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen kişi sayısı çeşitli sebeplerden dolayı günümüzde giderek artmıştır. Özellikle 2011 yılında Suriye’de meydana gelen iç savaş nedeniyle Türkiye’ye gelen Suriyeli mültecilerle birlikte bu oran büyük ölçüde artmaya devam etmiştir. Ayrıca dünyada ve Türkiye’de farklı sebeplerle yabancı dil olarak Türkçe öğrenilmiş ve öğrenilmeye devam etmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amaçlarıyla yurt içinde ve dışında çeşitli kurum ve kuruluş Türkçe öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hedefiyle eğitim ve öğretim faaliyetlerine 1980 yıllarında “TÖMER” ile başlayan süreç; 2009 yılında “Yunus Emre Enstitüsü” ile dünyada farklı farklı ülkelerde eğitim öğretim faaliyetleriyle hızlandırılmıştır. Sonraki süreçlerde yine yurt dışında eğitim ve öğretimi devam ettiren Türkiye Cumhuriyeti adına açılan “Türkiye Maarif Vakfı”

yabancılara Türkçe öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir (Tanrıkulu ve Öz Sipan, 2021: 146).

Dünyadaki bütün dilleri ortak bir payda da birleştiren “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninin (D-AOBM)” geliştirilmesiyle birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de dünyada öğretilen diğer bütün diller gibi planlı ve sistemli bir hal almış ve her bölgede kullanım alanı bulan bu haliyle ortak bir çerçeve oluşturmuştur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri önemle üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Dünyada ve Türkiye’de faaliyet gösteren sözü edilen Türkçe öğretim merkezlerinde çalışanların ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin eğitimi üzerine çalışmaların düzenlenmesi bir zorunluluk olmuştur (Büyükkız ve Hasırcı, 2013: 146).

UNICEF yayınladığı verilere bakılırsa; Suriyeli yoğunlukta olmakla birlikte Türkiye’de yaklaşık olarak ifade edilirse 4 milyon mülteci yaşamakta ve bunların 2019 yılı itibarıyla okula kaydı olan 680 bin çocuk bulunurken halen okullaşmamış 400 bin çocuk bulunmaktadır. UNICEF ve MEB iş birliğiyle öğretmenlerin dezavantajlı çocuklara yönelik kapsayıcı bir eğitim verilmesi konusunda eğitim alması yönünde destek vermektedir ayrıca Suriyeli gönüllü öğretmenlere ödenek vererek okullara GEM’leri kurmuştur. 2015 yılından itibaren MEB; GEM’lerdeki GKA Suriyeli çocukların devlet okullarına kaydedilmesini teşvik eden politikalar geliştirmiştir. 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren ise GKA tüm çocukların devlet okullarına kaydedilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını artırmak ve Türkçe dil engelini kaldırmak amacıyla 2018-2019 yıllarında Türkiye genelinde “Uyum Sınıfları” açılmış ve uyum sınıflarının işleyişini düzenlemek için 2019 yılında “Uyum Sınıfları Genelgesi” yayınlanmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren uyum sınıfları devam etmekte ve 81 ilde yaklaşık 115 bin öğrenci Türkçe dil düzeylerini artırmak ve uyum süreçlerini hızlandırmak için faaliyetlerini devam ettirmektedir (UNICEF, 2022).

MEB yabancı uyruklu öğrencilerin erken yaşta öğretim sürecine kazandırılması adına 2018-2019 yıllarında 26 ilde okul öncesi eğitim olanaklarından faydalanmalarını sağlamak için “Erken Çocukluk Eğitim Programı” uygulamaya koyulmuştur. Ayrıca eğitime başlamamış veya uzun sürelerle devam etmemiş 9-18 yaş arası öğrenciler için okullarda yaz döneminde Türkçe dil eğitimi vermek amacıyla “Telafi Eğitimi” imkanı

verilmiştir. Eğitimin her alanından yoksun kalmış yabancı uyruklu öğrencilerin dil bariyerlerini aşmalarını sağlamak adına eğitim fırsatı sunan Halk Eğitim Merkezlerinde (HEM) uygulanan “Hızlandırılmış Eğitim Programı (HEP)” diğer yaygın eğitim programlarını destekler niteliktedir.

UNICEF’in desteği ile “Yaygın Eğitim Programlarına (YEP)” önem verilmeye başlanmıştır. Okul dışında kalan geçici koruma statüsü altındaki yabancı uyruklu çocuklara eğitim ve öğretim desteği sunmayı amaçlayan program 65 binden fazla öğrenciye ulaşmayı hedeflemektedir. Program kapsamında Temel Okuma-Yazma ve Sayısal Beceriler (OYS), Türkçe Dil Kursları(TDK) ve Hızlandırılmış Eğitim Programı (HEP) vb. çeşitli ihtiyaçlara cevap verecek kurslar sürdürülmüştür (Eryılmaz ve Günay Köprülü, 2022: 22).

1.5. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)

2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlaması sebebiyle ülkemize gelen Suriyeli mültecilerin Türkiye’ye göç ederek yaşamaya başlamasıyla birlikte yabancı uyruklu öğrencilere yönelik eğitim ve sosyal uyum problemleri ortaya çıkmıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerine 2016 yılında başlayan PIKTES projesi; geçici koruma statüsündeki çocukların Türkiye’deki eğitim ve öğretiminin desteklenmesine katkı sağlamak ve sosyal uyum problemlerinin giderilmesi için MEB tarafından sürdürülen ve bütçesi AB tarafından FRIT anlaşmasıyla karşılanan eğitim projesi yürürlüğe girmiştir. Projenin ilk fazı PICTES olarak 2016 yılında başlamış ikinci fazı ise 2018 yılı Aralık ayında PIKTES II olarak devam ederek 26 ilde faaliyetlerini halen sürdürmektedir.

PIKTES projesinin genel hedeflerine bakılacak olursa; Türkiye’de bulunan GKA Suriyeli çocukların eğitime ulaşmalarını sağlamak ve nitelikli bir eğitim alabilmeleri için Türk eğitim sistemine entegre edilmesinde MEB’i desteklemektir. PIKTES projesiyle faaliyet gösteren illerdeki yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime ulaşım oranları artarken yine yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimin niteliği artırılması beklenmiştir. Bununla birlikte eğitim kurumlarının ve personellerin mesleki nitelikleri iyileştirilmiş ve yabancı uyruklu öğrencilerin ve ebeveynlerin sosyal uyumu proje kapsamında arttırılmaya çalışılmıştır.

2016 yılından beri faaliyet gösteren PIKTES projesinin temel faaliyetleri Şekil 1.2’de verilmiştir. Projenin temel faaliyetleri; Türkçe Dil Eğitimi, Arapça Dil Eğitimi, Telafi Eğitimi, Destekleme Eğitimi, Taşıma Hizmeti, Kırtasiye ve Giyim Yardımı, Farkındalık Artırma Faaliyetleri, Materyal Desteği, Ölçme ve Değerlendirme, Rehberlik ve Güvenlik Hizmeti, Eğitim Ekipmanı Sağlanması, Eğitici Eğitimleri, İdari Personel Eğitimleri, İzleme ve Değerlendirme faaliyetleri olarak gösterilebilir (PIKTES, 2022).

Şekil 1.2. PIKTES faaliyetleri

Kaynak: https://piktes.gov.tr/Home/ProjeninCiktisiENG_sayfasından 18.08.2022 tarihinde erişilmiştir

1.6. Küçük Yaş Gruplarına Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi

Çocuğun erken yaşlarda yabancı dil öğrenmesinin düşünsel ve zihinsel gelişimine olumlu katkıları vardır. Erken yaşta öğrenilen yabancı dil çocuğun dinleme hassasiyetini ve yetisini, düşünme kabiliyetini ve anadilinde anlama kapasitesini geliştirir. Yabancı dil çocuğun iletişim becerilerini geliştirir, ufkunu diğer kültürleri anlama noktasında açar (Anşin, 2006: 10).

Anadili veya yabancı dil öğrenim süreçlerinde bazı kritik dönemler vardır. Bu kritik dönemler okul, aile ve çevre tarafında yeterince önemsenmezse hem anadil hem de yabancı dil öğreniminde büyük problemlerle karşılaşılabilir. Dil öğreniminde kritik dönem ifadesi bilimsel bir gerçektir. Bu olgunun kanıtları biyoloji ve neroloji gibi tıp çalışma alanlarından gelir (Demirezen, 2003: 5). Davranışsal yaklaşıma göre, dil öğrenmek için kritik dönem belirlenmiş ve bu dönemin 12 - 13 yaşlarının sonuna kadar sürdüğü varsayılmıştır. Davranışsal kurama göre, beyinin plastik yapısı ergenlik çağının öncesinde yumuşak ve esnek olduğu için bu dönemden önce dil edinimi ve yabancı dil öğrenmek avantaj sağlamaktadır. Ergenlik dönemi sonrasında beyin plastik yapısındaki esnekliği ve yumuşaklığı kaybedeceği için, yabancı dil öğrenimi ve dil edinme zorlaşmaktadır. Ergenlik dönemi sonrasında da dil edinme ve yabancı dil öğrenme gerçekleşebilir ancak kritik yaş döneminde dil öğrenmeye veya edinmeye başlayanlara göre daha zor gerçekleştiği söylenebilir. Lenneberg (1967) , Penfield ve Roberts (1959) ergenlik çağına kadar olan yılları dil öğrenimi için biyolojik olarak aktif yıllar olduğunu varsaymıştır (Demirezen, 2003: 12).

Araştırmada incelenen “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti belirtilen küçük yaş gruplarına hitap etmektedir. Bu yaş aralığında bulunan çocuklara Türkçe yabancı dil olarak öğretilirken içinde yer aldığı gelişim dönemi özellikleri göz ardı edilmemelidir. Erikson’un Gelişim Dönemlerinden “Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik Duygusu” evresine denk gelen bu yaş aralığındaki çocuklardan, kendisini başkalarıyla kıyaslamaları neticesinde aşağılık ve yetersizlik duygusunun oluşması beklenebilir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklarından dil bilmemelerinden kaynaklanan yetersizlik duyguları yaşamaları olasıdır. Çocuğun bu kritik dönemi başarılı bir şekilde atlatabilmesi için dil öğrenimindeki yetersizliklerinin giderilmesi sağlanmalıdır.

Küçük yaş seviyelerindeki çocukların nasıl Türkçe öğrendikleri, Türkçe öğretim faaliyetlerinde yararlanılan yöntemlerin neler olduğu ve karşılaşılabilecek güçlüklerle nasıl baş edileceğine dair incelemelerin yapılması önemlidir (Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu 2019: 48). İçinde bulunduğu yaş grubu itibariyle oyun çağında olan çocuğa bir şeyler öğretmekten ziyade bir şeylerin sezdirilerek kavratılması amaç olmalıdır (Beyhan, 2018: 55).

1.7. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Motivasyonun Öğrenme Sürecine Etkisi

Davranışa enerji ve yön veren güç motivasyondur; bu güç ise organizmaya etki ederek bir amaç çerçevesinde harekete geçmeyi sevk eder (Selçuk, 2001: 211). Motivasyon; davranışı harekete geçirerek başlatan, devam ettiren veya durdurabilen, içsel ve dışsal bir güç olarak tanımlanabilmektedir. İçsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere motivasyon kavramı ikiye ayrılmaktadır. Kişinin kendinden bağımsız, dıştan gelen etkileri içerisine alır ve dışarıdan gelen pekiştirmelerle desteklenen motivasyon dışsal motivasyon; kişinin kendi içinde olan etkiler ise içsel motivasyon olarak tanımlanmaktadır.

Herhangi bir dili öğrenme sürecine başlama, öğrenmeyi sürdürme ve dili öğrenme süreçlerine destek veren kaynaklardan olan motivasyon, kişiyi bir davranışta bulunmak amacıyla harekete geçiren güç olarak tanımlanabilir (Ryan ve Deci,2000. Akt. Biçer, 2016: 85). Eğitim- öğretim faaliyetlerinde motivasyon kullanımındaki önemli husus öğrenciyi daha istekli hale getirmektir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başarı hedefleniyorsa dersler motivasyon ögesini kapsamında yapılandırılmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde motivasyon, öğretimin her sürecindeki duyuşsal ve bilişsel alanda önemli bir ihtiyaçtır (Bulut, 2018: 53). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen birey eğer iyi motive olmuşsa, başarının ana öğelerinden birine sahip demektir (Çetin, 2013: 35). Çünkü motivasyon sağlamış kişiler başarılı olmak için daha fazla uğraşan, dersin her sürecinde aktif olan ve bununla birlikte dil kazanımları üst düzeyde kazanan kişilerdir.

Başarıyla doğrudan ilişkili olarak kabul görüldüğünde motivasyon, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenler, öğrencileri motive eden unsurları bilmeli, bu unsurları derslerde kullanmalı, motivasyon düşüren tavırlardan kaçınmalıdır (Tuncel, 2014: 179).

Arsalan ve Gürsoy (2011); Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerin temel dil düzeylerinde daha heyecanlı ve istekli olduklarını bundan dolayı orta ve ileri düzeylerde motivasyon düşüşü yaşandığını, ayrıca öğrencilerin motivasyonunun azalmasından dolayı orta ve ileri düzeylerde rol oynama ve drama etkinliklerinden yararlanılması gerektiğini düşünmektedir (Arsalan ve Gürsoy, 2011: 125). Buna karşın Barın (2014); yabancı dil öğrenmeye başlayan kişilerin dil öğrenme süreçlerinin

başında hedef olan dile karşı önlerinde engeller oluşturmaya başladıklarını, bunun olmaması için ise öğrenciyi olumlu anlamda motive etmek gerektiğini savunmuştur (Barın, 2014: 77).

Her bir düzeyde ayrı ayrı önemli bir rol oynayan motivasyon; özellikle ilk aşamada, A1 seviyesinde yada küçük yaş gruplarında daha önemli bir hale gelmektedir. Yabancı dil öğrenmeye karşı ilk aşamada öğrencinin motivasyon süreci olumlu yönde etkilenirse öğretim süreci de dolaylı olarak olumlu bir şekilde başarı elde ederek ilerleyecektir. Dil öğrenim sürecinde motivasyonu artıran bir diğer etken de etkinlik türlerinin seçimi ve kullanımındır. Özellikle hitap edilen kitle dikkate alındığında küçük yaş gruplarına dil öğretimi yapılıyorsa; rol oynama, drama gibi etkinlikler motivasyonu artıran önemli etkenlerdendir. Öğretimin her seviyesinde farklı etkinlik türleri etkin olarak kullanılmalı ve öğrenci bu etkinliklerle olumlu anlamda motive edilmelidir.

Dil öğretiminde dil öğrenen bireyin hazırbulunuşluğu ve dil öğrenimine dair motivasyonu, dil öğretim sürecinin başarıya ulaşması için oldukça önemlidir (Dalioglu, 2018: 43). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dört temel dil becerisini kullanılırken beceri alanlarının her birine ilişkin motivasyon unsurları kullanmak gerekmektedir. Özellikle dinleme ve konuşma becerisi üzerinde durulmalı ve motive edici unsurlar sunulmalıdır. İçinde bulunduğu yaş seviyesi göz önünde bulundurulduğunda oyun çağında olan küçük yaş gruplarının gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak ders planlanmalı ve gerekli motivasyon sağlanmalıdır.

1.8. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Ders Kitaplarının Kullanımı

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında eğitim-öğretim faaliyetleri gün geçtikçe artmakta, gelişmekte ve geniş bir kapsam alanı oluşturmaktadır. Hızla gelişen ve değişen bu süreçte kullanılan öğretim materyallerinin de oluşan ihtiyaçlara göre aynı hızla güncellenmesi ve gelişmesi gerekmektedir. Bununla birlikte artan ihtiyaçlarla öğretim materyalleri kapsamında en temel öğretim materyali olan ders kitapları geliştirilmiş ve gelişimi sürdürülmektedir.

Anadili olarak Türkçe öğrenildiğinde Türk kültürü de aynı anda öğrenilmektedir ancak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde anadili öğreniminden farklı olarak Türkçeyi öğrenen yabancılar Türk kültürünü bilmemektedir. Dil öğrenmek isteyen birey o toplumun kültürel yapısını ne kadar çok öğrenirse o toplumun dilini de o oranda öğrenir. Dil ve kültür bir bütündür, dil öğretimi kültür öğretimi demektir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken gerekli kültür aktarımı da etkili bir şekilde yapılmalıdır. Çünkü Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenen birey aynı zamanda Türk kültürünün aktarıcısı konumunda olacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür öğretimi yabancı dil öğretiminde olduğu gibi dil öğretimiyle paralel olarak verilmelidir. Çünkü öğrenci hedef dilin kültürünü öğrendikçe dili daha çok anlamlandırarak ve öğrenmeye daha istekli olacaktır. Yabancı dil öğrenen bireyin öğrenilecek olan dilin kültürüyle karşılaşması sağlanmalı, bu anlamda motive edilmeli ve öğrenme süreci kolaylaştırılmalıdır (Çelik ve Genç, 2019: 43). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında kültürel yapının en etkili şekilde öğretilmesi amaçlanıyorsa tasarlanacak olan ders kitaplarının ve yardımcı kitaplarının da bu bağlamda zengin bir içerikle hazırlanması yararlı olacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarında ve yardımcı kitaplarda kullanılacak olan görsel öğelerin de dil öğretiminde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olması açısından önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Görsel öğelerin verimli şekilde kullanılması dil öğretimini daha kalıcı ve eğlenceli hale dönüştürecektir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görsel öğeler; kültürel aktarımını gerçekleştirerek dile ait toplumun kültürel yapısı hakkında bilgi sunabilmektedir (Köse ve Özsoy, 2016: 161).

1.9. Hayat Boyu Türkçe (6-12 Yaş) Seti

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında çeşitli ihtiyaçların artması ve Türkçe dilini öğrenmeyi isteyen kişi sayısının artmasıyla ders kitaplarının da önemi artmıştır. Bir çerçeve oluşturularak; plan ve program kapsamında oluşturulan kitaplar; eğitim-öğretim faaliyetlerini daha sistemli bir hale getirmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen çok sayıda kurumda ders kitapları tasarlanmış ve tasarlanmaya devam eden ders kitapları bulunmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesinde kaynak olarak kullanılan ders kitaplarından biri ise “Hayat Boyu Türkçe” öğretim setidir. MEB, HBÖGM ve PIKTES projesi tarafından 2019 yılında basımı yapılan ve ders kitabı niteliğinde proje kapsamında kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında katkı sunmak amacıyla tasarlanmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı uyruklu çocukların eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilmek adına PIKTES projesi kapsamında çalışmalar düzenleme ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla proje dahilinde farklı farklı eğitim-öğretim materyalleri proje faaliyetleri kapsamında oluşturulmaya başlanmıştır. MEB, HBÖGM ve PIKTES tarafından 2019 yılında basılan, bu alanda bir ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla ders kitabı niteliğinde tasarlanan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti alana destek sunmak amacıyla geliştirilmiştir. HBÖGM kapsamında geliştirilen “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” kitap setlerinden ve öğretmen kılavuz kitaplarından 3 milyonun üzerinde dağıtım yapılmıştır (UNICEF, 2022). Hitap edilen yaş seviyesi olarak 6-12 yaş göz önünde bulundurularak hazırlanan kitap seti; yaş seviyesi olarak küçük gruplara hitap etmesi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında göz ardı edilen ancak değişen günümüz şartlarında ihtiyaç duyulan bir alana katkı sunması açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen küçük yaş gruplarına uygun nitelikte ders kitaplarının yetersiz kaldığı söylenebilir. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarına bakıldığında genel çerçevede kitaplar yetişkin düzeylerine uygun nitelikte hazırlanmıştır. Etkinlikler, görseller, içerik ya da çeşitli birçok açıdan küçük yaş düzeylerine dil öğretimi için kullanılacak olan ders kitaplarına kıyasla yetişkinlere yönelik hazırlanan ders kitaplarında anlamlı farklılıklar göze çarpmaktadır.

Küçük yaş gruplarındaki dil öğrenen çocukların Türkçeyi nasıl öğrendikleri, Türkçe öğretim çalışmaları düzenlenirken kullanılan yöntemlerin çeşitliliği ve ortaya çıkan problemler gibi konuların detaylandırılması yaş seviyelerinin tamamında daha planlı ve birbiriyle bütünleşik dil öğretim süreçleri tasarlanması doğrultusunda gereklidir ve önem arz etmektedir (Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu, 2019: 48). Oyun çağında olan çocuğa bazı hususlar öğretmekten çok o hususların sezdirilerek kavratılması hedef olmalıdır (Beyhan, 2018: 55). İçeriğinde günlük yaşamın, canlandırmaların, oyun ve sosyalliğin olduğu çalışmalarla desteklenmiş kitaplara ihtiyaç duyulmaktadır. Yaş itibarıyla oyun çağında olan küçük gruplar için planlanacak ders kitaplarında bu konulara öncelikli olarak dikkat edilmesi gerekmektedir.

HBGM tarafından “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. 2. ve 3. Seviye Kurs Programlarına” uygun olarak hazırlanan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen yabancı uyruklu öğrencilerin gelişim özellikleri, oluşan şartları, yaş seviyeleri ve çeşitli ihtiyaçları göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Toplam yedi kitaptan oluşan sette; 3 adet öğrenci kitabı, 3 adet çalışma kitabı ve 1 adet öğretmen kılavuz kitabı bulunmaktadır. HBGM tasarlanan “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. 2. ve 3. Seviye Kurs Programları” ile “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi” ve dört temel dil becerisi dikkate alınarak tüm kitaplar beş ayrı ünitelerden oluşturulmuştur.

İletişimsel dil yaklaşımı dikkate alınarak oluşturulan kitaba göre dil bir iletişim aracıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimin önemi vurgulanarak iletişimsel yaklaşımdan yararlanılmalı ve bu yaklaşıma göre dilin işlevsel ve yapısal özellikleri kapsama alınarak değerlendirilmelidir. Dilin temeli iletişim kurmak olan iletişim yaklaşımına göre dört temel dil becerisinin gelişiminin her biri aynı oranda etkilidir ve geliştirilmelidir (Aşçı ve Alican, 2020: 253).

Çocukların günlük yaşantısı oyunlardır düşüncesi doğrultusunda yola çıkan kitap; canlandırma, karşılıklı konuşma ve sosyal etkileşimli etkinliklere sahiptir. Yaş seviyesi olarak 6-12 yaş arasının seçilmesi ve küçük yaş gruplarını kendine seviye edinmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında önemli bir eksikliğe katkı sunmaktadır. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti kitabının ön sözünde; yabancı uyruklu öğrencilerin okuma-yazma aşamasına gelene kadar dört temel dil becerisinden dinleme ve konuşma becerilerine yoğunluk verildiği ve dil bilgisi konularının ise sadece sezdirilerek aktarıldığı ifade edilmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde kitapların dinleme metinlerinin hepsi CD üzerinde seslendirme çalışması yapılmamış ancak öğretmen kılavuz kitabında metin olarak yer almıştır. Özellikle çalışma kitaplarının ilkinde dinleme etkinlikleri yer alırken diğer iki çalışma kitabında dinleme etkinlikleri yer almamıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti öğrenci kitaplarının her birinin ünite sonlarında çeşitli değerlendirmeler yapılarak Türkiye’ye ait belirli bir bölgeleri kültür aktarımı yapan metinleri kapsamına almıştır.

1.10. Dört Temel Dil Becerisi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki amaç hedeflenen dili öğrenen bireylerin dört temel dil becerisi olan; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini etkin bir şekilde geliştirilmesini ve kullanabilmesini sağlamaktır. Dört temel dil becerisi birbirinden bağımsız olarak değil beraber uygulanmalı ve birbirlerini tamamlayacak nitelikte olmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil hâkimiyetinin sağlanması dört temel dil becerisinin bütünleşik olarak geliştirilmesiyle mümkündür (Aşçı ve Alican, 2020: 253). Konuşma becerisi ve yazma becerisi, anlatma becerileri; okuma becerisi ve dinleme becerisi ise anlama becerileri olarak belirtilmiştir (Tanrikulu ve Gir, 2020: 46).

Dil öğretim programlarında önemli bir yere sahip olan ders materyallerinde; dört temel dil beceri alanları bütünlük sağlayacak şekilde hazırlanması yabancı dil olarak Türkçe öğretimine büyük katkı sağlayacaktır. Dil öğretiminde dil öğrenen bireyin hazırbulunuşluğu ve dil öğrenimine dair motivasyonu, dil öğretim sürecinin başarıya ulaşması için oldukça önemlidir (Dalioğlu, 2018: 43).

Dört temel dil becerileri birbirine bağlıdır ve bir becerinin gelişimi bir diğer becerinin gelişimini de etkilemektedir. Dolayısıyla bir becerinin ihmal durumunda diğer dil becerilerinde de yetersizlik ortaya çıkabilmektedir. Dil öğretiminde dört temel dil becerisinin aynı anda kazandırılması bu anlamda oldukça önem taşımaktadır. Dil becerilerin geliştirilebilmesi için uygun öğretim materyalleri ve kazanıma hazır sınıf atmosferinin varlığı önem göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde, eğitimcilerle yeterli bir programın sunulabilmesi amacıyla hazırlanacak programın dört temel dil becerisine hitap etmesi önem arz etmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde özellikle küçük yaş gruplarına yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel beceriden öncelikle dinleme ve konuşma

becerilerine önem verilmesi gereklidir. Çünkü birey günlük yaşamın iletişime dayalı bu becerilere daha çok ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi bu anlamda önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır.

1.11. Dinleme Becerisinin Önemi

Dinleme dilin dört temel işlevlerinden birisidir. Kişiler arası iletişimin önemli bir unsurudur. Dinleme amaçlı bir davranıştır ve bireyin seçme özgürlüğüne kapsamına giren zihinsel süreçlerin rol oynadığı çok kapsamlı bireyin aktif katılımıyla gerçekleşen bir süreçtir (Epçaçan, 2013: 334).

Normal, doğal olarak işleyen bir vücuda sahip bireyde ilk gelişen temel becerilerden birisi dinlemedir. Çocuk doğduğu andan itibaren çevresindeki seslere karşı duyarlıdır. Çocuğun çevresinden duyduğu sesleri işitmesi fizyolojik bir süreçtir. Dinleme ise bireyin işittiklerin algılamasıyla ve inisiyatifine bağlı olarak gelişen bir süreçtir. İşitme fizyolojik bir süreç olsa da dinleme becerisinin kazanılması için bir eğitime ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi oldukça önemlidir, dört temel dil becerisinin gelişimi bütünlük içermelidir. Bir becerinin gelişimi diğer becerilerinde gelişiminin yordayıcısıdır. Bir dilde kendini ifade edebilmek ve o dili tam manasıyla öğrenebilmek için dil becerilerinin geliştirilmesi esastır. Bu becerilerin gelişiminin sağlanması için çeşitli öğretim materyallerine ve uygun sınıf atmosferine ihtiyaç vardır. Bir dili tam anlamıyla öğrenebilmek ve yeterli ölçüde bu dilde kendini ifade edebilme seviyesine erişmek için ise temel dil becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel materyallerin birlikte kullanılması bu anlamda önemlidir. Görsel materyallerin kullanımı bireylerin görsel zekalarının gelişmesine katkı sağlar ve böylece dil öğrenimi kolaylaşır.

Dinleme eğitiminde dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında yapılabilecek etkinliklerle birlikte dinleme becerisinin geliştirilmesi mümkündür.

1.11.1. Dinleme Aşamaları

Bireyi dinleme etkinliğine hazırlamak, dinleme etkinliğinde amaçlanan bilgi aktarımını gerçekleştirebilmek, dinleme etkinliği sona erdiğinde hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleştiğini anlamaya yönelik değerlendirme yoluyla dinleyiciyi bu

süreçte aktif kılmak amacıyla aşamalı bir dinleme yapılmalıdır (Durmuş ve Okur, 2018).

1.11.1.1. Dinleme Öncesi

Yabancı dil öğrenen bireyin dinleme etkinliği öncesinde hazır bulunuşluğu önemlidir. Dinlenecek materyalin temasına göre bireyin dinleme öncesinde dinleme etkinliğine hazırlanması, dinleme etkinliğinden alınacak verimi arttıracacağı ifade edilebilir. Yabancı dil öğrenen bireyin dinleme etkinliğine hazır olması için dinleme etkinliğine yönelik tahminde bulunma, dinleme etkinliğinin amacını belirlemeye çalışma, dinleme metninin içeriğine yönelik ön bilgilerin yoklanması, kavram haritaları, sorularla beyin fırtınası gibi etkinlik çeşitleriyle dinleme öncesi geliştirilebilir.

Dinleyici dinleme etkinliğine başlanmadan önce dinleyeceği materyalle alakalı merak duyup, fikir yürütebilir. Dinleyicinin merakının giderilmesi ve dinleme etkinliği öncesindeki fikri ile dinleme sonrasındaki fikrini kıyaslayabilmesi için, dinleme etkinliği öncesinde dinleyiciye ön bilgi verilmelidir. Dinleme öncesinde ön bilgi edinen birey, dinleme etkinliğine motive hale gelecektir.

1.11.1.2. Dinleme Esnası

Dinleme etkinliğindeki hedeflenen çıkarım dinleyicinin dinleme materyalinin içeriğini anlayabilmesi yoluyla bilgi aktarmaktır. Dinleme etkinliğinin hedefine ulaşabilmesi için dinleme sırasında geliştirilen birtakım metotlardan faydalanılabilir. Dinleyicinin dinleme sırasında dinleme materyalinin içeriğini kavrayabilmesi ve dinleme materyaline odaklanabilmesi için çevredeki dikkat dağıtıcılar ortadan kaldırılmalıdır. Dinleme materyalinde yer alan ve dinleyicinin dikkatini çekmek istenen kısımlar tekrarlanarak dinleme etkinliğini verimli hale getirilmeye çalışılmalıdır.

Dinleme esnasında dinleme etkinliği durdurularak dinleyicilerin tahminleri öğrenilerek dinleme sırasında dinleyicilerin dinleme materyalinden edindikleri çıkarımları not etmeleri talep edilmelidir. Dinleyici dinleme esnasında tablo doldurma, grafiği takip etme, boşluk doldurma ve görsel ifade eşleştirme gibi etkinlikler gerçekleştirilebilir.

1.11.1.3. Dinleme Sonrası

Dinleme etkinliği başarıya ulaşırsa dinleyicinin dinleme materyalinin içeriğini anlaması yoluyla bilgi aktarımının gerçekleştiği söylenebilir. Dinleme etkinliği sona

erdiğinde hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamaya yönelik değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Dinleyicinin dinleme materyalinden edindiği çıkarımları kendi cümleleriyle yeniden ifade etmesi istenebilir. Böylece dinleme etkinliği neticesinde edindiği bilgilerin dinleyicinin zihninde ne şekilde yer bulduğu fark edilebilir. Dinleme etkinliği sonrasında; tartışma, dinleme materyalini canlandırma, eleştirme, çoktan seçmeli sorular şeklindeki çalışmalarla bilgi aktarımını sınama etkinlikleri gerçekleştirilebilir (Şimşek ve Aktaş, 2016: 11).

1.11.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretmesinde Dinleme Becerisinin Önemi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil öğrenimini sağlayabilmek için dört temel dil becerisini; bütünleşik alanlar olarak birbiriyle bağlantılı şekilde geliştirilmesi hedeflenmelidir. Tüm beceriler birbirleriyle bütünlük içerisinde olmalı, bir beceri bir diğerinden ayrı tutulmamalı ve bu becerilerin aynı oranlarda kullanılması gerekmektedir. Dinleme ve okuma becerileri aynı zamanda “anlama” becerileri olarak da ifade edilirken; yazma ve konuşma becerileri ise “ifade etme” becerileri olarak ifade edilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak beceriler oldukça önemlidir. Bu becerilerin doğru öğrenilmesi ve öğretilmesi ne kadar başarılı olursa yabancı dil öğrenimi de o kadar başarıya ulaşacağı savunulabilir.

Dinleme öğretimi karmaşık bir süreç olarak ifade edilebilir. Temel olarak bireye yabancı dil öğretiminde bu karmaşık süreçte dinleme becerilerinin geliştirilmesiyle sözlü iletişim yeterliliklerinin işlevsellik kazandırılması amaçlanmaktadır (Tabak ve Göçer, 2017: 401). Yabancı dil öğreniminin anadiline sahip olma süreciyle benzer şekilde geliştiğini savunan görüşler dikkate alındığında bireyde öncelikle dinleme becerisinin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Çünkü etkili ve verimli bir dinleme elde edilmesi için dinleme sürecinde fiziksel, mental ve psikolojik süreçlerin farklı olarak devreye girmesi gerekir (Özbal ve Genç, 2019: 199). Yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin önemini; dil öğrenmenin en önemli araçlarından olması, dil becerisinin öğrenilmesinde temel sağlaması ve iletişimde sıklıkla kullanması nedenleri arttırmıştır (Kaldırım ve Degeç, 2017: 19).

Dinleme bir anlama becerisidir ve öğrenmenin etkili yollarından birisidir. Bu açıdan düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikli amaç olmalıdır. Birey dinleme yolu ile öncelikle konuşma

becerisini öğrenir. Daha sonra dinleme becerileriyle elde ettiği kelime dağarcığı ile yazma ve konuşma becerilerini geliştirebilmektedir. Bu nedenle günlük yaşamda fazlasıyla kullanılan dinleme becerisi yabancılara Türkçe öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Yabancı dil öğretimi eski tarihlerden beri var olmasına karşın dinleme becerisinin kazandırılması gereken bir beceri olarak kabul edilip ders kitaplarında yer verilmesi oldukça yenidir (Gün ve Alptekin, 2019: 1839). Dinleme becerisine temel düzeyde öncelikli olarak yer verilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında ise genel anlamda dinleme etkinlikleri göz ardı edildiği ifade edilebilir. Özellikle temel düzeyde hazırlanacak ders kitaplarında dinleme etkinliklerinin niteliğini ve etkinliklerin sayısının çoğaltılması amaçlanmalıdır.

1.11.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Becerisinin Önemi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında eğitim-öğretim faaliyetleri gün geçtikçe artmakta, gelişmekte ve geniş bir kapsam alanı oluşturmaktadır. Hızla gelişen ve değişen bu süreçte kullanılan öğretim materyallerinin de oluşan ihtiyaçlara göre aynı hızla güncellenmesi ve gelişmesi gerekmektedir. Bununla birlikte artan ihtiyaçlarla öğretim materyalleri kapsamında en temel öğretim materyali olan ders kitapları geliştirilmiş ve gelişimi sürdürülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde en önemli materyallerden birisi ders kitaplarıdır (Akbulut ve Yaylı, 2015:35). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarını bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından yetişkinlere ayrı ve çocuklara ayrı olacak şekilde hazırlanması önemlidir. Ders kitabı dört temel beceriyi aynı oranda içermelidir. Ders kitaplarının içeriğinin yapaylıktan uzak, güncel Türkçeye uygun niteliklerde hazırlanması gerekmektedir (Barın, 2004: 24).

Ders kitaplarında yer alan dinleme etkinlikleri aracılığıyla dinleme becerileri geliştirilerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi büyük oranda kolaylaştırılabileceği söylenebilir. Bu etkinliklerin güncel öğretim programlarının amaçlanan çıktılara uygun ve bireyin öncelikli olarak gelişim dönemine hitap edecek nitelikte hazırlanması gerekmektedir. Dinleme becerisi temel düzeyden başlayacak şekilde tasarlanmalı ve öğretilmelidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan ders kitaplarında; dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik alıştırmalar ve alıştırma çeşitliliği artırılıp içerik zenginleştirilmelidir. Günümüze uygun

materyallerden de faydalanılarak dinleme becerisi çeşitli dinleme metinleri ve dinleme alıştırmaları aracılığıyla sınıf ortamı dışında da öğrenciye etkinlik olarak sunulması dinleme becerilerinin etkin bir şekilde kazanılmasına katkı sağlayacaktır.

1.11.4. Küçük Yaş Gruplarında Dinleme Becerisinin Önemi

Dinleme; bireyin çevresiyle kurduğu iletişim açısından ve etrafında gerçekleşen olayları anlamlandırması noktasında büyük öneme sahiptir. Küçük yaşlardan itibaren çevresindeki yaşantıları anlamlandırmak için dinleme becerisine başvuran çocukların, bu bağlamda dinleme becerilerine ağırlık veren öğretim programları tasarlanarak dinleme becerilerinin geliştirilmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında üzerinde durulması gerektiğini göstermektedir. Etkili bir iletişim becerisine sahip olmak adına dinleme becerisinin geliştirilmesi önemsenmelidir (Özbal ve Genç, 2019: 199). Küçük yaş gruplarında gerçekleştirilecek dinleme etkinliklerinde; yaş grubunun gelişim dönemi özelliklerine uygun, öğrencinin merak duygusunu uyandıracak ve ilgisini çekecek konulardan seçilmesi dil öğrenimi açısından yer verilmesinin yararlı olacağı ifade edilmektedir.

Öğrencilerin dinlediğini anlamaları dil öğrenme sürecinde karşılaşılabilecek güçlüklerin önüne geçebilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi aşamasında öğrencilerin dinleme süreçleri özellikle incelenmeli ve eksiklerin giderilmesi amaçlanmalıdır. Öğrenme ortamında hedeflenen dinleme kazanımların elde edilmesi için dinleme becerilerinin yeterli düzeyde kazandırılması gerekmektedir.

Yabancı dil öğreniminde bireyin öğrendiği kelime sayısı arttıkça yabancı dil öğrenimi de kolaylaşmaktadır. Bu amaçla hazırlanacak olan ders materyallerinde küçük yaş grubundaki öğrencilerin öğrendiği kelime sayısını arttırmaya yönelik dinleme etkinliklerinin tasarlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, küçük yaş gruplarına yabancı dil öğretiminde kullanılan dinleme etkinliklerinin değerlendirilmesi amacıyla “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde yer alan materyallerin incelendiği nitel bir araştırmadır. Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesi yöntemi ile hazırlanmıştır. MEB, HBÖGM ve PIKTES projesi tarafından hazırlanan, 2019 yılında basımı yapılan, ders kitabı niteliğinde olan, aynı zamanda proje kapsamında küçük yaş gruplarına yönelik materyal ihtiyacını gidermek için kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme etkinliklerinin türlerinin değerlendirilmesi, dinleme etkinliklerinin oransal dağılımları ve dinleme aşamalarının analizi doküman incelemesi yoluyla değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmalar; verilerin ağırlıkla sayısal olarak ifade edildiği nicel araştırmaların aksine bir durumu derinlemesine incelemeye olanak sağlayan ve soruların ayrıntılı olarak incelenmesine ve yorumlanmasına izin veren araştırmalar olarak değerlendirilebilir (Strauss ve Corbin, 1997.Akt. Köç ve Ünal, 2018: 67).

Doküman incelemesi araştırma için incelenen olgular ve olaylar hakkında bilgilerin yer aldığı belgelerin analiz edilmesiyle veri elde etmektir. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizine olanak sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2002: 143). “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti ders kitapları bu yöntem kullanılarak incelenmiş olup kitapta yer alan dinleme etkinlikleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Doküman inceleme yöntemi tek başına da kullanılabilir. Bu araştırma çalışmasında nitel araştırma çerçevesinde doküman incelemesi tek başına yeterli görülmüştür. Çalışmada

dokümanlar incelenip veriler toplanmış ve elde edilen bilgiler tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

2.2. Veri Seti

Bu araştırmanın dokümanını MEB, HBÖGM tarafından PIKTES projesi iş birliğiyle ve PIKTES projesinde GKA bulunan yabancı uyruklu küçük yaştaki öğrencilerin Türkçe öğrenimine katkı sunmak için hazırlanan; “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti oluşturmaktadır.

Çalışmada incelenen kitaplar aşağıda belirtilmiştir:

- Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 2 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe 3 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)
- Hayat Boyu Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı (6-12 Yaş)

Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabında 45, Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabında 6, Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabında 7 ve Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabında 15 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Ayrıca Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabında 17, Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabında 7 ve Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabında 15 tane olmak üzere CD üzerinde ses dosyası mevcuttur. Bununla birlikte dinleme etkinliklerinde; Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabında 45, Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabında 6, Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabında 7 ve Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabında 15 dinleme aşaması etkinliği analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında kitaplardaki toplam 73 dinleme etkinliği, CD de bulunan toplam 39 ses dosyası ve 132 dinleme aşaması etkinlikleri incelenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın dokümanlarını HBÖGM tarafından yayımlanan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinin 3 ders kitabı, 3 çalışma kitabı ve bir öğretmen kılavuz kitabı

oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 73 dinleme etkinliğine yer verilmiştir. Bulunan dinleme etkinliklerinden 132 dinleme aşaması değerlendirilerek oranlanmıştır.

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde doküman incelemesi yöntemiyle “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti incelenerek içeriğinde yer alan dinleme etkinliklerinin türleri ve oransal dağılımları betimsel içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Betimsel içerik analizi yöntemi, belirli bir konuda veya alanda birbirinden bağımsız yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenerek düzenlenmesini ifade etmektedir. Konu veya alandaki genel eğilimler belirlenmektedir (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021:189).

Verilerin analizi aşamasında, türlerin açıklanması, ses dosyalarının incelenmesi ve setteki diğer kitaplarla oranlaması açısından dinleme etkinlikleri incelenmiştir. Ayrıca setteki dinleme aşamaları etkinlikleri analiz edilmiş ve türleri açıklanmıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti belirtilen küçük yaş gruplarına hitap etmektedir. İnceleme kuramsal çerçeve kısmında değinilen başlıklar dikkate alınarak ve “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı” dinleme becerileri kazanımları temel alınarak yapılmıştır.

Kitaplar nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yoluyla tek tek analiz edilmiş ve veriler toplanarak tümevarım yapılmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın dokümanlarının incelenmesi için “Dinleme Etkinlik Adı”, “Dinleme Etkinlik Türü” ve “Dinleme Etkinlik Aşaması” başlıklarını içeren 3 alt başlıktan oluşan kitap inceleme formu hazırlanmıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan kitaplardaki dinleme etkinlikleri oluşturulan kitap inceleme formu doğrultusunda incelenmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın dokümanlarının incelenmesi için “Dinleme Etkinlik Adı”, “Dinleme Etkinlik Türü” ve “Dinleme Etkinlik Aşaması” başlıklarını içeren 3 sorudan oluşan kitap inceleme formu alan uzmanı üç akademisyenin görüş birliği doğrultusunda hazırlanmıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan kitaplardaki dinleme etkinlikleri oluşturulan kitap inceleme formu doğrultusunda tasnif edilerek

incelenip değerlendirilmiştir. Uzman görüşüyle ilgili inceleme, Miles ve Huberman'ın önerdiği güvenirlilik formülü ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$) ile birlikte yapılmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenirliliği % 84 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” adlı kitap; Türkçe öğrenmek isteyen yabancı uyruklu öğrencilerin seviyeleri, özellikleri, şartları ve ihtiyaçları dikkate alınarak “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. Seviye Kurs Programlarına” uygun olarak tasarlanmıştır. “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. Seviye Kurs Programı” ile “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi” ve temel dil becerileri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

İncelenen kitap toplam 5 üniteden oluşmaktadır. Ünitelerdeki dinleme etkinlikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmış, dinleme etkinlik türleri analiz edilmiş ve tablo olarak verilmiştir (Tablo 3.1). Verilen dinleme etkinliklerinin tamamında dinleme etkinliği bulunmamakla birlikte kitapta 45 adet dinleme çalışması yer alırken sadece 17 tanesinde ses dosyası verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabında ise dinleme metni şeklinde yer almış, dinleme metni olmayan dinleme etkinlikleri öğretmen tarafından seslendirilmesi doğrultusunda yönerge şeklinde verilmiştir.

Tablo 3.1. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklanması için incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Açıklama
1. ÜNİTE: BEN VE YAKIN ÇEVREM	TANIŞALIM	13	Dinle-Söyle	Görseller okunur ve tekrar ettirilir. Selamlaşma ifadeleri vurgulanır.
		14	Dinle-Eşleştir	İfadeler okunur. Uygun görseller eşleştirilir.
		15	Dinle-Söyle	Görseller okunur ve tekrar ettirilir. Nezaket ifadeleri vurgulanır.
		16	Dinle-Konuş	“Merhaba” metni dinletilir. Benzer diyaloglar kurulur.
		18	Dinle-Konuş	İfadeler okunur. “Nerelisin?” sorusu sorulur.
	NERELİSİN?	19	Dinle-Söyle	İfadeler okunur ve tekrar ettirilir. Kişi zamirleri vurgulanır.
		20	Dinle-Söyle	İfadeler okunur. Hangi ülkeden oldukları sorulur.
		21	Dinle-Canlandır	“Hoş geldin” metni dinletilir. Benzer diyaloglar canlandırılır.
		22	Dinle-Konuş	Konuşma balonları okunur. Sınıf eşyaları söylenip tekrar edilir.
	OKULUMUZ VE SINIFIMIZ	23	Dinle-Eşleştir	Kelimeler dinletilir. Uygun görsellerle eşleştirilir.
		24	Dinle-Söyle	İfadeler okunur, tekrar edilir. Bu ne, Bu kim? soruları vurgulanır.
		24	Dinle-Cevapla	Sorular okunur, cevap istenir. Bu at, bu kitap.
		24	Dinle-Sor	Cevap okunur, soru istenir. Bu ne, Bu kim?
		25	Dinle-Söyle	Diyaloglar okunur, tekrar edilir. Bu ne, Bu kim? Vurgulanır.
		26	Dinle-Cevapla	“Ben ve Okulum” metni dinletilir. Metine ait sorular cevaplanır.
DEĞERLENDİRME	27	Dinle-Boya-Söyle	Tekil ve çoğul görseller okunur, tekrar edilir ve boyanır.	
	29	Değerlendirme	Sorular okunur görsel anlatılır. Görsellerde uygun olan işaretlenir.	
2. ÜNİTE: ALFABEYİ ÖĞRENIYORUM	GEZ-GÖR	31	“Balıklı Göl”	Karagöz ve Hacivat metni dinletilir. Canlandırmaları istenir.
	ALFABEYİ ÖĞRENELİM	35-53	Boya-Dinle-Oku-Yaz	Harflerle ilgili şarkılar dinletilir. Harfler söylenir ve tekrar ettirilir.
		56	Dinle-Söyle	“Sesler” şiiri okunur. Harfler görsellerle eşleştirilir.
		57	Dinle-Söyle-Boya	“Ali Babanın Çiftliği” şarkısı dinletilerek görsel boyatılır.
		59	Dinle-Oku-Tamamla	“Alfabe” şiiri okunur ve boşlukları tamamlanır.
	DİNLE-SÖYLE EĞLEN	61	Dinle-Söyle-Eğlen	“Alfabe Çorbası” oyunu oynatılır. Harf söylenir, kelime üretilir.

Tablo 3.1. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklanması olarak incelenmesine yönelik bulgular (devamı)

	GEZ-GÖR	62	“Peri Bacaları”	Karagöz ve Hacivat metni dinletilir. Kendi ülkelerinde bir yer tanıtılır.
3.ÜNİTE: GÜNLÜK YAŞAM	AİLEM VE EVİM	64	Dinle-Konuş	İfadeler okunur. Aile bireyleri hakkında konuşulur.
		67	Dinle-Söyle	“Ailem” metni dinletilir. Sahiplik ekleri vurgulanıp söylenir.
		69	Dinle-Canlandır	“Bugün Bayram” şarkısı dinletilir. Bayram ziyareti canlandırılır.
	ÇEVREMİZ	74	Dinle-Konuş	İfadeler okunur, tekrar ettirilir. Mekân isimleri vurgulanır.
		75	Dinle-Yaz	Kelimeler dinletilir. Görsellerin altına uygun kelimeler yazılır.
		77	İncele-Dinle-Oku	İfadeler okunur, örnek verilir. “-mı, -mi” soru ekleri vurgulanır.
		81	İncele-Dinle-Söyle	İfadeler okunur, örnek verilir. Yer-yön kelimeleri vurgulanır.
	GEZ-GÖR	90	“Mevlana”	Karagöz ve Hacivat metni dinletilir. Canlandırmaları istenir.
4.ÜNİTE: ZAMAN VE MEKÂN	ZAMAN	92	İncele-Dinle-Anlat	İfadeler okunur, tekrar ettirilir. Bir gün içinde ne yaptığı sorulur.
		93	Dinle-Bul-Yaz	Kelimeler dinletilir. Görsellerin altındaki boşluklara yazılır.
		95	Dinle-Eşleştir	İfadeler dinletilir. Uygun görsellerle eşleştirilir.
	GÜNLER	100	Dinle-Oku-Canlandır	Günlerle ilgili metin okunur. Canlandırmaları istenir.
	MEKÂNLAR	107	Dinle-Söyle	İfadeler okunur, örnek verilir. Mekânlar vurgulanarak söylenir.
108		Dinle-Yaz	Mekân adları dinletilir. Görsellerin altındaki boşluklara yazılır.	
GEZ-GÖR	115	“Nasrettin Hoca”	Karagöz ve Hacivat metni dinletilir. Canlandırmaları istenir.	
5.ÜNİTE: DIŞ GÖRÜNÜŞ VE KİŞİSEL BAKIM	VÜCUDUMUZ	118	İncele-Dinle-Söyle	Vücudumuzun bölümleri söylenir, tekrar ettirilir.
		119	Dinle-Yaz	Kelimeler dinletilir. Görsellerin altındaki boşluklara yazılır.
	KİŞİSEL BAKIM	125	Dinle-Oku-Söyle	Banyodaki Sesler diyalogu okunur. Tekrar etmeleri istenir.
		126	Dinle-İncele-Yaz	Kişisel bakımla ilgili kelimeler dinletilir. Görsellerin altına yazılır.
		131	Dinle-Oku	Diyalog sahiplik ekleri hissettirilerek okunur.
	GEZ-GÖR	136	“Eyüp Sultan”	Karagöz ve Hacivat metni dinletilir. Canlandırmaları istenir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” bulunan 5 ünitenin de son bölümünde etkinlik olarak verilen “Gez-Gör” dinleme etkinliği; kültürel değerlerimizi yansıtan “Karagöz

ve Hacivat” diyalogları ile seslendirilmesi yapıp kuşaklar arası kültür aktarımı sağlanmıştır. Tablo 3.1 ele alındığında “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde 18 dinleme etkinliği 5 başlık altında toplanmıştır. “Tanışalım” alt başlığında belirtilen 4 adet dinleme etkinliğinde dinlediğini kavrama, eşleştirme, tekrar etme ve konuşma vb. etkinlikler; tanışma, selamlaşma ve nezaket sözcüklerini barındıran günlük hayat genellemesinde düzenlenmiş konuları kapsamaktadır. Dinleme etkinliklerine bakıldığında 2 tanesinde dinleme metni ve bunun yanında ses dosyası varken 2 tanesi öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin okuması yönünde yönerge şeklinde verilmiştir. “Nerelisin?” isimli alt başlıkta 4 tane dinleme etkinliği ile dinlediğini tekrar etme, canlandırma ve konuşma vb. etkinlikler; hangi ülkedensin, nerelisin ve kişi adlarının hissettirildiği ifadelerden belirlenmiştir. Dinleme etkinliklerinde 1 tanesi dinleme metni ve ses dosyası verirken 3 tanesinin öğretmenin okuması doğrultusunda öğretmen kılavuz kitabında yer verilmiştir. Alt başlık olarak verilen “Okulumuz ve Sınıfımız” adlı ünite 8 tane dinleme etkinliği ile konuşma, cevaplama, dinlediğini tekrar etme, boyama, sorma ve eşleştirme vb. etkinliklerle; sınıf ve okul eşyaları günlük hayattan alınmıştır. Dinleme etkinliklerinin dinleme metni ve ses dosyasına bakıldığında 2 tanesinde bulunurken 6 tane dinleme etkinliğinin öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin okuması yönünde yönerge şeklinde verilmiştir. Ünitenin sonu “Değerlendirme” kısmında değerlendirme etkinliklerinin öğretmenin okuyarak öğrencilerin cevaplama, doğru görsellerin seçilmesi istenmiştir. “Gez-Gör” adlı etkinlik “Karagöz ve Hacivat” sohbetiyle Urfa Balıklı Göl hakkında kısa bilgi verilmiş ve canlandırma yapımları istenerek kültürel öğelerin öğretilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

2.Ünite olan “Alfabeyi Öğreniyorum” ünitesinde 6 dinleme etkinliği 3 başlık içinde dağılmıştır. “Alfabeyi Öğrenelim” alt başlığında verilen 4 dinleme etkinliğinde harfleri dinleme, dinlediğini tekrar etme, okuma, yazma, boyama gibi etkinliklerle; alfabeyi öğrenme ve okuma yazma öğretimi üzerine derinleştirilmiştir. Şarkıyı dinleyip söyleme, şiir okuma esnasında boşluk tamamlama vb. etkinlikler ünite sonunda yer verilmiştir. Dinleme etkinliklerinden 1’inde dinleme metni ve ses dosyası varken 3’ü öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin okuması yönünde yönerge şeklinde verilmiştir. “Dinle-Söyle-Eğlen” isimli alt başlıkta yer alan dinleme çalışmasında dinleme metni ve ses dosyası bulundurmazken “alfabe çorbası” oyununun oynatılması aşamasında kelimelerin öğretmen tarafından okunması ve yeni kelimelerin üretilmesi

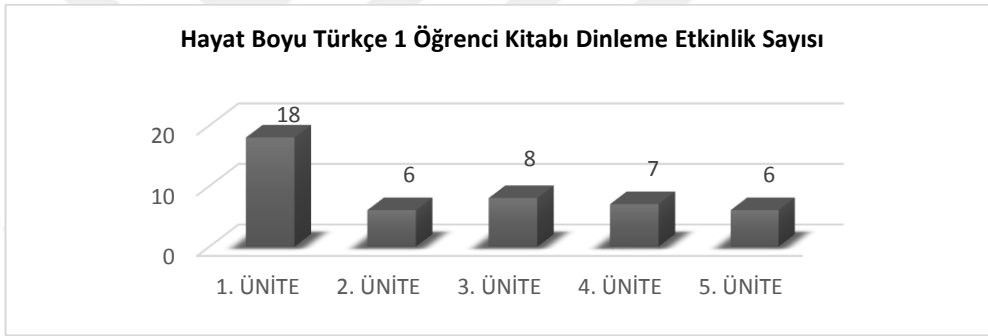
doğrultusunda dinleme etkinliği tasarlanmıştır. “Gez-Gör” isimli alt başlıkta ise “Karagöz ve Hacivat” adlı diyalog dinletilmiş ve “Nevşehir Peribacaları” konusunda bilgi verilerek öğrencilerin kendi ülkeleri hakkında bilgi aktarımı yapmaları istenmiştir. Böylece karşılıklı olarak kültürel öğelerin paylaşımı gerçekteştirilmiştir.

“Günlük Yaşam” isimli 3.Ünite de 8 tane dinleme çalışması 3 tane başlık içerisinde dağılmıştır. “Ailem ve Evim” adlı alt başlıkta 3 dinleme etkinliği verilmiş dinlediğini tekrar etme, canlandırma ve konuşma vb. etkinlikler; sahiplik ekleri vurgulanmış, aile bireyleri ve günlük hayat konuları hakkında bilgi aktarılmış ve “Bugün Bayram” isimli şarkıyla bir bayram ziyaretini canlandırmaları beklenmiştir. Dinleme çalışmalarının 1 tanesi dinleme metni ve ses dosyası verilirken 1 tanesinde öğretmenin okuması istenmiş 1’inde ise şarkıyı bulup dinletilmesi öğretmen kılavuz kitabında yönerge doğrultusunda istenmiştir. “Çevremiz” isimli alt başlıkta bulunan 4 dinleme etkinliği dinlediklerini tekrar etme, boşluklara yazma, konuşma, okuma vb. etkinlikler kullanılarak; mekânları öğretme konusuna dikkat edilmiş, “-mı, -mi” eklerine, yer-yön ifadelerine belirli vurgulamalar yapılmıştır. Dinleme etkinliğinin 1’inde dinleme metni ve ses dosyası verilirken 3’ünde ise 2 tanesi öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin okuması yönünde yönerge şeklinde verilmiştir. “Gez-Gör” isimli etkinlikte “Karagöz ve Hacivat” diyalogu özelinde “Mevlana” konusunda bilgi aktarımı yapılarak canlandırmaları beklenmiştir.

“Zaman ve Mekan” adlı 4.Ünite de 7 tane dinleme etkinliği 4 ayrı başlıkla aktarılmıştır. “Zaman” adlı başlık altında bulunan 3 tane dinleme etkinliği dinlediğini tekrar etme, eşleştirme, yazma vb. dinleme etkinlikleri çerçevesinde; günlük hayatta kullanılan ifadeleri tekrar etme ve bir gün içinde yaşadıklarını açıklama üzerine derinleştirilmiştir. 2 tane dinleme çalışmasında dinleme metni ve ses dosyası verilirken birinin öğretmenin okuması yönünde yönerge olarak verilmiştir. “Günler” adlı başlıkta verilen dinleme çalışmasında dinlediklerini tekrarlaması ve günler hakkında canlandırma yapması beklenmiştir. “Mekânlar” isimli başlıkta ise 2 tane dinleme etkinliği ile dinlediğini tekrarlama ve mekan görsellerinin alt kısımlarındaki boşlukları doldurma şeklinde verilmiştir. Bir tane dinleme çalışmasında dinleme etkinliği ve ses dosyası bulunmaktadır. Ünite sonunda “Karagöz ve Hacivat” diyalogu “Gez-Gör” etkinliği altında “Nasrettin Hoca” konusunda bilgilendirilip canlandırma yapmaları istenerek kültürel öğeler yansıtılmak istenmiştir.

5.Ünite yani son ünite “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitesi içerisinde 6 tane dinleme çalışması 3 tane farklı başlık altında incelenmiştir. “Vücudumuz” isimli başlıkta verilen 2 tane dinleme çalışması vücudun bölümleri kapsamında incelenmiş; dinlediklerini tekrarlama ve vücudumuzun bölümlerinde verilen boşlukları tamamlama ile tasarlanmış bunun yanında bir tane dinleme çalışmasının dinleme metni ve ses dosyası aktarılmıştır. “Kişisel Bakım” isimli başlıkla 3 tane dinleme çalışmasında kişisel bakım eşyaları detaylı olarak aktarılmış; dinlediğini tekrarlama ve bakım eşyalarıyla tamamlama çerçevesinde verilmiş, sahiplik eki vurgulanmak istenmiştir. “Gez-Gör” isimli etkinlik “Eyüp Sultan” konusunda “Karagöz ve Hacivat” diyalogu ile bilgi vererek canlandırma yapımları istenmiş ve kültürel unsurların öğretimi sağlanmıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabı incelenmiş ve elde edilen dinleme çalışmalarının ünitelere sayısal dağılımları Şekil 3.1 üzerinde verilmiştir.

Şekil 3.1. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı

Verilen bilgiler ışığında incelenen kitapta 1.Ünite bulunan “Ben ve Yakın Çevrem” isimli ünite 18 adet dinleme çalışmasıyla dinleme etkinliği en çok olan ünite olurken; 3.Ünite olan “Günlük Yaşam” ünitesi 8 tane dinleme çalışması, 4.Ünite olan “Zaman ve Mekan” adlı ünite 7 tane dinleme çalışması, 2.Ünite olan “Alfabeyi Öğreniyorum” isimli ünite ve 5.Ünite olan “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” isimli ünite 6 adet dinleme çalışmasıyla diğerlerinin devamı şeklinde ilerlemiştir (Şekil 3.1). Kitabın geneline bakıldığında toplam 45 tane dinleme çalışması verilirken toplam 17 tane dinleme çalışmasında dinleme metni ve ses dosyası bulunmamaktadır. Dinleme etkinliklerinin hepsinde dinleme metni ve ses dosyası olmaması önemli bir ayrıntıdır. Dinleme metni ve ses dosyası olmayan dinleme çalışmaları öğretmen kılavuz kitabı içerisinde öğretmen tarafından okunması yönünde yönerge doğrultusunda verilmiştir. Verilen bilgiler doğrultusunda “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabının geneli yorumlanırsa; kitabın incelenmesinde elde edilen dinleme çalışmaları

yaklaşım olarak iletişimsel dil yaklaşımını esas aldığı savunulabilir. Dinleme çalışmalarının konuları; günlük yaşam, canlandırma, karşılıklı konuşma, oyunlar ve sosyal etkileşim konularından seçilmiştir. Kitaptaki belirlenen kitlenin küçük yaş gruplarından seçilmesi nedeniyle iletişimin esas olduğu karşılıklı iletişim ve etkileşim türünde etkinlikler ele alınmıştır. Dinleme esnasında hazırlanan etkinlikler; eşleştirme, boşluk tamamlama, canlandırma, boyama, tekrarlama şeklinde tasarlanmıştır.

Dil sade, anlaşılır ve açık bir şekilde oluşturulmuştur kitabın geneli dikkate alındığında basit ifadeler söz konusudur. Dinleme çalışmalarındaki görsellerde yaş seviyesi dikkate alınarak ve küçük yaş gruplarına hitap edebilecek; sade, basit ve anlaşılır bir içerik tasarlanmıştır. Küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin hayal dünyasını zenginleştirecek içerikte görseller yer almıştır. CD olarak verilen ses dosyaları aynı şekilde açık, sade, anlaşılır olarak profesyonel bir şekilde seslendirilmesi yapılmıştır. Dilbilgisi konuları sezdirilerek verilmeye çalışılmış iletişimsel yaklaşım esas alınmıştır. Canlandırma etkinlikleri, rol yapma ve drama vb. oyunlaştırılmış etkinliklerle dil öğretimi, şuan kullanılan en motive edici metotlardandır (Arslan ve Gürsoy, 2011: 111). Ayrıca temel düzey ve yaş olarak 6-12 yaş düzeyi olarak bakıldığında oyun çağındaki bulunan yabancı uyruklu öğrencilere dil öğretiminde uygulanabilecek en verimli yollardan biri canlandırmadır denilebilir. Ünitelerin sonunda “Gez-Gör” isimli etkinlikte “Hacivat Karagöz” diyalogları kullanılarak dinleme ve canlandırma yapılmış verimli bir Türkçe öğretimi sağlamak amaçlanmıştır, kültürel öğeler bulduran dinleme etkinlikleri kültürel unsurların öğretilmesine katkı sağlamıştır. Milli kültürel unsurlara yer verilirken aynı zamanda ortak kültürel öğelere de yer verilerek hedef dilin kültürünün öğretimi gerçekleştirilmiş, aynı zamanda ortak kültürel öğelerle dil öğretimi kolaylaştırılmıştır.

Araştırmanın en kritik kısmı incelenen kitaptaki dinleme çalışmalarının çok yoğun olarak verilmesidir. Kitapta toplam 45 adet dinleme etkinliğinin olması dinleme becerisine büyük bir önem gösterildiği anlamına gelmektedir. 6-12 yaş seviyesinin seçilmesi dinleme çalışmalarına ve dinleme becerisine yönelik verilen önemi göstermektedir. Şekil 3.1’deki dinleme çalışmalarının sayısal oranına bakılırsa bahsi geçen kitapta 1.Ünite olan “Ben ve Yakın Çevrem” isimli ünite 18 etkinlik ile diğer 4 üniteden dinleme çalışmalarının sayısal dağılımına bakıldığında en fazla etkinlik sayısına sahip olduğu düşünülebilir. Okuma-yazma öğretimine 2. üniteyle birlikte geçildiği düşünüldüğünde diğer ünitelerdeki dinleme etkinliklerinin azalması sayısal

olarak normal görülebilmektedir. 2.Ünite “Alfabeyi Öğreniyorum” isimli ünite tam olarak alfabe öğretimi ile okuma-yazma öğretimi üzerinde durularak hazırlanmış ve okuma-yazma öğretiminin gerektirdiği şekilde dinleme etkinliklerine de her aşamada yer verilmiştir.

1.Ünitede diğer ünitelere kıyasla dinleme etkinlik sayısı olarak en büyük orana sahip olmasının en önemli sebeplerinden birinin belirlenen hedef kitlenin yaş düzeylerinin önemsenmesi ve buna bağlı olarak okuma-yazma sürecinin daha gerçekleşmemiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Dinleme ve konuşma öğretimine derinlik verilmesinin bu anlamda doğal karşılandığı düşünülebilir. Anlamlandırma becerileri gelişmeden üst düzey üretim beklenen dil öğrencileri başarısızlık hissi yaşayabilir, hedef dile ilgisini yitirip motivasyonu düşebilir (Dalioglu, 2018: 47). Bu bağlamda öğrencinin ilk olarak özellikle küçük yaş gruplarına yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken dinleme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmelidir. Küçük yaş seviyelerindeki yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretime yeni başladığı kabul edilirse okuma-yazmayı öğrenme sürecine kadar yoğun ve öncelikli olarak dinleme ve konuşma becerilerine ağırlık verilmesi beklenmektedir. Bahsi edilen ünite, ünitelerin sonundaki değerlendirmeler bile bu nedenlerle öğretmenin seslendirmesi ve öğrencinin işaretlemesi üzerine bir değerlendirme süreci tasarlanarak gerçekleştirilmiştir.

Kitabın genelinde dinleme çalışmaları ünitelere göre düzenli bir dağılım göstermemiş, belirlenen bir bölümle ilişki kurulmamıştır. Bununla birlikte dinleme etkinlikleri üniteler içerisinde planlı bir standart oluşturamamıştır. Dinleme etkinliklerinin hepsinde dinleme metni ve ses dosyasının olmaması da bir diğer dikkat çeken konudur.

3.2. Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular

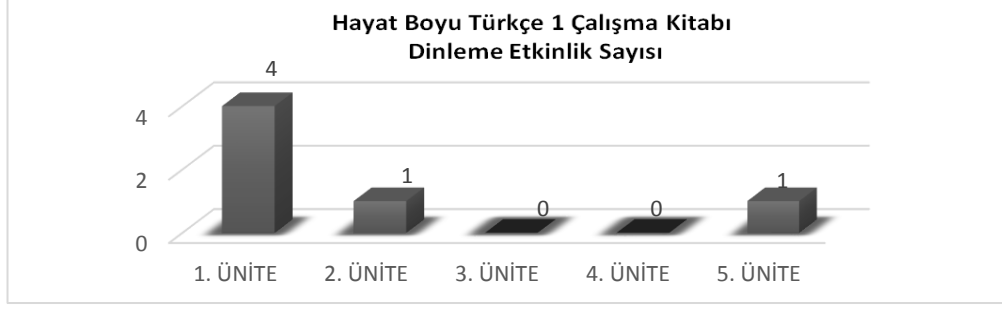
“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” adlı kitabın incelenmesine yönelik bulgular sunulmuştur. İncelenen “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” adlı kitabın çalışma kitabı olarak tasarlanmış ve öğrenci kitabıyla benzer toplam 5 üniteden oluşmaktadır. Ünitelerdeki dinleme etkinlikleri detaylı olarak incelenmiş ve açıklamaları verilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Açıklama
1.ÜNİTE: BEN VE YAKIN ÇEVREM	TANIŞALIM	14	Dinle-İşaretle	İfadeler okunur. Karşılaşma ve vedalaşma anı işaretlenir.
	OKULUMUZ VE SINIFIMIZ	18	Dinle-İşaretle	“Okulumu Seviyorum” metni okunur. Doğru-Yanlış işaretlemeleri istenir.
		20	Dinle-Eşleştir	İfadeler okunur. Uygun görsellerle eşleştirilir.
		21	Dinle-Eşleştir	Kelimeler okunur. Uygun görsellerle eşleştirilir.
2.ÜNİTE: ALFABEYİ ÖĞRENYORUM	ALFABEYİ ÖĞRENELİM	36	Dinle-Oku-Boya	“Bizim Çiftlik” metni okunur. Boyama yapılır.
5.ÜNİTE: DIŞ GÖRÜNÜŞ VE KİŞİSEL BAKIM	VÜCUDUMUZ	89	Dinle-Boya	Uzun-kısa, şişman-zayıf ifadeleri söylenir. Hayvan görselleri boyanır.

Araştırılan kitapta dikkat çeken kısım kitabın dinleme etkinliklerinde dinleme metinlerinin verilmemiş olmasıdır. Dinleme metni olmayan dinleme etkinlikleri öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin okuması yönünde yönerge verilmiştir. İncelenen kitapta sadece 6 tane dinleme etkinliği yer alırken; dinleme etkinliklerinin hiçbiri öğretmen kılavuz kitabında dinleme metni olarak ya da CD üzerinde ses dosyası şeklinde verilmemiştir.

1.Ünite “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde Tablo 3.2’ye göre 4 dinleme etkinliği 2 başlık içinde yer almıştır. Dinlediğini işaretleme etkinliği ile karşılaşma ve vedalaşma ifadelerini içeren selamlaşma konusu “Tanışalım” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde aktarılmıştır. “Okulumuz ve Sınıfımız” alt başlığı altında 3 dinleme etkinliği verilmiş; dinlediğine işaret koyma ve eşleştirme etkinlikleriyle, günlük hayattan seçilen okul ve sınıf eşyaları konusuna yer verilmiştir. “Alfabeyi Öğreniyorum” isimli 2. üniteadaki 1 dinleme etkinliği yer alan metni dinleme, okuma ve boyama olarak düzenlenmiştir. 5.Ünite “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitesindeki 1 dinleme etkinliği ise “Vücudumuz” başlığıyla “uzun-kısa, zayıf-şişman” sözcükleri dikkate alınmış; dinlediğini tekrar etme ve boyama şeklinde verilmiştir.

Şekil 3.2. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı
 “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitapta yer verilen ünitelere göre dinleme etkinlikleri sayısal dağılımları Şekil 3.2’de gösterilmiştir.

1.Ünite olan “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesindeki 4 dinleme etkinliğiyle en çok dinleme etkinliği bulunurken 2.Ünite “Alfabeyi Öğreniyorum” ve 5.Ünite “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitelerinde sadece 1 dinleme etkinliği,3.Ünite “Günlük Yaşam” ve 4.Ünite “Zaman ve Mekân” ünitelerinde ise dinleme etkinliğine yer verilmemiştir. Kitapta toplam 6 tane dinleme etkinliği yer almış ancak tamamında dinleme metni ya da ses dosyası verilmemiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli incelenen kitap genel itibariyle dinleme etkinliklerine bakılacak olursa iletişimsel dil yönteminin temele alındığı söylenebilir. Dilin bir iletişim aracı olması sebebiyle bu yaklaşım; dil öğretimindeki temel amaç olan iletişim becerilerini geliştirmek üzerine kurulmuştur. İncelenen kitapta dilin bir iletişim aracı olduğunu varsayan iletişimsel yaklaşımın ilkeleri benimsenmiş ve belirlenen yaş aralığının çocuk olmasından dolayı dinleme etkinlikleri konularını; günlük yaşamdan, karşılıklı diyaloglardan, canlandırmadan, sosyal etkileşimden ve oyun temelli öğretimden oluşturmaktadır. Dinleme etkinliklerinde kullanılan etkinlik türleri; canlandırma, eşleştirme, tekrar, boyama, drama, doğru yanlış işaretleme tarzı şeklinde düzenlenmiştir.

Dil; açık, sade, basit düzeyde ve anlaşılabilir içeriklerle sunulmuştur. Görseller içerikle uyumlu bir şekilde verilerek belirlenen yaş seviyesine hitap etmiştir. İletişim kurmayı hedefleyen iletişimsel yöntem gerçek hayata yönelik bir dil öğretimi üzerinde durmuştur ve dil bilgisi konuları eğer gerekliyse hissettirilerek verilmelidir. Bu bağlamda kitap incelendiğinde gerçek hayata yönelik bir dil öğretimi hazırlanmış ve dil bilgisi konuları da bu anlamda sezdirilerek verilmiştir.

Dinleme etkinliklerinin sayısal olarak az bulunması ve düzenli bir dağılım göstermemesi, incelenen kitapta dikkat çeken önemli bir husustur. Bulunan toplam 6 adet dinleme etkinliğinin 4 tanesi ilk ünite “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde yer alarak en büyük paya sahip olmuştur. Bulunan diğer 2 dinleme etkinliğine farklı 2 üniteye yer verilirken 2 üniteye ise dinleme etkinliğine hiç yer verilmemiştir.

İlk ünitenin dinleme etkinlik sayılarının diğer ünitelere göre fazla olması bağlı bulunduğu öğrenci kitabını destekler nitelikte hazırlanmasından dolayı benzer nitelikte hazırlanmıştır denilebilir. Bunun sebebinin ise belirtilen yaş aralığının üzerinde durulmasından dolayı okuma-yazma öğretiminin gerçekleşmesine kadar olan süreçte dinleme ve konuşma becerisine önem verilmesi gerektiğini savunan görüşten kaynaklanan bir durum olduğu açıklanabilir.

İncelenen kitap bağlantılı olduğu öğrenci kitabı “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ile benzer özelliklere sahiptir ve sözü edilen öğrenci kitabını desteklemek için düzenlenmiş bir çalışma kitabı formundadır. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” öğrenci kitabına katkı sağlamak ve kazanımları pekiştirmek amacıyla oluşturulmuştur. İncelenen bulgularda belirtilen çalışma kitabının dinleme etkinlik oranlarının düşük olmasının nedeni olarak ilişkili öğrenci kitabını destekler nitelikte olması olarak açıklanabilir. İncelenen kitap ile bağlantılı olan öğrenci kitabı birlikte ele alındığında; . “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” kitabının “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabını tamamlayıcı nitelikte olduğu ve dinleme etkinliklerine katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca sadece “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli incelenen kitapta dinleme etkinliğine yer verilmiş ancak sette bulunan diğer çalışma kitaplarında dinleme etkinliğine yer verilmemiştir.

3.3. Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitabı niteliğinde kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitabın incelenmesine yönelik bulgular verilmiştir. Kitapta bulunan 7 dinleme etkinliğinin tamamında dinleme metinleri ve ses dosyaları aktarılmıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli ders kitabı incelendiğinde bulunan dinleme etkinlikleri, etkinlik türlerinin açıklamalı olarak ünitelere göre açıklanmasına yönelik bulgular verilmiştir (Tablo 3.3).

Tablo 3.3. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklanması için incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Açıklama
1.ÜNİTE: TEMEL İHTİYAÇLAR	İÇECEKLER	23	Dinleyelim-Cevaplayalım	“Hafta Sonu” metni dinletilir. Metinle ilgili kısa cevaplı sorular cevaplanır.
2.ÜNİTE: MESLEKLER	MESLEKLER	40	Dinleyelim-Tamamlayalım	Mesleklerle ilgili metin dinletilir. Metindeki boşluklar uygun kelimelerle tamamlanır.
		40	Dinleyelim-Tamamlayalım	Mesleklerle ilgili metin dinletilir. Metindeki boşluklar uygun kelimelerle tamamlanır.
3.ÜNİTE: ZAMAN VE M EKÂN	SAATLER VE SAYILAR	60	Dinleyelim-Cevaplayalım	“Hadi Maça” metni dinletilir. Metinle ilgili kısa cevaplı sorular yapılır.
4.ÜNİTE: ALIŞVERİŞ	PARA	87	Dinleyelim-Tamamlayalım	“İyi Günler” metni dinletilir. Boşluklar uygun kelimelerle tamamlanır. Doğru-yanlış soruları yapılır.
5.ÜNİTE: HASTALIKLAR ALIŞKANLIKLAR	HASTALIKLAR	114- 115	Dinleyelim-Tamamlayalım	Metin dinletilir, boşluklar uygun sözcüklerle tamamlanır. Metinle ilgili soru-cevap etkinliği yapılır.
	ALIŞKANLIKLAR	127	Dinleyelim-Tamamlayalım	Metin dinletilir, boşluklar uygun sözcüklerle tamamlanır. Metinle ilgili soru-cevap etkinliği yapılır.

Tablo 3.3’e bakıldığında 1.Ünite “Temel İhtiyaçlar” ünitesi “İçecekler” alt başlığında verilen dinleme etkinliği dinlediği metin doğrultusunda cevaplama formunda kısa cevaplı ölçme değerlendirme testi olarak hazırlanmıştır; “Hafta Sonu” isimli dinleme metni günlük hayat üzerine oluşturulan konulardan seçilmiştir ve içecek adları vurgulanmaktadır.

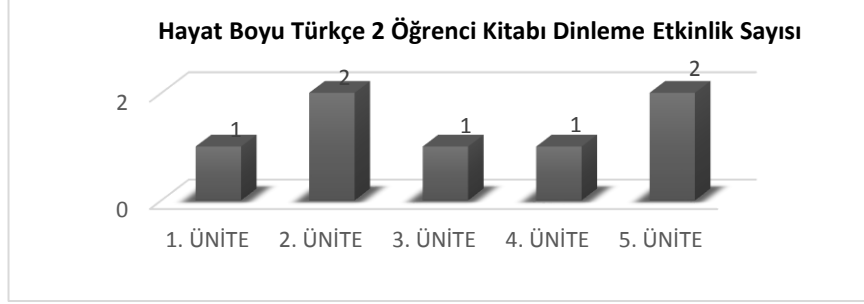
2.Ünite “Meslekler” ünitesi 2 dinleme etkinliği içermekte ve “Meslekler” alt başlığıyla aktarılan 2 dinleme etkinliğiyle ise meslekler konusu hakkında bilgi verilmiştir.

3.Ünite “Zaman ve Mekân” ünitesi “Saatler ve Sayılar” alt başlığıyla aktarılan dinleme etkinliğinde soru-cevap etkinliği düzenlenmiştir; “Hadi Maça” adlı metinle saatler ve sayılar, zamanla ilgili ifadeler şeklindeki konular okul çerçevesinde sunulmuştur.

4.Ünite olan “Alışveriş” ile “Para” alt başlığında verilen dinleme etkinliklerinde metni tamamlama ve doğru-yanlış testleriyle; “İyi Günler” adlı metin dinletilerek bir alışveriş diyalogu karşılıklı konuşma olarak verilmiştir.

5.Ünite “Hastalıklar-Alışkanlıklar” ünitesinde 2 dinleme etkinliği incelenmiştir. “Hastalıklar” alt başlığında verilen dinleme etkinliği boşlukları doldurma şeklindeki etkinliklerle düzenlenmiştir. “Alışkanlıklar” başlığıyla dinleme etkinliği; hoşlandıklarımız, alışkanlıklar, hoşlanmadıklarımız konularında durularak metni tamamlama ve kısa cevaplı sorular oluşturulmuştur.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitapta bulunan dinleme etkinliklerinin ünitelere göre sayısal dağılımları Şekil 3.3’te verilmiştir.

Şekil 3.3. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı

İncelenen kitapta Şekil 3.3 verilerine bakılarak 2. Ünite “Meslekler” ve 5.Ünite “Hastalıklar-Alışkanlıklar” ünitesi 2 adet, 1.Ünite “Temel İhtiyaçlar”, 3.Ünite “Zaman ve Mekân” ve 4.Ünite “Alışveriş” üniteleri ise bir adet dinleme etkinliği bulundurmakta ve toplam 7 adet dinleme etkinliği yer almaktadır.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabı genel olarak değerlendirilecek olursa dinleme etkinliklerinde iletişimsel dil yöntemi esas alınmıştır. İletişimsel yöntemin gereklilikleri ve hitap edilen kitlenin yaş aralığı itibariyle çocuk olması nedeniyle dinleme etkinlikleri konularını; meslekler, temel ihtiyaçlar, sosyal etkileşim alanları, hastalıklar, zaman ve karşılıklı konuşmalardan oluşturmaktadır. Dinleme becerisi kazandırılırken kitapta kullanılan etkinlikler; boşluk tamamlama, doğru-yanlış ve soru-cevap şeklindeki etkinliklerden seçilmiştir.

Dil sade, açık ve anlaşılır haliyle basit ifadelerden oluşmuştur. Dinleme etkinliklerine ait verilen görseller hitap edilen yaş aralığına önem verilerek düzenlenmiştir. Sunulan içerik seçilen yaş aralığına uygun ve görseller küçük yaş gruplarının hayal dünyasına hitap edecek şekilde hazırlanmıştır.

İncelenen kitapta 7 dinleme etkinliğinin verilmesi dinleme becerisinin bu kitapta ihmal edildiği ve diğer becerilerin gerisinde kaldığı söylenebilir. Şekil 3.3’de ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımına bakıldığında dinleme etkinliklerinin kendi aralarında ortak oranlara sahip olduğu söylenebilir.

Araştırılan kitap dinleme becerilerine ağırlıklı olarak önem vermemiş, diğer beceriler daha öncelikli olarak verilmiştir. Dinleme bir anlama becerisidir ve öğrenmenin etkili yollarından birisidir. Bu açıdan düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikli amaç olmalıdır. İncelenen kitapta dinleme etkinliklerinin sayısal olarak az olduğu ve ihmal edildiği görülmektedir.

3.4. Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabı niteliğindeki “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” adlı kitabın incelenmesine yönelik bulgular açıklanmıştır. Ünitelerdeki 15 dinleme etkinliği detaylı olarak incelenmiş ve açıklama yapılmıştır (Tablo 3.4). Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı’nda kitabın dinleme etkinliklerinin hepsinin dinleme metinleri ve ses dosyaları aktarılmıştır. İncelenen kitaptaki dinleme etkinlikleri her üniteye sayısal olarak farklılık göstermiş, dengeli bir dağılım sağlanamamıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” adlı ders kitabındaki dinleme etkinlikleri, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular verilmiştir (Tablo 3.4).

Tablo 3.4’e göre 1.Ünite “Tanışma” ünitesinde 5 dinleme etkinliği 3 ayrı başlık şeklinde verilmiştir. “Tanışma” başlığıyla sunulan 2 dinleme etkinliği dinlediğini tekrar etme, canlandırma ve boşluk doldurma gibi etkinliklerle; vedalaşma, selamlaşma ve tanışma ifadelerini içeren konulardan seçilmekte ve günlük yaşam çerçevesinde gelişmektedir.

Tablo 3.4. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre türlerinin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Açıklama
1.ÜNİTE: TANIŞMA	TANIŞMA	12	Dinleyelim-Konuşalım	“Tanışma” metni dinletilir, benzer diyaloglar kurular, canlandırılır.
		16	Dinleyelim-Tamamlayalım	“Durakta” metni dinletilir, boşluklar uygun sözcüklerle tamamlanır.
	SAATLER	23	Dinleyelim-Cevaplayalım	“Otogarda” metni dinletilir, metinle ilgili soru-cevap etkinliği yapılır.
	NE YAPIYORUZ?	32	Dinleyelim-Tamamlayalım	Cümleler dinletilir, eksik verilen kısmı tamamlanır, fiiller hissettirilir.
34		Dinleyelim-Eşleştirelim	“Postacı” şarkısı dinletilir, kelimelerle fiiller eşleştirilir.	
2.ÜNİTE SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİ	SPOR	44	Dinleyelim-Cevaplayalım	“Arkadaşımın Spor Yapıyorum” metni dinletilir, metinle ilgili soru-cevap etkinliği yapılır.
		45	Dinleyelim-Tamamlayalım	“Merhaba” metni dinletilir, boşluklar uygun sözcüklerle tamamlanır, doğru-yanlış soruları yapılır.
	FOBİLER	56	Dinleyelim-Yazalım	Kelimeler dinletilir, görsellerin altındaki boşluklara uygun olanlar yazılır.

3.ÜNİTE: MÜZİK VE ALIŞVERİŞ	MÜZİK	66	Dinleyelim- Cevaplayalım	“Müzik Dersi” metni dinletilir, metne göre; çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve işaretleme etkinlikleri yapılır.
		69	Dinleyelim- Söyleyelim	Müzik aletleri dinletilir, dinlenen müzik aletlerinin isimleri söylenir.
		70	Dinleyelim- Tamamlayalım	“Arkadaşım Eşek” şarkısı dinletilir, boşluklar uygun sözcüklerle tamamlanır.
4.ÜNİTE: BAYRAMLAR VE ÖZEL GÜNLER	ALIŞVERİŞ	80	İzleyelim- Cevaplayalım	Alışveriş içerikli bir video izletilir, videoyla ilgili doğru-yanlış soruları yapılır.
		81	Dinleyelim- Cevaplayalım	“Hadi Yemek Yapalım” metni dinletilir, metinle ilgili çoktan seçmeli sorular cevaplanır.
5.ÜNİTE: TATİL	ÖZEL GÜNLER	93	Dinleyelim- Söyleyelim	“Bugün Bayram” şarkısı dinletilir ve söylenir.
		TATİL	112	Dinleyelim- Cevaplayalım

“Durakta” başlığında boşlukları tamamlama yapılmış, “Saatler” başlığında verilen dinleme etkinliğinde soruları soru-cevap etkinliğiyle cevaplaması istenmiş; saatler konusunun üzerinde durulmuştur. “Ne Yapıyoruz?” başlığında verilen 2 dinleme etkinliği cümleyi tamamlama, dinlenen “Bak Postacı Geliyor” şarkısında eşleştirme gibi etkinliklerle; günlük hayatta yapılan işler konu edinilmiştir.

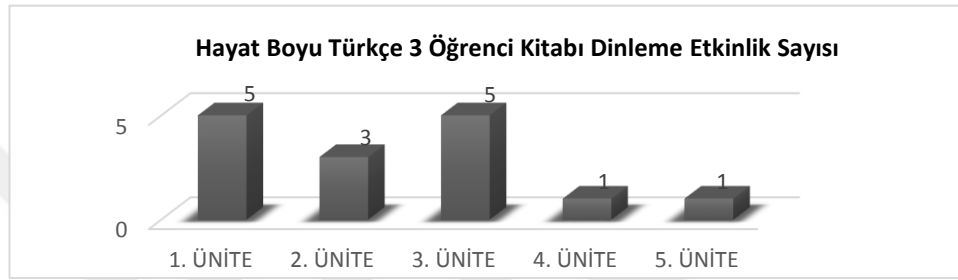
2.Ünite “Serbest Zaman Etkinlikleri” ünitesi 3 dinleme etkinliği 2 başlığın içinde dağılmıştır. “Spor” başlığıyla aktarılan 2 dinleme etkinliğinde “Arkadaşlarımla Spor Yapıyorum” metni dinletilmiş ve metinle ilgili sorulara cevap verme yapılmış, “Merhaba” metninde ise dinleme boşluk doldurma ve doğru-yanlış etkinlikleri düzenlenmiş; spor konusu dikkat çekilmiştir. “Fobiler” başlığındaki dinleme etkinliğinde dinlenen kelimeleri uygun görselin altına yazmaya yönelik bir dinleme etkinliği düzenlenmiştir ve fobiler konusunda bilgi aktarımı yapılmıştır.

3.Ünite “Müzik ve Alışveriş” ünitesinde 5 dinleme etkinliği 2 başlık içinde düzenlenmiştir. “Müzik” alt başlığıyla aktarılan 3 dinleme etkinliğinin ilkinde “Müzik Dersi” dinleme metni çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve işaretleme etkinliklerinin cevaplanması şeklinde hazırlanmıştır. Diğer dinleme etkinliğinde seslerin hangi müzik aletine ait olduğunu bulma yönünde yönerge verilmiş ve son dinleme etkinliğine “Arkadaşım Eşek” dinletilerek boşlukları eksik sözcüklerle tamamlamaları beklenmiştir. “Alışveriş” alt başlığında 2 dinleme etkinliğinin ilkinde alışverişle ilgili bir video izletilmiş doğru-yanlış soruları oluşturulmuştur. “Hadi Yemek Yapalım” dinleme etkinliğiyle çoktan seçmeli sorular hazırlanmıştır. Konular günlük yaşam, sosyal etkileşim, alışveriş ve yemek tarifi gibi genel konulardan alınmıştır.

4.Ünite “Bayramlar ve Özel Günler” ünitesi dinleme etkinliği “Özel Günler” alt başlığında verilen dinleme etkinliğinde “Bugün Bayram” şarkısı söylenmesi yönerge olarak yer verilmiş; bayramlar ve özel günler konuları hakkında bilgilendirme yapılarak kültürel unsurlar birlikte verilmeye çalışılmıştır.

5.Ünite “Tatil” ünitesinde dinleme etkinliği “Karadeniz Turu” metni soru-cevap yapılacak şekilde hazırlanmıştır; tatil konusu işlenmiştir.

İncelenen “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitaptaki dinleme etkinliklerinin ünitelere göre sayısal dağılımları Şekil 3.4’te verilmiştir.

Şekil 3.4. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı

Şekil 3.4’e göre; 1.Ünite “Tanışma” ve 3.Ünite “Müzik ve Alışveriş” 5 dinleme etkinliğiyle sayısal olarak en çok dinleme etkinliğine yer verirken, 2.Ünite “Serbest Zaman Etkinlikleri” 3 dinleme etkinliği, 4.Ünite “Bayramlar ve Özel Günler” ve 5.Ünite “Tatil” bir tane dinleme etkinliğine yer vermiştir. İncelenen kitabın tamamında 15 dinleme etkinliği yer alırken dinleme metni/ses dosyalarının da hepsi verilmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” bulunan dinleme etkinlikleri iletişimsel dil yöntemine dayandırılarak düzenlendiği söylenebilir. Karşılıklı iletişimin ve sosyal etkileşimin dilin temel işlevleri olarak görüldüğünü benimseyen iletişimsel yaklaşımın ilkelerine dikkat çekilerek; konularını günlük yaşam, canlandırma, karşılıklı konuşma ve oyunlar oluşturmuştur. Dinleme becerisini aktarmak için kitapta kullanılan etkinlikler; eşleştirme, boşluk tamamlama, canlandırma, cümle tamamlama, soru-cevap, işaretleme, çoktan seçmeli, doğru-yanlış şeklinde tasarlanmıştır.

Dinleme etkinliklerinde kullanılan görsellerde yaş aralığı dikkate alınarak; basit, sade anlaşılır bir düzenleme yapılmıştır. Dilin sade, açık ve anlaşılır olması basit ifadelerden oluşması seçilen kitlenin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınarak hazırlanmış olduğunu göstermektedir. İletişim kurmayı hedefleyen iletişimsel yöntem gerçek hayata yönelik bir dil öğretimi üzerinde durmuştur ve dil bilgisi konuları eğer

gerekliyse hissettirilerek verilmelidir. İletişimsel yöntemin ilkeleri esas alınarak dil bilgisi konuları hissettirilerek verilmiştir. Canlandırma, rol yapma ve drama etkinliklerinin kullanılması kitabın seçilen yaş aralığı dikkate alındığında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için motive unsuru olmaktadır. Oyun temelli öğrenmenin büyük önem taşıdığı hedef kitlede yapılacak dil öğretiminde kullanılabilecek en etkili yöntemlerden birinin canlandırma olduğu söylenebilir. 4.Ünite “Bayramlar ve Özel Günler” ünitesi kültür öğelerimize önem veren ve yansıtan içeriklerden hazırlanmış ve yoğun bir şekilde belirtilen üniteye kültürel öğelere yer verilerek kültür öğretimi yapılmıştır.

Yaş aralığı ve ünitelerin sunulan içeriklerine dikkat edilirse verilen dinleme etkinliklerinin önemli olduğu söylenebilir. Kitapta 15 dinleme etkinliğinin olması dinleme etkinliğine önem verildiğini göstermektedir. Şekil 3.4’te ünitelere göre sayısal dağılımı verilen dinleme etkinliklerine bakılarak; 1.Ünite “Tanışma” ve 3.Ünite “Müzik ve Alışveriş” ünitesi 5 dinleme etkinliği en fazla dinleme etkinliğine sahip ünitelerdir. Dinleme etkinliklerinin bu ünitelerde derinleşmesi temel seviye göz önünde bulundurularak dinleme etkinliğinin önemsendiği anlamına gelmektedir. “Müzik ve Alışveriş” ünitesinde dinleme metni ihtiyacı duyulduğundan dinleme etkinliklerine daha detaylı olarak yer verilmiştir. 2.Ünite “Serbest Zaman Etkinlikleri” ünitesi 3 dinleme etkinliği, 4.Ünite “Bayramlar ve Özel Günler” ve 5.Ünite “Tatil” üniteleri birer dinleme etkinliğine sahiptir. Bu ünitelerde dinleme etkinliklerine daha az yer verildiği ve göz ardı edildiği ifade edilebilir.

3.5. Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Dinleme Etkinliklerine Yönelik Bulgular

Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 Seti, HBÖGM tarafından “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. 2. ve 3. Seviye Kurs Programlarına” uygun şekilde Türkçe öğrenmek isteyen yabancı uyruklu öğrencilerin özellikleri, seviyeleri, şartları ve ihtiyaçları önemsenerak geliştirilmiştir. 3 Öğrenci kitabı, 3 çalışma kitabı ve bir öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere toplam yedi kitaptan oluşmaktadır. HBÖGM hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş) 1. 2. ve 3. Seviye Kurs Programları” ise “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi” ve dört temel dil becerisi dikkate alınarak hazırlanmış ve tüm kitaplar beşer üniteden oluşturulmuştur.

Temalar ise günlük yaşamdan alınan konulara göre belirlenmiş ve günlük yaşama ait haber, ilan, metin ve fotoğraflara yer verilmektedir. Görev odaklı etkinlikler, tablo

oluşturma, grup çalışmaları, sosyalleşme ve işbirliğine dayalı öğrenme gibi kavramlarla iletişimsel yöntem; dil öğretim süreçlerinde kullanılmaktadır. Bununla birlikte; canlandırma, drama ve oyun temelli öğretim yoğunluklu olarak kullanılmaktadır.

Kitapların tamamı iletişimsel yönetime göre düzenlenmiş ve dinleme etkinlikleri de bu bağlamda konularını günlük yaşamdan almıştır. Ayrıca hedeflenen yaş aralığı dikkate alınarak iletişimsel yöntemin ilkeleri göz önünde bulundurularak dinleme etkinlikleri düzenlenmiştir. Dinleme materyallerinin tamamı “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” isimli kitaplarda seslendirilirken; “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” seslendirme yapmamış ya da dinleme metinlerinden hiçbirine yer verilmemiştir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” ise bazı dinleme etkinliklerinde seslenme yapılırken bazı dinleme etkinlikleri öğretmen tarafından seslendirilmesi yönünde yönerge şeklinde verilmiştir. Çalışma kitaplarının birincisinde dinleme etkinliklerine yer verilmiştir ancak diğer iki çalışma kitabında dinleme etkinlikleri bulunmamaktadır.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplar ve ünitelere göre etkinlik sayıları ve yüzdesel oran genel bir tablo olarak verilmiştir (Tablo 3.5).

Tablo 3.5. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde bulunan dinleme etkinliklerinin kitaplara ve ünitelere göre dağılımları, kitaplara göre yüzdelere yönelik bulgular

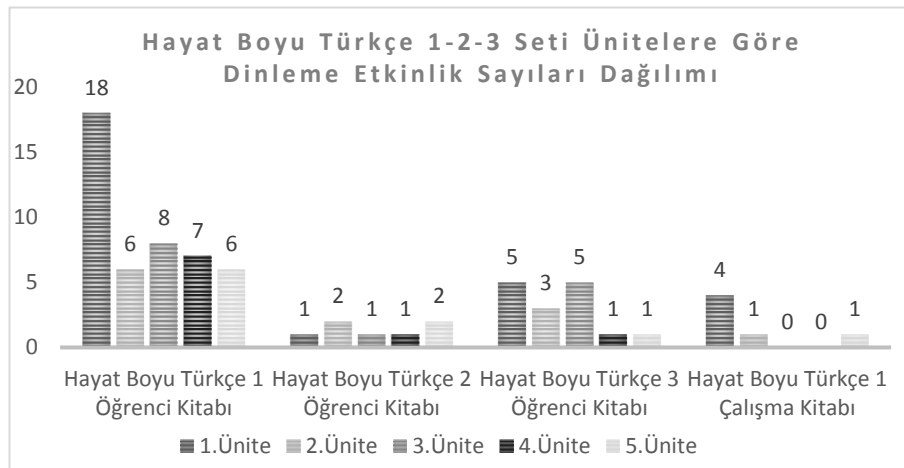
KİTAP TÜRÜ	KİTAP ADI	ÜNİTELER	ÜNİTELERİN DİNLEME ETKİNLİK SAYISI	KİTAPLARIN DİNLEME ETKİNLİK SAYISI	KİTAPLARIN DİNLEME ETKİNLİK YÜZDELERİ
ÖĞRENCİ KİTAPLARI	Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)	1. Ünite: Ben ve Yakın Çevrem	18	45	61.64%
		2. Ünite: Alfabeyi Öğreniyorum	6		
		3. Ünite: Günlük Yaşam	8		
		4. Ünite: Zaman ve Mekân	7		
		5. Ünite: Dış Görünüş ve Kişisel Bakım	6		
	Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)	1. Ünite: Temel İhtiyaçlar	1	7	9.59%
		2. Ünite: Meslekler	2		
		3. Ünite: Zaman ve Mekân	1		
		4. Ünite: Alışveriş	1		
		5. Ünite: Hastalıklar-Alışkanlıklar	2		
	Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)	1. Ünite: Tanışma	5	15	20.55%
		2. Ünite: Serbest Zaman Etkinlikleri	3		
		3. Ünite: Müzik-Alışveriş	5		
		4. Ünite: Bayramlar ve Özel Günler	1		
		5. Ünite: Tatil	1		
ÇALIŞMA KİTAPLARI	Hayat Boyu Türkçe 1	1. Ünite: Ben ve Yakın Çevrem	4	6	8.22%
		2. Ünite: Alfabeyi Öğreniyorum	1		

Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)	3. Ünite: Günlük Yaşam	0
	4. Ünite: Zaman ve Mekân	0
	5. Ünite: Dış Görünüş ve Kişisel Bakım	1
	TOPLAM DİNLEME ETKİNLİK SAYISI	73
		100.00%

Öğrenci, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları şeklinde hazırlanan setin tamamında bulunan toplam 7 kitaptan, dinleme etkinlikleri bulunduran kitaplara yönelik bulgular Tablo 3.5’te verilmiştir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” 45 dinleme etkinliği, “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” 7 dinleme etkinliği, “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” 15 dinleme etkinliği ve “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” 6 dinleme etkinliğine yer vermiştir. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti” ise toplamda 73 tane dinleme etkinliği bulundurmaktadır.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı”, “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinliklerine yer vermiş ancak ilişkili buldukları çalışma kitaplarından yalnızca “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” çalışma kitabında dinleme etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 3.5’te verilen bilgiler doğrultusunda 4 kitabın dinleme etkinliklerinin tamamı incelenmiştir. Her kitapta beşer ünite bulunmakta ve üniteler konularını iletişimsel yönetime dayalı olarak günlük yaşamdan almış ve sosyal etkileşim alanlarında kurgulanmıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımları ise Şekil 3.5’te belirtilmiştir.

Şekil 3.5. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti ünitelere göre dinleme etkinliklerinin sayısal dağılımı

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” Şekil 3.5’te verilen sayısal verilere göre yoğun olarak dinleme etkinliklerinin yer aldığı görülmektedir. İlk kitap araştırılan diğer tüm kitaplara oranla önemli bir farkla dinleme etkinliği sayısı bakımından en zengin kitap olduğu söylenebilir. Özellikle 1.Ünitenin diğer üniteleri ve diğer kitapları arkasında

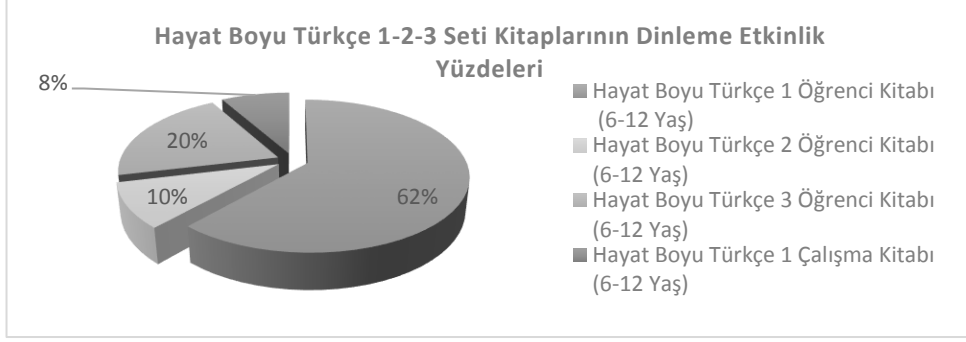
bırakarak en fazla dinleme etkinliğine sahip olması yönünden önemlidir. Dinleme etkinliklerine genel anlamda sayısal olarak yoğunluk verilmesi dinleme etkinliklerinin ilk kitapta önemsendiği anlamına gelmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ve özellikle yaş aralığı olarak küçük olan çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretildiğinde dinleme becerisine önem verilmelidir. Araştırılan ilk kitap bu hususta yabancı dil olarak Türkçe alanında dinleme becerisini geliştirme anlamında daha başarılı olabileceği düşünülebilir. 1.Ünitenin dinleme etkinliği bulundurması yönüyle diğer kitapların tamamından ve diğer tüm ünitelerden dinleme etkinlikleri bakımından fazla olması bu ünitenin öncelikli olarak incelenmesi gerektiği söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” verilen bilgiler doğrultusunda diğer ders kitaplarına oranla en az dinleme etkinliğine yer vermesi nedeniyle ihmal edildiği düşünülebilir. Ünitelere göre dağılımına bakılacak olursa her bir üniteye bir ya da iki dinleme etkinliği verilmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” veriler gözlemlendiğinde dinleme etkinliklerinin sayısı bakımından “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” sonra geldiği ancak bu kitabın gerisinde kaldığı ifade edilebilir. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba kıyasla dinleme etkinliği sayısı fazladır ancak ünitelere dağılımında bir düzen sağlanamamıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” sayısal verilerine bakıldığında dinleme etkinliği olarak en az ve dinleme etkinliği ile en ihmal edilen kitap olduğu savunulabilir. Ancak kitabı bağlı bulunduğu “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitabın devamı şeklinde hazırlandığı ve diğer öğrenci kitaplarının çalışma kitaplarında dinleme etkinliğinin bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda; sözü edilen kitabın “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba katkı sunmak ve ilk kitabı tamamlamak adına dinleme etkinliklerini desteklemek üzere tasarlandığı düşünülebilir.

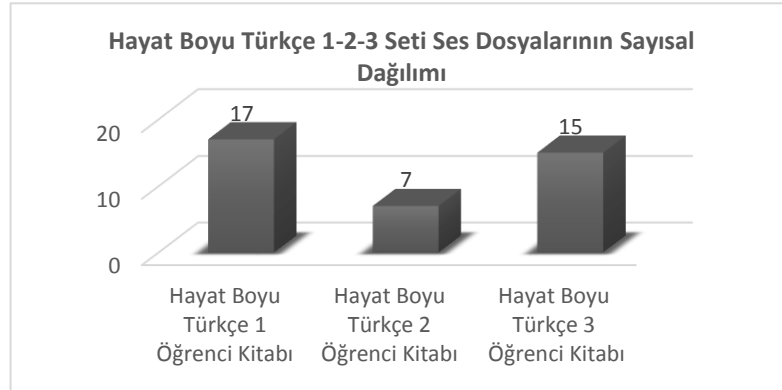
“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplarının dinleme etkinliklerinin yüzdesel dağılım oranları ise Şekil 3.6’da belirtilmiştir.

Şekil 3.6. "Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)" seti kitaplarının dinleme etkinliklerinin yüzdesel dağılımı

Şekil 3.6'ya göre verilen veriler incelendiğinde "Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı" %62'lik büyük bir payla diğer kitapları gerisinde bıraktığı söylenebilir. Oransal olarak büyük bir paya sahip olması dinleme becerisine önemle vurgu yaptığı anlamına gelmektedir. "Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı" yüzdesel grafikte diğer kitaplarla karşılaştırıldığında dinleme etkinliklerinin en fazla olduğu kitaptır. "Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı" %20 oranla, "Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı" %10 oranla ilk kitabı izlemektedir. "Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı" veriler ışığında %8 gibi bir oranla en az paya sahiptir.

"Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)" seti ses dosyalarının kitaplara göre sayısal dağılımları ise Şekil 3.7'de belirtilmiştir.

Şekil 3.7. "Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)" seti ses dosyalarının kitaplara göre sayısal dağılımı "Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı" dinleme etkinliklerinin sayısı açısından kitapta 45 tane dinleme etkinliğine yer verilirken bu dinleme etkinliklerinin yalnızca 17 tanesinin dinleme metni ve ses dosyası verilmiş; diğer dinleme etkinlikleri öğretmen kılavuz kitabında verilmiştir. Ayrıca ilişkili olan "Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı" dinleme etkinliklerinin hiç birinde dinleme metni ve ses dosyası bulunmamakta öğretmen kılavuz kitabında yönerge şeklinde verilmektedir. "Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı" ve "Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı" dinleme

etkinliklerinin tamamında dinleme metni ya da ses dosyası yer almaktadır. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” 17 ses dosyasıyla en çok ses dosyasına sahip olması sebebiyle önemlidir. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” 15 ses dosyası “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ise diğer öğrenci kitaplarına kıyasla 7 ses dosyası ile daha az dinleme etkinliği bulunmasıyla diğer kitapları izlemektedir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” 45 dinleme etkinliği bulunmasına rağmen 17 tane dinleme etkinliğinin ses dosyası bulunmaktadır. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” isimli kitapta dinleme etkinliklerinin tamamı seslendirilmemişken “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” dinleme metinlerinin tamamı seslendirilmiştir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” isimli kitapta hiçbir ses dosyası mevcut değildir.

Yapılan araştırmada elde edilen dinleme etkinliklerinin sayısal oranlarına bakıldığında set üzerinde 73 tane dinleme etkinliğine yer verilmesi dinleme becerisine verilen önemi göstermektedir. Hedef kitlenin küçük yaş gruplarına hitap etmesi ve yaş düzeylerinin 6-12 yaş olarak seçilmesi dinleme etkinliklerine verilen önemin sebebini açıklar niteliktedir. Şekil 3.7’de kitapların tamamında bulunan dinleme etkinliklerinin ünitelere göre sayısal dağılımı, Şekil 3.8’de yüzdesel oranları ve Şekil 3.9’da ses dosyalarının sayısal dağılımı verilmiştir. Verilen dinleme etkinliklerine bakılacak olursa; “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı”17 tanesinde ses dosyası bulunan 45 dinleme etkinliği ve %62’lik en büyük payı ile dinleme becerisine en çok önemi verdiği savunulabilir. Dinleme etkinliğinin bu kitapta yoğunlaşma sebebini ise öğrencinin temel seviyede olması düşünülerek ilk etapta dinleme etkinliklerinin daha çok önemsenmiş olabileceği söylenebilir. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinlikleri oranları ile ilk kitaptan sonra gelmektedir. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” dinleme etkinliklerinde ise dinleme becerisine daha az önem verilerek göz ardı edildiği ifade edilebilir.

3.6. Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular

Bu araştırmada incelenen “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının incelenmesine yönelik bulgular Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3.6. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklanması ve dinleme bulgularının incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Dinleme Öncesi	Dinleme Esnası	Dinleme Sonrası	
1. ÜNİTE: BEN VE YAKIN ÇEVREM	TANIŞALIM	13	Dinle-Söyle	x	x		
		14	Dinle-Eşleştir		x		
		15	Dinle-Söyle	x	x	x	
		16	Dinle-Konuş	x		x	
	NERELİSİN?	18	Dinle-Konuş	x			
		19	Dinle-Söyle		x	x	
		20	Dinle-Söyle	x		x	
		21	Dinle-Canlandır			x	
	OKULUMUZ VE SINIFIMIZ	22	Dinle-Konuş	x		x	
		23	Dinle-Eşleştir		x	x	
		24	Dinle-Söyle	x			
		24	Dinle-Cevapla		x		
		24	Dinle-Sor			x	
		25	Dinle-Söyle			x	
DEĞERLENDİRME	26	Dinle-Cevapla			x		
	27	Dinle-Boya-Söyle		x	x		
	29	Değerlendirme			x		
2. ÜNİTE: ALFABEYİ ÖĞRENYORUM	GEZ-GÖR	31	“Balıklı Göl”			x	
	ALFABEYİ ÖĞRENELİM	35-53	Boya-Dinle-Oku-Yaz	x	x	x	
		56	Dinle-Söyle			x	
		57	Dinle-Söyle-Boya			x	
		59	Dinle-Oku-Tamamla			x	
	DİNLE-SÖYLE EĞLEN	61	Dinle-Söyle-Eğlen	x	x	x	
	GEZ-GÖR	62	“Peri Bacaları”			x	
	3. ÜNİTE: GÜNLÜK YAŞAM	AİLEM VE EVİM	64	Dinle-Konuş	x		
			67	Dinle-Söyle		x	
			69	Dinle-Canlandır			x
ÇEVREMİZ		74	Dinle-Konuş	x		x	
		75	Dinle-Yaz	x	x		
		77	İncele-Dinle-Oku	x	x	x	
4. ÜNİTE: ZAMAN VE MEKAN	GEZ-GÖR	81	İncele-Dinle-Söyle	x	x	x	
		90	“Mevlana”			x	
	ZAMAN	92	İncele-Dinle-Anlat	x	x	x	
		93	Dinle-Bul-Yaz		x		
		95	Dinle-Eşleştir			x	
5. ÜNİTE: DIŞ GÖRÜNÜŞ VE KİŞİSEL BAKIM	GÜNLER	100	Dinle-Oku-Canlandır	x	x	x	
	MEKANLAR	107	Dinle-Söyle	x		x	
		108	Dinle-Yaz		x		
	GEZ-GÖR	115	“Nasrettin Hoca”			x	
	VÜCUDUMUZ	118	İncele-Dinle-Söyle	x	x		
		119	Dinle-Yaz		x		
	KİŞİSEL BAKIM	125	Dinle-Oku-Söyle	x		x	
126		Dinle-İncele-Yaz	x	x			
		131	Dinle-Oku	x	x	x	

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabı niteliğindeki “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinin ünitelere göre dinleme aşamaları; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası şeklinde incelenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir (Tablo3.6). “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” toplam 5 ünite bulundurmaktadır ve 45 tane dinlemeye yönelik etkinlik vardır. Kitapta yer alan her ünitenin dinleme etkinlikleri dinleme aşamalarına göre ayrı ayrı incelenmiştir. Toplamda 5 ünitenin sahip olduğu 45 dinleme etkinliği dinleme aşamalarına göre ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” bulunan 1.Ünite “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde yer alan “Tanışalım” alt başlığında 4 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu dört etkinlikten 3’ünde dinleme öncesi, 3’ünde dinleme esnası ve 2’sinde de dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. Kitapta yer alan “Nerelisin?” başlığında bulunan 4 tane dinleme etkinliğinden 2’sinde dinleme öncesi, 1’inde dinleme esnası ve 3’ünde dinleme sonrası etkinliği yer almaktadır. “Okulumuz ve Sınıfımız” başlığında yer alan 8 dinleme etkinliğinden 2’sinde dinleme öncesi, 3’ünde dinleme esnası ve 6’sında dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. “Değerlendirme” başlığında yer alan 1 dinleme etkinliğinde yalnızca dinleme sonrası etkinliği vardır. “Gez- Gör” başlığında 1 dinleme etkinliğinde yalnızca dinleme sonrası etkinliğine yer verilmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” bulunan 1.Ünite “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde yer alan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinin hepsinin bir arada bulunduğu dinleme etkinliği bulunmamaktadır. “Tanışalım” alt başlığında bulunan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliklerinin görsel inceleme, dinleme esnası etkinliklerinin ifadeleri birlikte söyleme, uygun görselle eşleştirme ve birlikte tekrarlama, dinleme sonrası etkinliklerinin; örnek verme ve benzer diyalog oluşturma şeklinde olduğu söylenebilir. “Nerelisin” alt başlığında bulunan dinleme etkinliklerinde geçen dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliklerinin görsel inceleme, dinleme esnası etkinliğinin; karşılıklı diyalog kurma ve dinleme sonrası etkinliklerinin; görseller üzerinde konuşma ve diyalog canlandırma şeklinde olduğu söylenebilir. “Okulumuz ve Sınıfımız” alt başlığında bulunan dinleme etkinliklerinde geçen dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliklerinin; soru-cevap, dinleme esnası etkinliklerinin; görsel eşleştirme ve soru cevaplama, dinleme

sonrası etkinliklerinin; görsel yorumlama, soru cevaplama, görselleri eşleştirme, diyalog canlandırma ve örnek verme şeklinde olduğu ifade edilebilir. “Değerlendirme” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğinde geçen dinleme aşamalarından; dinleme sonrası etkinliğinin soru cevaplama şeklinde olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Gez-Gör” başlığında bulunan dinleme etkinliğinde geçen dinleme aşamalarından; dinleme sonrası etkinliğinin canlandırma olduğu ifade edilebilir.

2.Ünite olan “Alfabeyi Öğreniyorum” da yer alan “Alfabeyi Öğrenelim” alt başlığında 4 dinleme etkinliğinden 1’inde dinleme öncesi, 1’inde dinleme esnası ve 4’ünde dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. “Dinle –Söyle-Eğlen” alt başlığındaki 1 dinleme etkinliği dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer vermiştir. “Gez- Gör” başlığındaki 1 dinleme etkinliği yalnızca dinleme sonrası etkinliğine yer vermiştir.

“Alfabeyi Öğreniyorum” isimli 2. Ünite de yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne birden yer veren 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. “Alfabeyi Öğreniyorum” alt başlığında dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin şimdiki bilgileri harekete geçirme, dinleme esnası etkinliğinin kelimeleri tekrarlama ve dinleme sonrası etkinliklerinin örnek verme, harf yazma, görsel eşleştirme, resim boyama, boşluk doldurma şeklinde olduğu söylenebilir. “Dinle-Söyle-Eğlen” başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin gruplara ayrılma, dinleme esnası etkinliğinin anlamlı kelimeler üretme, dinleme sonrası etkinliğinin kelime üretme şeklinde oluşturulduğu düşünülmektedir. “Gez-Gör” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme sonrası etkinliğinin; belli bir yeri Türkçe olarak tanıma şeklinde oluşturulduğu söylenebilir.

3.Ünite olan “Günlük Yaşam” ünitesinde yer alan 3 dinleme etkinliği dinleme aşamaları etkinliklerinin her birine birer kez yer verilmiştir. “Çevremiz” alt başlığında yer alan 4 dinleme etkinliğinin hepsinde dinleme öncesi etkinliğine yer verilirken 3’ünde dinleme esnası etkinliği ve 3’ünde de dinleme sonrası etkinliğine yer verilmiştir.

3.Ünite “Günlük Yaşam” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer veren 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. “Ailem ve Evim” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde

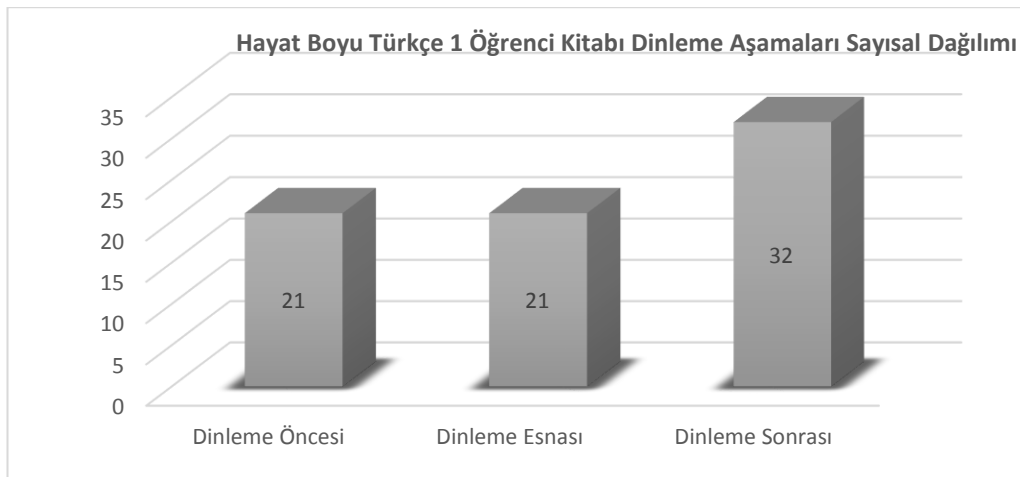
bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; görsel inceleme, dinleme esnası etkinliğinin; anlama götüren ipuçlarına dikkat etme ve dinleme sonrası etkinliğinin; canlandırma şeklinde olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Çevremiz” başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinlikleri bilgi verme ve görsel inceleme, dinleme esnası etkinliklerinin kelimeleri uygun görsellerin altına yazma, örnek verme ve anlama götüren ipuçlarına dikkat etme, dinleme sonrası etkinliklerinin soru-cevap ve örnek verme şeklinde olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Gez-Gör” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme sonrası etkinliğinin; canlandırma şeklinde yer aldığı ifade edilebilir.

4.Ünite olan “Zaman ve Mekan” ünitesinde yer alan “Zaman” alt başlığında bulunan 3 dinleme etkinliğinden 1’inde dinleme öncesi 2’sinde dinleme esnası ve 2’sinde dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. “Günler” alt başlığındaki 1 dinleme etkinliği dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer vermiştir. “Gez- Gör” alt başlığındaki 1 dinleme etkinliğinde yalnızca dinleme sonrası etkinliğine yer vermiştir.

4.Ünite olan “Zaman ve Mekan” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer veren 2 tane dinleme etkinliği vardır. “Zaman” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliği; görselden hareketle tahminde bulunma, dinleme esnası etkinlikleri; ifadeleri tekrarlama ve kelimeleri uygun görsellerin altına yazma, dinleme sonrası etkinlikleri; soru-cevap ve boyama şeklinde düzenlendiği söylenebilir. “Günler” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; resimden hareketle tahminde bulunma, dinleme esnası etkinliğinin; soru-cevap ve dinleme sonrası etkinliğinin; diyalog canlandırma şeklinde tasarlandığı ifade edilebilir. “Mekanlar” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; görselden hareketle tahminde bulunma, dinleme esnası etkinliğinin; eşleştirme ve dinleme sonrası etkinliğinin ise örnek verme şeklinde düzenlendiği söylenebilir. Bu ünitenin “Gez-Gör” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme sonrası etkinliğinin ise canlandırma şeklinde olduğu ifade edilebilir.

5. Ünite “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” isimli üniteye yer alan “Vücudumuz” alt başlığında bulunan 2 dinleme etkinliğinden 1’inde dinleme öncesi ve 2’sinde dinleme esnası etkinliği bulunmaktadır. “Kişisel Bakım” alt başlığındaki 3 dinleme etkinliğinin 3’ünde dinleme öncesi, 2’sinde dinleme esnası ve 2’sinde dinleme sonrası etkinliği vardır. “Gez- Gör” alt başlığındaki 1 dinleme etkinliği yalnızca dinleme sonrası etkinliğini içermektedir.

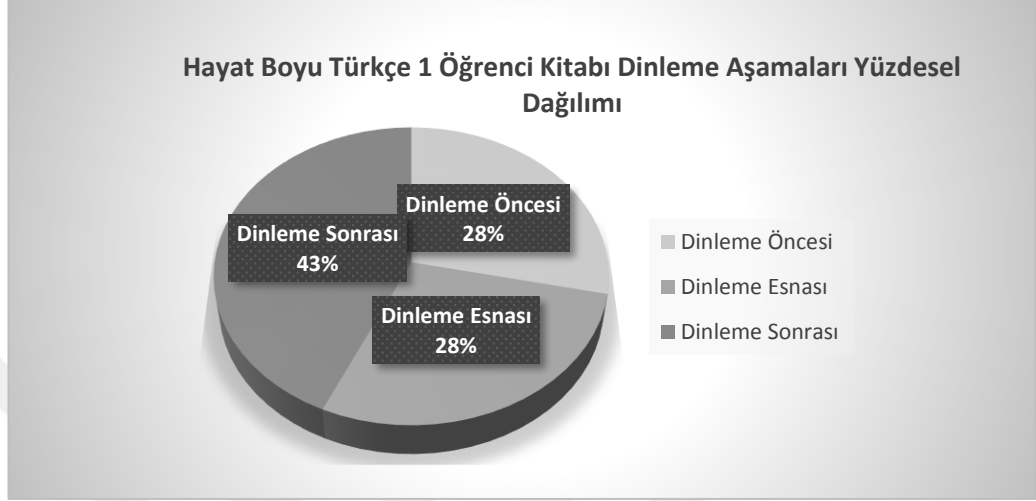
“Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” isimli üniteye yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen sadece 1 tane dinleme etkinliği vardır. “Vücudumuz” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; soru-cevap ve dinleme esnası etkinliğinin; konuya uygun modeli inceleme ve kelimeleri uygun görsellerin altına yazma şeklinde olduğu söylenebilir. “Kişisel Bakım” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinlikleri; bilgi verme ve görsel inceleme, dinleme esnası etkinlikleri; kelimeleri uygun görsellerin altına yazma ve anlatıma götüren ipuçlarını bulma, dinleme sonrası etkinlikleri; okuma ve anlatıma götüren ipuçlarını bulma şeklinde hazırlandığı ifade edilebilir. “Gez-Gör” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından dinleme sonrası etkinliğinin; diyalog canlandırma şeklinde olduğu söylenebilir.

Şekil 3.8. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı
“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” toplam 5 ünite bulundurmaktadır ve 45 tane dinlemeye yönelik etkinlik yer almaktadır. 45 tane dinleme etkinliğine sahip kitapta Şekil 3.8’de verilen bilgiler incelendiğinde; 21 tanesinde dinleme öncesi etkinliğine,

21 tanesinde dinleme esnası etkinliğine ve 32 tanesinde ise dinleme sonrası etkinliğine yer verildiği görülmüştür.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı şekil 3.9’da verilmiştir.

Şekil 3.9. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı

Verilen bilgiler dikkate alındığında Şekil 3.9’a göre; dinleme etkinliklerinde %43 oranla diğer aşamalara kıyasla en büyük oranda yer verilen dinleme aşamasının dinleme sonrası olduğu görülmüştür. Dinleme etkinliklerinde yer verilen dinleme aşaması etkinliklerinden %28 oranla dinleme öncesi aşaması ve %28 oranla dinleme esnası aşaması, dinleme sonrası aşamasının gerisinde kalmıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamaları verileri ışığında genel olarak yorumlanacak olursa;

İncelenen “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” kitabının en belirgin özelliği dinleme etkinliklerinin yoğun olarak verilmesidir. İncelenen bu kitapta 45 tane dinleme etkinliğinin bulunması dinleme etkinliğine verilen önemin göstergesidir. Kitabın 6-12 yaş okul dönemi çocuklarına hitap edecek şekilde dinleme etkinliklerine fazla yer verilmesi sebebini açıklar niteliktedir. 1.Ünite olan “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme sonrası aşaması etkinlikleridir. 2.Ünite olan “Alfabeyi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme sonrası aşaması etkinliğidir. 3.Ünite olan “Günlük Yaşam” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme aşaması ise dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinlikleridir. 4.Ünite olan “Zaman ve Mekan” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan

dinleme sonrası etkinlikleridir. 5. Ünite olan “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitesinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme öncesi ve dinleme esnası etkinlikleridir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı incelendiğinde; bu kitapta ağırlıklı olarak dinleme sonrası etkinliklerine yer verilirken dinleme öncesi ve dinleme esnası etkinliklerine eşit oranda yer verildiği fark edilmektedir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme sonrası etkinlikleridir. Dinleme sonrası etkinliklerinde en fazla kullanılan etkinlik türleri olarak; diyalog oluşturma ve canlandırma, örnek verme, soru-cevap örnek verilebilir. Dinleme sonrası etkinliklerinin amaçları hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleştiğini anlamaya yönelik değerlendirme, dinleme yoluyla aktarılan materyalin anlaşılmasını ve bireyin kendi çıktılarını oluşturmalarını sağlamaktır denilebilir. Eğitimde kullanılan drama da aktarılan bilginin yaşantı yoluyla kavramsallaştırılmasıdır (Akbulut ve Yaylı, 2015:38). Canlandırma ile gerçekleştirilen dinleme sonrası etkinliği yabancı dil öğrenen 6-12 yaş çocuğunun bilişsel, duygusal ve davranışsal anlamda gelişimine katkı sağladığı düşünülebilir. Çocuğun dinleme etkinliği ile iletilmek istenen mesajı, dinleme sonrasında yaşantı yoluyla pekiştirmesi hedeflenen bilgi aktarımının kalıcılığını arttıracakları savunulabilir. Bu nedenle kullanılan dinleme sonrası etkinliklerinden en fazla ağırlık verilen canlandırmanın, bilgi aktarımına hizmet ettiği söylenebilir. Ayrıca dinleme sonrası etkinliklerinde öğrenciden örnek istenerek, öğrenilen bilginin farklı bağlamlarda kullanılmasının sağlanmış olacağı düşünülebilir. Yabacılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” serisinin incelenen ilk kitabında yer alan dinleme etkinliklerinin yaklaşık yarısında dinleme öncesi etkinliklerine yer verilmediği söylenebilir. Yabancı dil öğrenimine yeni başlayan 6-12 yaş okul dönemi çocuğunun yabancı dil öğrenimine adaptasyonun sağlanması isteniyorsa dinleme etkinliklerindeki dinleme öncesi aşamasında hazırlık etkinliklerinin yapılması etkili olacaktır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ilk kitapta dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliklerinin kısmen ihmal edildiği düşünülebilir.

3.7. Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitapta bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının incelenmesine yönelik bulgular tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Dinleme Öncesi	Dinleme Esnası	Dinleme Sonrası
1.ÜNİTE: BEN VE YAKIN ÇEVREM	TANIŞALIM	14	Dinle-İşaretle		x	
	OKULUMUZ VE SINIFIMIZ	18	Dinle-İşaretle		x	
		20	Dinle-Eşleştir		x	
		21	Dinle-Eşleştir		x	
2.ÜNİTE: ALFABEYİ ÖĞRENIYORUM	ALFABEYİ ÖĞRENELİM	36	Dinle-Oku-Boya		x	x
5.ÜNİTE: DIŞ GÖRÜNÜŞ VE KİŞİSEL BAKIM	VÜCUDUMUZ	89	Dinle-Boya	x		x

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitabı niteliğinde kullanılan çalışma kitabı “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitabın dinleme etkinliklerinin ünitelere göre dinleme aşamaları; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası şeklinde incelenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir (Tablo 3.7). İncelenen “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” 6 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Kitapta yer alan her ünitenin dinleme etkinlikleri dinleme aşamalarına göre ayrı ayrı incelenmiştir. İncelenen dinleme etkinlikleri 3 ayrı üniteye dağılım göstermiş ve bulunan toplamda 3 ünitenin sahip olduğu 6 dinleme etkinliği dinleme aşamalarına göre ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

“Ben ve Yakın Çevrem” isimli 1. üniteye “Tanışalım” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta yer alan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından dinleme esnası etkinliği vardır. “Okulumuz ve Sınıfımız” alt başlığında 3 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır ve bu başlığın altında yer alan dinleme etkinliklerinin üçünde de dinleme esnası etkinliği bulunmaktadır.

1.Ünite “Ben ve Yakın Çevrem” isimli üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden hepsinin bir arada olduğu etkinliğe rastlanmamıştır. “Tanışalım” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme esnası

etkinliğinin eşleştirme şeklinde yer aldığı söylenebilir. “Okulumuz ve Sınıfımız” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme esnası etkinliklerinin; doğru-yanlış ve eşleştirme tarzında hazırlandığı ifade edilebilir.

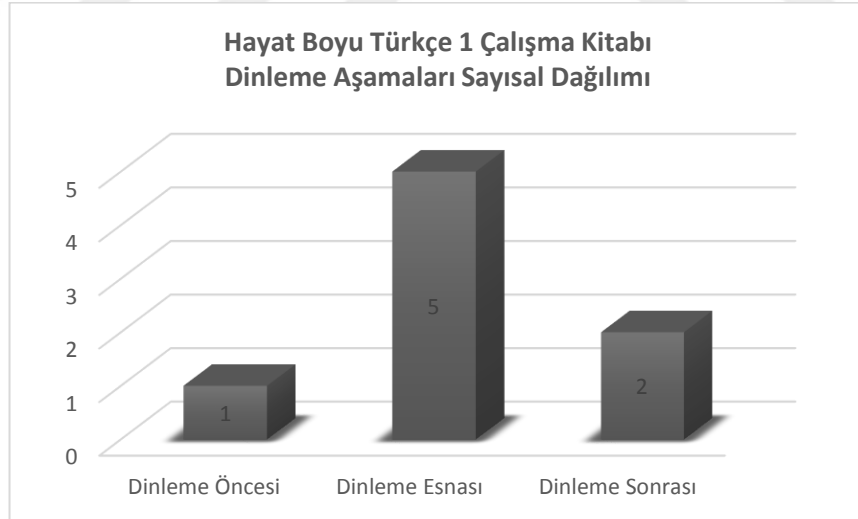
2.Ünite “Alfabeyi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan “Alfabeyi Öğrenelim” alt başlığındaki 1 tane dinleme etkinliği dinleme aşamalarından; dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliğine yer vermiştir.

“Alfabeyi Öğrenelim” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde yer alan dinleme aşamalarından dinleme esnasında; her cümlenin tekrar edilmesi etkinliği ve dinleme sonrasında canlandırma etkinliğinin gerçekleştirildiği söylenebilir.

5.Ünite “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitesinde yer alan “Vücudumuz” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği dinleme aşamalarından; dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinliğine yer verilmiştir.

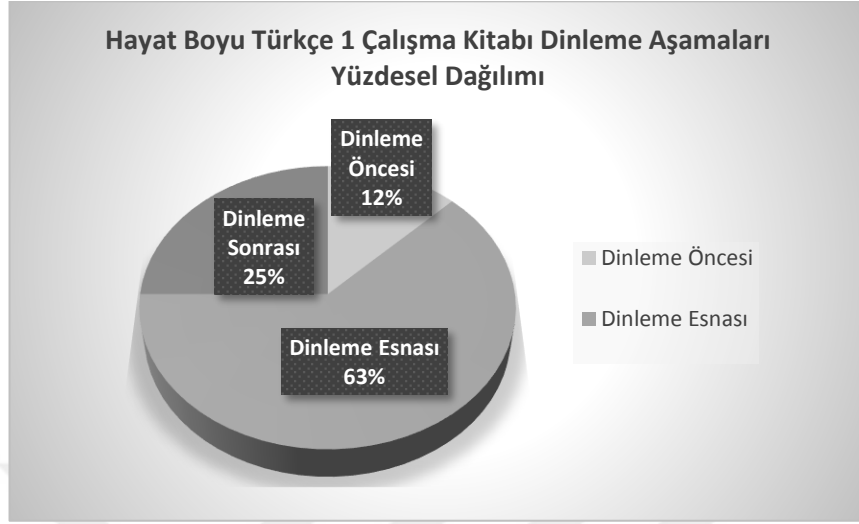
“Vücudumuz” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğinin içinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesinde görsellerden yola çıkarak boşluk doldurma ve dinleme sonrasında ise eşleştirmeye dayalı boyama etkinliği yapıldığı söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı şekil 3.10’da belirtilmiştir.

Şekil 3.10. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı
İncelenen kitabın içerisinde 6 tane dinleme etkinliği yer almaktadır. Bu dinleme etkinliklerin dinleme aşamalarının yer aldığı Şekil 3.10 incelendiğinde; 6 dinleme etkinliğinin 1 tanesinde dinleme öncesi etkinliğine, 5 tanesinde dinleme esnası etkinliğine ve 2 tanesinde dinleme sonrası etkinliğine yer verildiği görülmüştür.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı şekil 3.11’de verilmiştir.

Şekil 3.11. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” isimli çalışma kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı. Verilen bilgiler dikkate alındığında Şekil 3.11’e göre; dinleme etkinliklerinde %63 oranla diğer aşamalara kıyasla en büyük oranda yer verilen dinleme aşamasının “dinleme esnası aşaması” olduğu görülmüştür. Dinleme etkinliklerinde yer verilen dinleme aşaması etkinliklerinden %25 oranla “dinleme sonrası aşaması” ve %12 oranla “dinleme öncesi aşaması”, dinleme esnası aşamasının gerisinde kalmıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamaları verilen bilgiler ışığında genel olarak yorumlanacak olursa; Dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı incelendiğinde, bu kitapta ağırlıklı olarak dinleme esnası etkinliklerine yer verilirken dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinliklerinin sayısal olarak geride kaldığı görülmektedir. Çalışma kitaplarının amacı öğrenilen bilgilerin tekrar edilmesidir. İncelenen kitabın bir çalışma kitabı olduğu göz önüne alındığında, kitapta oransal olarak en fazla dinleme esnası etkinliklerine yer verilmesi anlamlı gelmektedir. Kitaptaki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından en fazla kullanılan dinleme esnası etkinliğinin; eşleştirme etkinliği şeklinde düzenlendiği söylenebilir.

3.8. Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular

Bu araştırmada incelenen “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitapta bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının incelenmesine yönelik bulgular Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklanması için incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Dinleme Öncesi	Dinleme Esnası	Dinleme Sonrası
1.ÜNİTE: TEMEL İHTİYAÇLAR	İÇECEKLER	23	Dinleyelim-Cevaplayalım	x		x
2.ÜNİTE: MESLEKLER	MESLEKLER	40	Dinleyelim-Tamamlayalım		x	
		40	Dinleyelim-Tamamlayalım		x	
3.ÜNİTE: ZAMAN VE MEKAN	SAATLER VE SAYILAR	60	Dinleyelim-Cevaplayalım	x		x
4.ÜNİTE: ALİŞVERİŞ	PARA	87	Dinleyelim-Tamamlayalım		x	x
5.ÜNİTE: HASTALIKLAR ALİŞKANLIKLAR	HASTALIKLAR	114- 115	Dinleyelim-Tamamlayalım	x	x	x
	ALİŞKANLIKLAR	127	Dinleyelim-Tamamlayalım		x	x

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabı niteliğindeki “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitabın dinleme etkinliklerinin ünitelere göre dinleme aşamaları; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası şeklinde incelenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir (Tablo 3.8). İncelenen kitapta toplam 5 ünite bulunmaktadır ve 7 tane dinlemeye yönelik etkinlik vardır. Kitapta yer alan her ünitenin dinleme etkinlikleri dinleme aşamalarına göre ayrı ayrı incelenmiştir. Toplamda 5 ünitenin sahip olduğu 7 tane dinleme etkinliği dinleme aşamalarına göre ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

1.Ünite olan “Temel İhtiyaçlar” ünitesinde yer alan “İçecekler” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiştir.

“İçecekler” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğindeki dinleme aşamaları etkinliklerinde dinleme öncesi etkinliğinin; görselden hareketle tahminde bulunma ve dinleme sonrası etkinliğinin; metine yönelik soruları cevaplama şeklinde olduğu söylenebilir. Dinleme öncesinde gerçekleştirilen dinleme etkinliğinde metinden

hareketle tahminde bulunma şeklindeki etkinliklerle; öğrenciyi dinleme esnasında ne ile karşılaşacağına dair bilgilendirmek amaçlandığı düşünülebilir. Dinleme sonrasında gerçekleştirilen metine yönelik soruları cevaplama etkinliğiyle ise ulaştırılmak istenen hedef bilginin kalıcılığı artırılmasının amaçlandığı savunulabilir.

2. Ünite olan “Meslekler” ünitesinde yer alan “Meslekler” alt başlığında 2 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu üniteye yer alan dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarından dinleme esnası etkinliğine yer verilmiştir.

“Meslekler” alt başlığında bulunan 2 dinleme etkinliğindeki dinleme aşamalarından; dinleme esnası etkinliğinin; metin içeriğine yönelik soruları cevaplama şeklinde olduğu söylenebilir. Dinleme esnasında cevaplanması gereken sorularla, dinleme metninin öğrenci için ne ifade ettiğinin cevabını bulmaya yönelik düzenlenmiş olduğu düşünülebilir.

3. Ünite olan “Zaman ve Mekân” ünitesinde yer alan “Saatler ve Sayılar” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği vardır. Bu üniteye yer alan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiştir.

“Saatler ve Sayılar” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğindeki dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin görselden hareketle tahminde bulunma ve dinleme sonrası etkinliğinin ise metinle alakalı soruların cevaplanması şeklinde hazırlandığı söylenebilir. Gerçekleştirilen dinleme öncesi etkinliği ile öğrenci dinleme etkinliğine hazırlanmış ve dinleme etkinliği sonrasında gerçekleştirilen etkinlik ile dinleme metni ile iletilmesi hedeflenen bilginin kalıcılığının sağlanmaya çalışılmıştır.

4. Ünite olan “Alışveriş” ünitesinde yer alan “Para” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği vardır. Bu üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde dinleme aşamalarından; dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliğine yer verilmiştir.

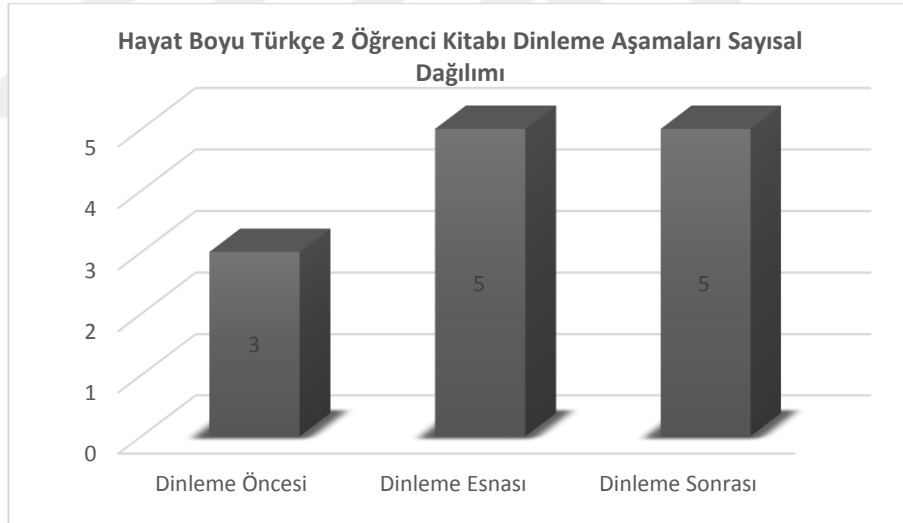
“Para” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğindeki dinleme aşamalarından dinleme esnası etkinliğinin; diyalogları tamamlama, dinleme sonrası etkinliğinin de diyalog tamamlamanın devamı olduğu söylenebilir. Dinleme esnasında ve sonrasında gerçekleştirilen diyalog tamamlama etkinliği ile öğrencinin dikkati dinleme materyaline yoğunlaştırılması amaçlandığı düşünülebilir.

5. Ünite olan “Hastalıklar Alışkanlıklar” ünitesinde yer alan “Hastalıklar” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta bulunan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilmiştir. Bu ünitenin “Alışkanlıklar” alt

başlığında 1 tane dinleme etkinliği verilmiştir. Bu başlıkta bulunan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme esnası ve dinleme sonrasına yer verilmiştir.

“Hastalıklar” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğindeki dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğinin; görselden hareketle tahminde bulunma, dinleme esnası etkinliğinin; diyalogları tamamlama ve dinleme sonrası etkinliğinin; karışık halde verilen kelimelerden anlamlı cümleler oluşturma olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Alışkanlıklar” alt başlığında bulunan dinleme etkinliğindeki dinleme aşamalarından; dinleme esnası etkinliğinin dinlediği metinden hareketle boşluk doldurma ve dinleme sonrası etkinliğinin hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları davranışları başlıklar halinde yazma şeklinde olduğu söylenebilir. Bu dinleme etkinliğinde gerçekleştirilen dinleme aşamaları etkinlikleri ile hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleştirilmeye çalışıldığı ifade edilebilir.

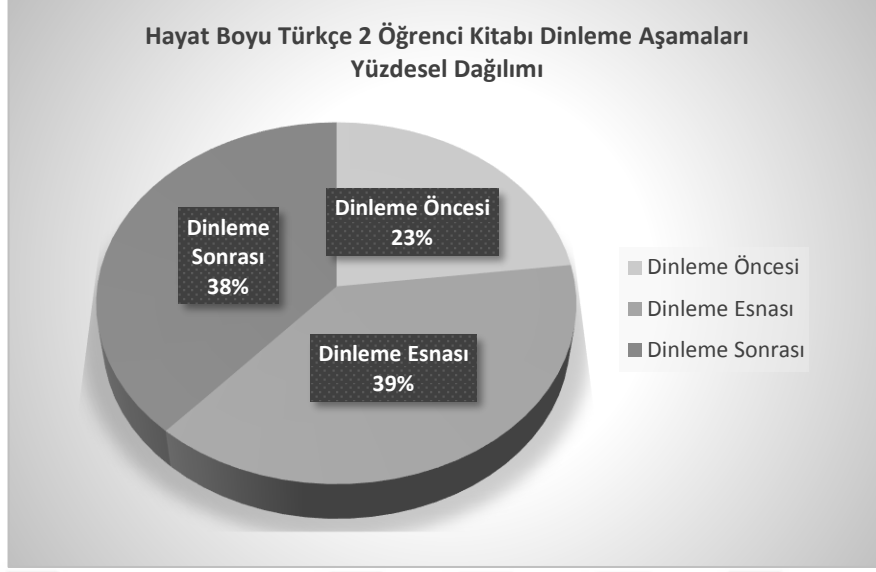
“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı şekil 3.12’de belirtilmiştir.

Şekil 3.12. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitapta toplam 5 ünite bulunmakta ve 6 tane dinlemeye yönelik etkinlik yer almaktadır. İncelenen 6 tane dinleme etkinliği bulunan kitapta şekil 3.12’de verilen bilgiler incelendiğinde; 6 dinleme etkinliğinin 3 tanesinde dinleme öncesi etkinliğine, 5 tanesinde dinleme esnası etkinliğine ve 5 tanesinde dinleme sonrası etkinliğine yer verildiği görülmüştür.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı şekil 3.13’te verilmiştir.

Şekil 3.13. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı

Verilen bilgiler dikkate alındığında Şekil 3.12’ye göre; dinleme etkinliklerinden dinleme esnası ve dinleme sonrası aşamalarına en büyük ve eşit oranda yer verildiği görülmüştür. Dinleme etkinliklerinde yer verilen dinleme aşaması etkinliklerinden; dinleme öncesi aşamasının; dinleme esnası aşaması, dinleme sonrası aşamasının gerisinde kalmıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamaları verilen bilgiler ışığında genel olarak yorumlanacak olursa;

Dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı incelendiğinde; bu kitapta ağırlıklı olarak dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilirken, dinleme öncesi etkinliklerin diğer aşamaların gerisinde kaldığı söylenebilir. Dinleme esnası etkinliklerinde en fazla boşluk doldurma ve soru cevaplama, dinleme sonrasında metinden hareketle soruları cevaplama ve diyaloglardaki boşlukları doldurma şeklindeki etkinliklerden oluştuğu söylenebilir.

3.9. Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular

Bu araştırmada incelenen “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitapta bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının incelenmesine yönelik bulgular tablo 3.9’ da verilmiştir.

Tablo 3.9. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabında bulunan dinleme etkinliklerinin, ünitelere göre dinleme aşamalarının açıklanmış olarak incelenmesine yönelik bulgular

ÜNİTE	Başlık	Sayfa No	Etkinlik Adı	Dinleme Öncesi	Dinleme Esnası	Dinleme Sonrası
1.ÜNİTE: TANIŞMA	TANIŞMA	12	Dinleyelim-Konuşalım	x		x
		16	Dinleyelim-Tamamlayalım	x	x	x
	SAATLER	23	Dinleyelim-Cevaplayalım	x	x	x
		32	Dinleyelim-Tamamlayalım	x	x	x
2.ÜNİTE SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİ	NE YAPIYORUZ?	34	Dinleyelim-Eşleştirelim	x	x	x
		44	Dinleyelim-Cevaplayalım	x		x
	SPOR	45	Dinleyelim-Tamamlayalım	x	x	x
		56	Dinleyelim-Yazalım	x		x
	MÜZİK	66	Dinleyelim-Cevaplayalım	x		x
		69	Dinleyelim-Söyleyelim	x	x	x
3.ÜNİTE: MÜZİK VE ALIŞVERİŞ	ALIŞVERİŞ	70	Dinleyelim-Tamamlayalım	x	x	
		80	İzleyelim-Cevaplayalım	x		x
	ÖZEL GÜNLER	81	Dinleyelim-Cevaplayalım	x		x
93		Dinleyelim-Söyleyelim	x	x		
4.ÜNİTE: BAYRAMLAR VE ÖZEL GÜNLER 5.ÜNİTE: TATİL	TATİL	112	Dinleyelim-Cevaplayalım	x	x	x

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabı niteliğindeki “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli kitabın dinleme etkinliklerinin ünitelere göre dinleme aşamaları; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası şeklinde incelenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir (Tablo 3.9). İncelenen kitapta toplam 5 ünite bulunmaktadır ve 15 tane dinlemeye yönelik etkinlik yer almaktadır. Kitapta yer alan her ünitenin dinleme etkinlikleri dinleme aşamalarına göre ayrı ayrı incelenmiştir. Toplamda 5 ünitenin sahip olduğu 15 dinleme etkinliği dinleme aşamalarına göre ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

1.Ünite olan “Tanışma” ünitesinde yer alan “Tanışma” alt başlığında 2 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu 2 etkinlikten 2 tanesinde dinleme öncesi, 1 tanesinde dinleme esnası ve 2 tanesinde ise dinleme sonrası etkinliği vardır. Bu üniteye yer alan “Saatler” alt başlığında 1 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta bulunan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve

dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilmiştir. “Ne Yapıyoruz” alt başlığında yer alan 2 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta bulunan 2 dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilmiştir.

1.Ünite “Tanışma” ünitesinde yer alan 1 etkinlik haricinde dinleme etkinliklerinin tümünde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilmiştir. “Tanışma” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğinin; görsel ve diyalog inceleme, dinleme esnası etkinliğinin; dinlediklerinden hareketle boşluk doldurma, dinleme sonrası etkinliğinin; canlandırma ve örnek verme şeklinde hazırlandığı söylenebilir. Bu ünitenin “Saatler” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğinin; görselden hareketle tahmin yürütme, dinleme esnası etkinliğinin; not alma ve dinleme sonrası etkinliğinin; ölçme ve değerlendirme çalışması olarak tasarlandığı söylenebilir. Bu ünitenin “Ne Yapıyoruz” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliklerinin; metne ait başlıkla görsel arasında ilişki kurma ve dinleme etkinliğine dair bilgilendirme, dinleme aşaması etkinliklerinin; metne ait soruları cevaplama ve eşleştirme, dinleme sonrası etkinliklerinin; metne ait soruları cevaplama ve eski bilgilerini hatırlatma şeklinde olduğu ifade edilebilir.

2.Ünite olan “Serbest Zaman Etkinlikleri” ünitesinde yer alan “Spor” alt başlığında 2 tanesinde dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta yer alan 2 dinleme etkinliğinden 2 tanesinde dinleme öncesi, 1 tanesinde dinleme esnası ve 2 tanesinde de dinleme sonrası etkinliği vardır. Bu üniteye yer alan “Fobiler” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta bulunan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinlikleri bulunmaktadır.

“Serbest Zaman Etkinlikleri” ünitesinde dinleme etkinliklerinin tümünde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilmiştir. “Spor” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; dinleme öncesi bilgi verme, dinleme esnası etkinliğinin; doğru-yanlış soruları cevaplama ve dinleme sonrası etkinliğinin; soru-cevap şeklinde olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Fobiler” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi

etkinliğinin; görsel yorumlama ve dinleme sonrası etkinliğinin; eşleştirme ve yazılı olarak anlatma tarzında olduğu düşünülmektedir.

3.Ünite olan “Müzik ve Alışveriş” ünitesinde yer alan “Müzik” alt başlığında 3 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta yer alan 3 dinleme etkinliğinin 3 tanesinde dinleme öncesi, 2 tanesinde dinleme esnası ve 2 tanesinde de dinleme sonrası etkinliği vardır. Bu ünite de yer alan “Alışveriş” alt başlığında 2 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta bulunan 2 dinleme etkinliğinin 2 tanesinde dinleme öncesi ve 2 tanesinde de dinleme sonrası etkinliği yer almaktadır.

“Müzik ve Alışveriş” ünitesindeki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden hepsinin yer aldığı 1 etkinlik vardır. “Müzik” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi etkinliğinin; bilgi verme, dinleme esnası etkinliğinin; not alma ve boşluk doldurma, dinleme sonrası etkinliğinin; soru cevaplama ve boşluk doldurma şeklinde olduğu söylenebilir. Bu ünitenin “Alışveriş” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde bulunan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinlikleri; bilgi verme ve tahmin yürütme, dinleme sonrası etkinlikleri; yazma ve çoktan seçmeli soru cevaplama şeklinde düzenlendiği ifade edilebilir.

4.Ünite olan “Bayramlar ve Özel Günler” ünitesinde yer alan “Özel Günler” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta yer alan dinleme etkinliğinde 1 tane dinleme öncesi ve 1 tane dinleme esnası etkinliği vardır.

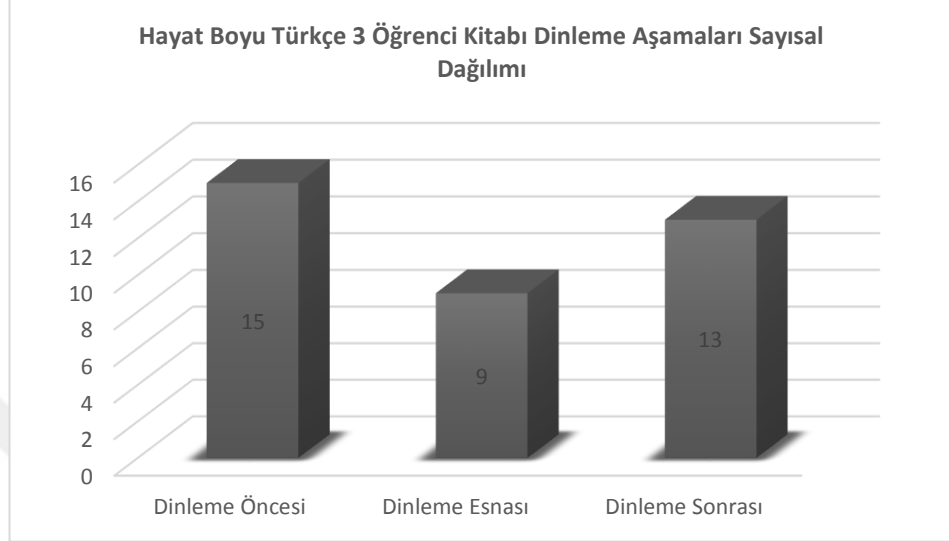
“Bayramlar ve Özel Günler” ünitesindeki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden hepsinin bir arada olduğu etkinlik yoktur. “Özel Günler” alt başlığındaki dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğinin; eski bilgileri hatırlatma ve dinleme esnası etkinliğinin; dinleme metnine eşlik etme şeklinde olduğu söylenebilir.

5.Ünite “Tatil” ünitesinde yer alan “Tatil” alt başlığında 1 tane dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu başlıkta yer alan dinleme etkinliğinde dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden hepsi bir arada kullanılmıştır.

“Tatil” ünitesinde yer alan “Tatil” alt başlığındaki dinleme etkinliğinde yer alan dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğinin; bilgi verme, dinleme esnası etkinliğinin; dinledikleri metinden hareketle boşluk doldurma ve dinleme sonrası

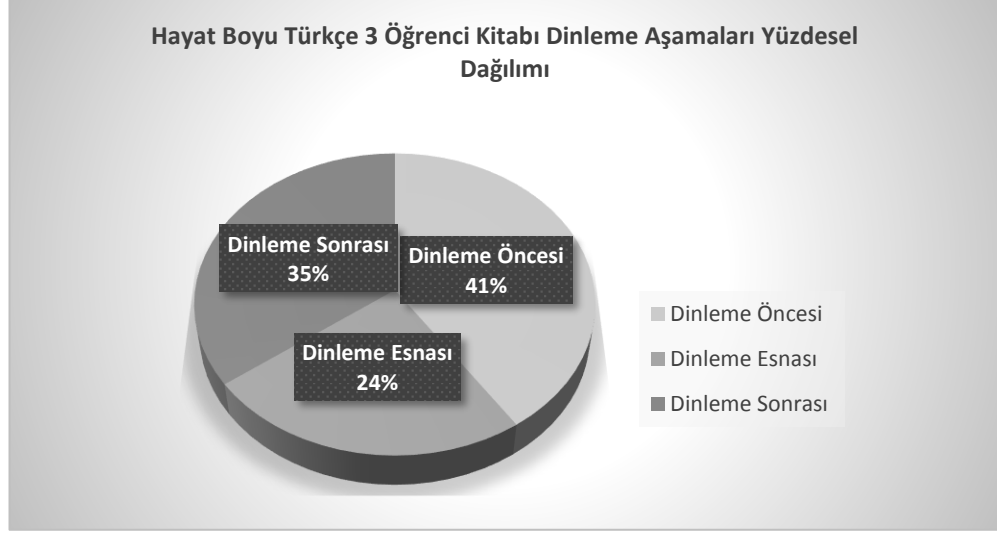
etkinliğinin; hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları davranışları başlıklar altına yazma şeklinde oluştuğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı şekil 3.14’te belirtilmiştir.

Şekil 3.14. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının sayısal dağılımı
“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” toplam 5 ünite bulundurmaktadır ve 15 tane dinlemeye yönelik etkinlik yer almaktadır. 15 tane dinleme etkinliği bulunan kitapta Şekil 3.14’te verilen bilgiler incelendiğinde; 15 dinleme etkinliğinin 15 tanesinde dinleme öncesi etkinliğine, 9 tanesinde dinleme esnası etkinliğine ve 13 tanesinde dinleme sonrası etkinliğine yer verildiği görülmüştür.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı şekil 3.15’te verilmiştir.

Şekil 3.15. “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” isimli öğrenci kitabındaki dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımı. Verilen bilgiler dikkate alındığında şekil 3.15’e göre; dinleme etkinliklerinde %41 oranla diğer aşamalara kıyasla en büyük oranda yer verilen dinleme aşamasının dinleme öncesi aşaması olduğu görülmüştür. Dinleme etkinliklerinde yer verilen dinleme aşaması etkinliklerinden %35 oranla dinleme sonrası aşaması ve %24 oranla dinleme esnası aşaması, dinleme öncesi aşamasının gerisinde kalmıştır.

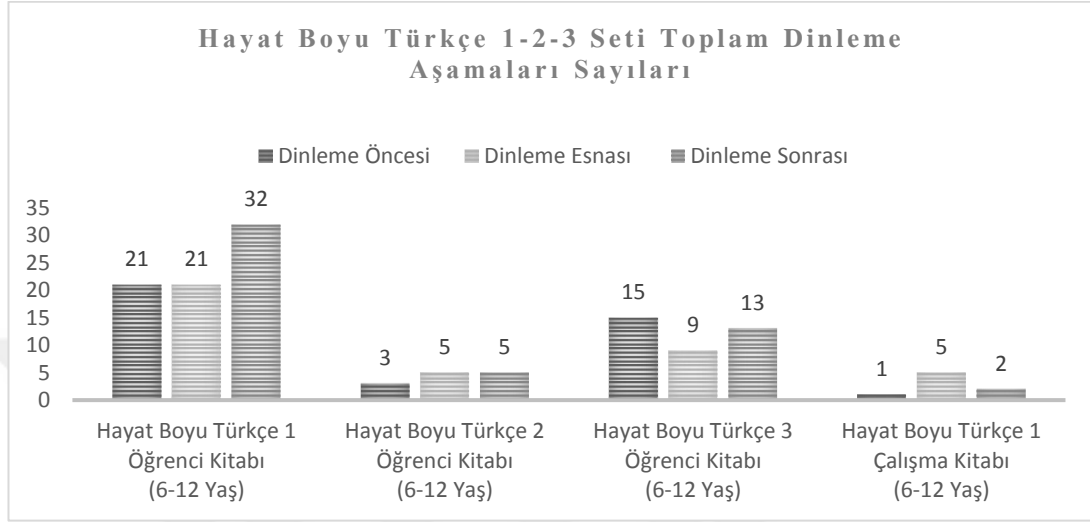
“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamaları verilen bilgiler ışığında genel olarak yorumlanacak olursa; İncelenen kitapta 15 tane dinleme etkinliği vardır ve 15 etkinliğin 15 tanesinde de dinleme öncesi etkinliği, 2 etkinlik hariç 13 tanesinde de dinleme sonrası etkinliği vardır.

Dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme öncesi etkinliklerinden en fazla kullanılan dinleme etkinliği görselden hareketle tahminde bulunma ve ön bilgi verme şeklinde oluşmaktadır. Bu kitaptaki dinleme etkinliklerinin hepsinde dinleme öncesi etkinliğinin olması, dinlemeye başlamadan önce öğrenciye dinleyeceği şey hakkında tahminde bulunma ve beklentilerini belirleme imkanı vereceği düşünülebilir. Dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme sonrası etkinliklerinin genel olarak ölçme değerlendirme tarzında olduğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş)” dinleme etkinliklerinde yer alan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılımlarının oransal olarak farklı olmadığı düşünülebilir. Bu kitapta yer alan dinleme etkinliklerinin sayısı göz ardı edilirse dinleme aşamalarının dengeli dağılım gösterdiği ve aşamalı bir dinleme yapılması unsuruna dikkat edildiği söylenebilir. Ayrıca incelenen kitapta dinleme aşamalarından;

dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerini aynı anda barındıran 7 dinleme etkinliği bulunmaktadır.

3.10. Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Seti Dinleme Aşamalarına Yönelik Bulgular

Şekil 3.16. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplara göre dinleme aşamalarının sayısal dağılımı

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” Şekil 3.16’da verilen bilgiler dikkate alındığında; dinleme aşaması etkinliklerine yoğun olarak yer verildiği görülmektedir. Bu kitap incelenen diğer tüm kitaplara kıyasla büyük bir farkla dinleme aşaması bulundurma açısından en zengin kitaptır denilebilir. Bu durum “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” diğer kitaplara kıyasla daha fazla dinleme etkinliğine sahip olmasıyla açıklanabilir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” dinleme aşamaları yönünden daha zengin olması, dinleme etkinliklerinin önemsendiği anlamına gelmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde aşamalı bir dinlemenin büyük önem arz ettiği düşünülecek olursa; bu kitap yabancı dil olarak Türkçe alanında dinleme becerisini geliştirme yönüyle daha başarılı olabileceği savunulabilir. Bu kitapta ağırlıklı olarak dinleme sonrası etkinliklerine yer verilirken dinleme öncesi ve dinleme esnası etkinliklerine genel anlamda eşit oranlarda yer verildiği fark edilmektedir. Yabacılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” serisinin incelenen ilk kitabında yer alan dinleme etkinliklerinin yaklaşık olarak yarısında dinleme öncesi etkinliklerine yer verilmediği söylenebilir. Yabancı dil öğrenimine yeni başlayan 6-12 yaş okul dönemi çocuğunun yabancı dil öğrenimine adaptasyonu için, ilk aşamada verilecek olan dinleme etkinliklerinde dinleme öncesi aşamasına

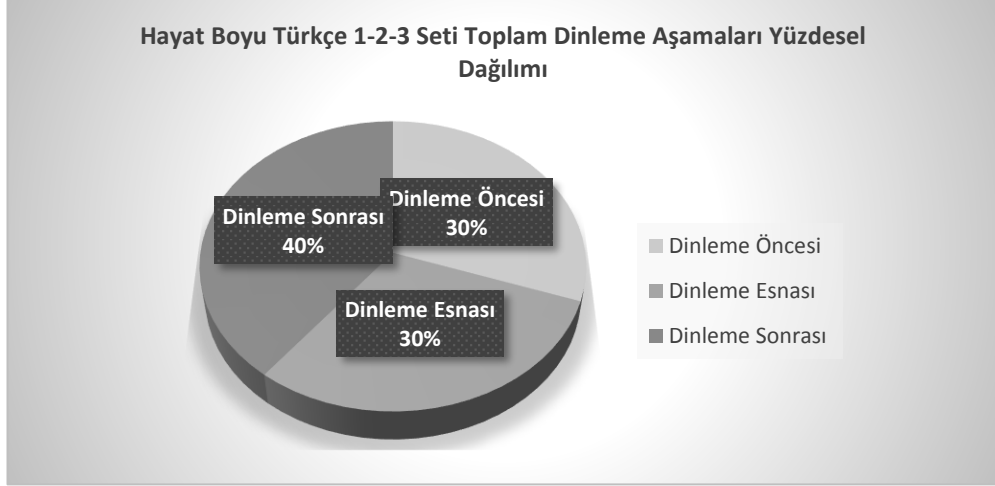
daha fazla yer verilmesi etkili olacaktır. Bu noktada ilk kitap “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” dinleme öncesi etkinliklerinin kısmen ihmal edildiği düşünülebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” Şekil 3.16’ da verilen bilgilerden hareketle dinleme etkinliklerinin; diğer ders kitaplarına kıyasla en az dinleme aşamaları bulundurduğu söylenebilir. Bunun nedeninin “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinliklerinin diğer ders kitaplarına kıyasla dinleme etkinliği yönünde ihmal edilmesi yönünde olduğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” Şekil 3.16’daki veriler incelendiğinde dinleme aşamaları sayısı bakımından “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitaptan sonra geldiği ancak yine de bu kitabın gerisinde kaldığı söylenebilir. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba kıyasla dinleme aşaması etkinlik sayısı olarak fazladır. Bu kitapta bulunan dinleme etkinliklerinde gerçekleştirilen dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinin sayılarında büyük fark görülmemiştir. Bu kitaptaki dinleme etkinliklerinin hepsinde dinleme öncesi etkinliğinin olması, dinlemeye başlamadan önce öğrenciye dinleyeceği şey hakkında tahminde bulunma ve beklentilerini belirleme imkanı sağladığı ifade edilebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” verileri Şekil 3.16’da görüldüğü üzere dinleme aşamaları etkinliği sayısı olarak en az ve en ihmal edilen kitap olduğu söylenebilir. Ancak kitabı bağlı bulunduğu “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitabın devamı olarak ve diğer öğrenci kitaplarının çalışma kitaplarında dinleme etkinliğinin bulunmadığı düşünülürse; sözü edilen kitabın “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba katkı sunmak adına dinleme etkinliği desteği sağladığı söylenebilir. Bu kitapta ağırlıklı olarak dinleme esnası etkinliklerine yer verilirken, dinleme öncesi ve dinleme sonrası etkinliklerinin ihmal edildiği söylenebilir. İncelenen kitabın bir çalışma kitabı olduğu göz önüne alındığında, kitapta oransal olarak en fazla dinleme esnası etkinliklerine yer verilmesi anlamlı gelebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” Seti kitaplarının dinleme etkinliklerinde bulunan dinleme aşamalarının yüzdesel dağılım oranları ise şekil 3.17’de belirtilmiştir.

Şekil 3.17. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” seti kitaplara göre dinleme aşamalarının yüzdesele dağılımı

Şekil 3.17’de verilen oranlar dikkate alındığında dinleme sonrası etkinlikleri %40 oranla diğer aşamalardan daha fazla kullanılmıştır. Dinleme etkinliklerinde yer verilen dinleme aşaması etkinliklerinden %30 oranla dinleme öncesi ve dinleme esnası aşamalarının, dinleme sonrası aşamasının gerisinde kaldığı görülmektedir.

Dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinlikleri incelendiğinde;

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” 25 dinleme etkinliğinden 7 tanesinde, “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” 7 dinleme etkinliğinden 1 tanesinde, “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” 15 dinleme etkinliğinden 7 tanesinde dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinliklerinin olduğu söylenebilir. “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” üç dinleme aşamasını da içeren etkinliklere rastlanmamıştır. Dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinliklerinin oransal olarak en fazla olduğu kitabın “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” olduğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde incelenen 73 tane dinleme etkinliğinden 15 tanesinin aşamalı olarak gerçekleştiği düşünülmektedir. Sonuç olarak kitaplarındaki dinleme etkinlikleri aşamalı bir şekilde gerçekleşmemiş ve dengeli dağılım göstermemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Normal, doğal olarak işleyen bir vücuda sahip bireyde ilk gelişen temel becerilerden birisi dinlemedir. Çocuk doğduğu andan itibaren çevresindeki seslere karşı duyarlıdır. Çocuğun çevresinden duyduğu sesleri işitmesi fizyolojik bir süreçtir. Dinleme ise bireyin işittiklerin algılamasıyla ve inisiyatifine bağlı olarak gelişen bir süreçtir. İşitme fizyolojik bir süreç olsa da dinleme becerisinin kazanılması için bir eğitime ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir.

Dinleme ve okuma becerileri aynı zamanda “anlama” becerileri olarak da ifade edilirken; yazma ve konuşma becerileri ise “ifade etme” becerileri olarak ifade edilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak beceriler oldukça önemlidir. Bu becerilerin doğru öğrenilmesi ve öğretilmesi ne kadar başarılı olursa yabancı dil öğrenimi de o kadar başarıya ulaşacağı savunulabilir.

Yabancı dil öğreniminin anadiline sahip olma süreciyle benzer şekilde geliştiğini savunan görüşler dikkate alındığında bireyde öncelikle dinleme becerisinin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme becerisini geliştirmek öncelikli hedef olmalıdır.

Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretim alanında, dinleme becerisi üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde; bu alanda belirtilen becerinin gerekli önemi görmediği ve diğer temel becerilerin gerisinde kaldığı gözlemlenmiştir. Halitoğlu (2018) yaptığı “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Akademik Dinleme Becerisinin Geliştirilmesine yönelik Bir Eylem Araştırması” isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretim alanında dinleme becerisinin yetersiz olduğunu ve anlama konusunda öğrencilerin sorun yaşadıklarını belirtmiş ve dinleme becerisinin kazandırılması anlamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında gelişme gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Gün ve Alptekin (2019) “Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi” adlı makalesinde yine dinleme becerisinin temel becerilerin diğerlerine göre en az seviyede gözlemlendiğini belirtilmektedir. Özbal ve Genç (2019), Dalioğlu (2018) yaptıkları araştırmalarda dinleme becerisinin ihmal edildiği ve beceri alanlarına bakıldığında en az paya sahip olan becerinin dinleme becerisi olduğu yönünde diğer araştırmaları destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Dalioğlu (2018) ya

araştırmada özellikle temel düzeyde dinleme ve anlama becerilerine gereken önemin verilmediği belirtilmiş ve bu anlamda yaptığı araştırmasında dinleme becerilere ağırlık verilmesi yönünde önerilerde bulunmaktadır.

Tabak ve Göçer (2017) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde A1-C1 Düzey Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi” isimli araştırmasında dinleme becerisini; dinleme öncesi, sırası ve sonrası olarak ele almış ve kullanılan alıştırmaların tekdüze olduğu saptamıştır. Dinleme becerisinin belirli alıştırmalarda yoğunluk oluşturmasının dinleme becerisinin gelişmesini olumsuz etkileyeceğini ifade etmektedir.

Kaldırım ve Degeç (2017) yaptığı incelemesini B2 seviyesinde bulunan öğrencilerin dinleme sorunları tespit etmek amacıyla oluşturmuş, belirtilen incelemede ulaşılan sonuçlar ve önerilerde; görsel-işitsel materyallerin dinleme sürecinde etkili olduğu vurgulanmaktadır. Aşçı ve Alican (2020) yaptığı araştırmasında ise dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi yönünde bir öğretim materyali oluşturmuş ve dinleme becerisi üzerinde materyal geliştirmenin önemini ifade etmektedir. Ayrıca sözü edilen araştırmada Görsel- işitsel materyallerin daha çok duyu organına hitap ederek dinleme becerisinin daha etkili ve kalıcı bir hale getirilmesi üzerinde durulmaktadır.

İncelenen araştırmaların bulguları ışığında bakıldığında; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin özellikle üzerinde durulması gereken bir konu olduğu ancak bu konuya yeterince önemin verilmediği ifade edilebilir. Birey dinleme yolu ile önce konuşma becerisini geliştirir ve diğer becerileri de dinleme becerisiyle kazandığı kelime dağarcığıyla geliştirebilir. Bu noktada dinleme becerisi için diğer becerilerin temelini oluşturma özelliğine sahip olduğu ifade edilebilir. Özellikle yabancı dil olarak Türkçe küçük yaş gruplarına öğretiliyorsa; hitap edilen kitlenin gelişim özellikleri dikkate alındığında dinleme becerisine ağırlık veren bir öğretim sürecinin benimsenmesi daha anlamlı olacaktır. Günlük hayatta fazlasıyla kullanılan dinleme becerisi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde üzerinde durulması gereken önemli bir beceridir.

Yabancı dil öğreniminde kullanılan öğretim materyallerinden ders kitapları, yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmek isteyen birey sayısı arttıkça daha önemli hale gelmiştir. Belirli bir plan ve program dâhilinde hazırlanan kitaplar; sistemli ve bir bütün olarak öğretim faaliyetlerini gerçekleştirme imkânına sahip olabilmektedirler. Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarını bu alanda uzmanlaşmış kişilerce

yetişkinlere ve çocuklara ayrı olacak şekilde hazırlanması önemlidir. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kesim çocuk olduğu zaman ders kitaplarında aranması gereken özellikler de farklılaşmaktadır. Yaş itibarıyla oyun çağında olan küçük gruplar; içeriğinde günlük yaşamın, oyunların, canlandırma ve sosyal etkileşimin olduğu etkinliklerle desteklenmiş kitaplara ihtiyaç duymaktadırlar

Bu konunun tercih edilmesinin amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında eksik olduğu düşünülen bir alana katkı sağlamaktır. Geçmişten günümüze kadar geliştirilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki bilimsel araştırmaların genellikle hedef kitlesi büyük yaş gruplarına uygun olarak oluşturulan ders kitaplarının olmuştur. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen küçük yaş grupları dikkate alınarak hazırlanan ders kitapları sınırlı sayıda kaldığı söylenebilir. Yetişkin gruplara Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitapları; içerik, etkinlikler, görseller vb. daha birçok bakımdan küçük yaş gruplarında kullanılacak ders kitaplarına kıyasla anlamlı farklılıklar göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen grup çocuk olduğundan ders kitaplarındaki oluşturulan kriterlerin de farklılaşması gerekmektedir. İçinde bulunduğu yaş aralığı nedeniyle oyun döneminde olan çocuk bir şeyleri öğrenmekten çok hissederek ve günlük yaşamla iletişim halinde olarak dil öğretimi gerçekleştirilebilmektedir. Yaş itibarıyla oyun çağında olan küçük gruplar; içeriğinde günlük yaşamın, oyunların, canlandırma ve sosyal etkileşimin olduğu etkinliklerle desteklenmiş kitaplara ihtiyaç duymaktadırlar. Belirtilen yaş aralığı için hazırlanacak ders kitaplarında bu hususlara özellikle dikkat edilmesi gerektiği savunulabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı uyruklu çocukların eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilmek adına PIKTES projesi kapsamında çalışmalar düzenleme ihtiyacı meydana gelmiştir. Bu amaçla proje dahilinde farklı farklı eğitim-öğretim materyalleri proje faaliyetleri kapsamında oluşturulmaya başlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim alanında 2016 yılından beri PIKTES projesi tarafından çeşitli öğretim materyalleri, ders kitapları ve destekleyici nitelikte yardımcı kitaplar oluşturulmuş, oluşturulmaya devam etmektedir. MEB, HBÖGM ve PIKTES tarafından 2019 yılında basılan, bu alanda bir ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla ders kitabı niteliğinde tasarlanan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim seti bu alana destek sunmak amacıyla geliştirilmiştir.

Bugüne kadar genellikle büyük yaş gruplarına ders kitapları, çeşitli öğretim materyalleri hazırlanmış ve bu hazırlanan öğretim materyalleri doğrultusunda

araştırmalar yapılmıştır. Belirtilen proje ve hazırladığı öğretim materyalleri hakkında yeterli araştırmaların olmaması nedeniyle yapılan araştırmanın bu anlamda büyük önem gösterdiği savunulabilir. MEB, HBÖGM ve PIKTES projesi tarafından hazırlanan, 2019 yılında basımı yapılan, ders kitabı niteliğinde olan, aynı zamanda proje kapsamında küçük yaş gruplarına yönelik materyal ihtiyacını gidermek için kullanılan “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” öğretim setinde bulunan; dinleme etkinliklerinin türlerinin değerlendirilmesi, dinleme etkinliklerinin oransal dağılımları ve dinleme aşamalarının analiz edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Dinleme becerisi öğretilirken videolar ve ses dosyalarının doğru kullanılmasının faydalı olacağı söylenebilir. Milli ve kültürel değerlerimizi yansıtan etkinliklere dinleme eğitiminde yer verilmesi dinleme becerisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır(Halitoğlu, 2018). Seslendirilmiş metinler, şarkılar ya da şiirler daha kalıcı öğrenmeyi sağlayacak aynı zamanda öğrenciyi motive edecektir. Bu yüzden seslendirme çalışmalarının doğru ve etkili kullanılması, açık, anlaşılır, basit bir dille ve profesyonel olarak seslendirilmesi gerekmektedir; bu anlamda ses dosyaları, incelenen kitaplarda bu özellikleri yansıtmaktadır. Dinleme metinlerinin tamamı CD de seslendirme yapılmamış ama öğretmen kılavuz kitabında yer almıştır. Ayrıca öğretmen kılavuz kitabında öğretmenlere ders işleme sürecinde çeşitli yönergeler sunulmuştur. Çalışma kitaplarının birincisinde dinleme etkinliklerine yer verilirken seslendirme çalışmaları yapılmamıştır. Diğer iki çalışma kitabında dinleme etkinliği ve seslendirme bulunmamaktadır. Ayrıca ilk kitapta bulunan dinleme etkinliklerinin tamamı seslendirilmemiştir. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” ve “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinliklerinin tamamı seslendirilmiştir.

Dinleme etkinliklerinde görsel materyallere yer verilmesi dinleme etkinliğinin ilgi çekici ve merak uyandırıcı olmasını sağlayacağı söylenebilir. Bu noktada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan kitapların görsel içerik sunması ve kitabın hitap ettiği yaş grubunun özelliklerine uygun olması dinleme becerisinin gelişmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Özellikle küçük yaş gruplarında görsel materyalin kullanımı dinleme becerisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

İncelenen sette genel olarak dinleme etkinliklerine ait verilen görseller hitap edilen yaş aralığına dikkat edilerek düzenlenmiştir. Sade, açık, anlaşılır ve basit görseller tercih edilmiştir. Sunulan içerik seçilen yaş aralığına uygundur. Küçük yaş gruplarının hayal dünyasını geliştirecek zengin içerikte görseller kullanılmıştır. Görseller de yoğun bir

şekilde kültürel öğelere yer verilmiş, ortak kültürel unsurlar barındıran görsellerden de faydalanılmıştır. Milli kültürel unsurlar görsellerle yansıtılarak kültür öğretimi de gerçekleştirilmiştir. Kullanılan kültürel görsel öğeler; belli kazanımları edinme, kelime hazinesini geliştirme, kültür aktarma ve daha birçok açıdan dilin öğrenilmesi adına büyük öneme sahiptir. Kapak ve giriş sayfalarında Türk kültürü gelenek-göreneklerinde önemi olan “Karagöz ve Hacivat”, “Nasreddin Hoca” ve “Keloğlan” görselleri seçilerek kültür öğretimine dikkat çekilmiştir. Görsellerin nicelik olarak artırılması ve nitelik olarak geliştirilmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesinde önemli katkılar sunacaktır.

Yabancı bir dili öğrenirken bireyin amacı dilini öğrendiği toplumlarla iletişim problemini ortadan kaldırarak etkili ve verimli bir iletişim kurabilmektir. Ayrıca hedef dilin kültürü verimli şekilde öğrenildiğinde birey o dili konuşan insanlarla daha kolay iletişim kurabilmekte ve o dili konuşan insanlarla sosyalleşebilme imkanı bulabilmektedir. İletişim kurmayı hedefleyen yöntem; gerçek hayata yönelik bir dil öğretimi üzerinde durmuştur. Dil bilgisi konuları eğer gerekliyse hissettirilerek verilmelidir. Temalar günlük yaşamdan alınan konulara göre belirlenmekte ve günlük yaşama ait haber, ilan, metin ve fotoğraflara yer verilmektedir. Görev odaklı etkinlikler, tablo oluşturma, grup çalışmaları, sosyalleşme ve işbirliğine dayalı öğrenme gibi kavramlar dil öğretim süreçlerinde kullanılmaktadır. Bununla birlikte; canlandırma, drama ve oyun temelli öğretim yoğun olarak kullanılmaktadır. Yaşam için gerekli olan dört temel dil becerisi iletişimsel yöntemde dil öğretimi yapılırken eşit oranda verilmelidir ve öğrenciler öğretime aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. Ders materyalleri, sınıf ortamı ve özellikle teknolojik araç gereçlerin iletişimsel yaklaşımı destekler nitelikte kullanımı sağlanmalıdır. Öğrencilerin hazırbulunuşluğu gelişim dönemi özellikleri dikkate alınmalıdır. Günümüzde artarak devam eden iletişim ihtiyaçlarından ve öğrenciyi derslerde aktif kılan bir kapsamda olması nedeniyle kabul gören ve uygulama alanı geniş olan bir dil öğretim yöntemi olarak iletişimsel yöntemin bu bağlamda büyük önem arz ettiği düşünülmektedir.

İletişimsel dil yaklaşımında dil işlevsel ve iletişimsel olarak kullanılmalıdır. Bu yaklaşımda dil bir iletişim aracı olarak düşünüldüğü için; dil öğretim yöntemindeki temel amaç bireyler arası iletişim becerilerini geliştirmek ve iletişim ağını genişletmek üzerine kurulmuştur. İletişimsel yöntemde önemli olan dört temel dil becerisi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisini öğretim yöntemlerinde kullanarak ve

geliştirerek öğretim yapılmasıdır. Günlük hayata ilişkin bir dil öğretim yöntemi olarak kurgulanan iletişimsel yöntem; iletişim kurmayı hedefleyerek dil bilgisi konularını yalnızca gerek duyuluyorsa sezdirilerek verilmesini amaçlamaktadır. Her metin iletişim amacıyla oluşturulmalıdır. Canlandırmalar yine bu yaklaşımın üzerinde durduğu bir alıştırma türü olmuştur. İletişimsel yaklaşımın sözü edilen özellikleri kitaplarda yer aldığı gözlemlenmiştir. Dil bilgisi iletişimsel yaklaşımın esaslarında olduğu gibi sezdirilerek vermeye çalışılmıştır. Esas alınan dil yaklaşımına bağlı kalınarak canlandırma etkinliklerine yer verilmiştir. Canlandırma sayesinde dinleme etkinliği ile iletilmek istenen mesajı, dinleme sonrasında yaşantı yoluyla pekiştirileceği şeklinde savunulabilir. Canlandırma ile gerçekleştirilen etkinlikler yabancı dil öğrenen 6-12 yaş çocuğunun bilişsel, duygusal ve davranışsal anlamda gelişimine katkı sağladığı düşünülebilir. İncelenen “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitapta kullanılan dinleme sonrası etkinliklerinden en fazla ağırlık verilen canlandırma etkinliğinin, bilgi aktarımına hizmet ettiği söylenebilir. Kitaplardaki konularını iletişimsel yaklaşımın özelliklerinden olarak genellikle; günlük yaşam, karşılıklı iletişim, sosyal etkileşim ve diyaloglar oluşturmuştur. Dinleme etkinlikleri ünitelerin içinde belli bir yer edinmemiş dengeli bir dağılım gösterememiştir.

Bu yaklaşımda dil bir iletişim aracı olarak düşünüldüğü için; dil öğretim yöntemindeki temel amaç bireyler arası iletişim becerilerini geliştirmek ve iletişim ağını genişletmek üzerine kurulmuştur. İletişimsel yöntemde önemli olan dört temel dil becerisi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisini öğretim yöntemlerinde kullanarak ve geliştirerek öğretim yapılmasıdır. Günlük hayata ilişkin bir dil öğretim yöntemi olarak kurgulanan iletişimsel yöntem; iletişim kurmayı hedefleyerek dil bilgisi konularını yalnızca gerek duyuluyorsa sezdirilerek verilmesini savunmuştur. Çağımızda giderek artan bir iletişim ihtiyacı dildir. Dil öğretiminde devam eden önemli ihtiyaca cevap veren dil öğretim yöntemi olarak iletişimsel yaklaşım öğrenciyi derslerde aktif bir konuma getirmesi nedeniyle benimsenmiş ve bu bağlamda dil öğretim süreçlerinde geniş bir uygulama alanı oluşturmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak dinleme etkinliklerinin türünün çeşitli olması ve tek düze olmaması, dinleme etkinliğinin aşamalı gerçekleştirilmesi, kullanım sıklığının çok olması dinleme becerisinin gelişimine büyük katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada incelenen kitapların dinleme etkinlik türleri bakımından

çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Sözü edilen kitaplar; dinlediğini söyleme, tamamlama, eşleştirme, canlandırma, konuşma, sorma, cevaplama, yazma, okuma, anlatma, işaretleme, boyama, oyun, soru-cevap, doğru-yanlış ve çoktan seçmeli sorular gibi çeşitli etkinlikler bulundurarak zengin bir içerik oluşturulmuştur.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitabın özellikle 1.ünitesinin diğer ünitelere göre ve kitaplara oranla en büyük paya sahip olmasındaki en büyük neden hitap edilen kitlenin yaş seviyesinin dikkate alınması ve okuma-yazma öğretiminin henüz gerçekleşmemesinden kaynaklı olarak dinleme ve konuşma eğitimine ağırlık verilmesi olarak söylenebilir. Dinleme etkinlikleri eşit oranlarda dağılım göstermemiş ve belirli bir standart oluşturamamıştır.

Dinleme etkinlik sayıları setteki kitaplar arasında büyük farklılık göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde genel olarak dinleme becerisinin ihmal edildiği düşünüldüğünde incelenen kitapların genel olarak dinleme etkinlik sayılarına bakılırsa 73 dinleme etkinliğiyle büyük bir orana sahip olduğu ifade edilebilir. En çok paya sahip olan ilk kitap 45 etkinlikle dinleme becerisinin gelişimine en çok önemi verirken; ikinci kitap 7 etkinlikle dinleme becerisinin gelişimi göz ardı edilmiştir denilebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” yoğun olarak dinleme etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. İncelenen setteki kitaplara kıyasla büyük bir farkla dinleme etkinliği sayısı ve oranı açısından üzerinde durulması gerektiği söylenebilir. Özellikle 1.Ünite olan “Ben ve Yakın Çevrem” ünitesinin diğer üniteleri geride bırakarak en çok dinleme etkinliğine sahip olduğu hatta etkinlik sayısı itibariyle tek ünite olarak setteki diğer kitaplardan daha çok dinleme etkinliğine yer verildiği ifade edilebilir. Hitap edilen kitlenin yaş seviyesinin dikkate alınması ve buna yönelik okuma-yazma öğretiminin henüz gerçekleşmemesinden kaynaklı olarak dinleme ve konuşma eğitimine ağırlık verildiği söylenebilir. Küçük yaş gruplarındaki öğrenci okula yeni başladığı varsayılırsa okuma-yazmayı öğrenene kadar öncelikli ve ağırlıklı olarak dinleme ve konuşma becerilerine önem verilmesi hedeflenmiştir. Sözü edilen ünite, ünite sonu değerlendirmesi dahi yine bu sebeplerden dolayı öğretmen tarafından sesli bir şekilde okunması ve öğrenci tarafından işaretlenmesi şeklinde bir değerlendirme süreci tercih edilerek gerçekleştirilmiştir. Diğer öğrenci kitaplarının bağlı olduğu çalışma kitabında dinleme etkinliklerinin bulunmaması; sadece “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitabın bağlı olduğu “Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” isimli kitap dinleme etkinliklerinin bulunması; kitabın ön sözünde bulunan; “çocuklar

okuma-yazma öğrenene kadar dinleme ve konuşma becerilerine ağırlık verilecektir” sözünü destekler nitelikte olduğu savunulabilir. Sözü edilen iki kitap öğrencinin okuma-yazma bilmediği dikkate alınarak dinleme etkinliklerine ağırlık vermiştir. Özellikle ikinci ünite olan “Alfabeyi Öğreniyorum” ünitesine geçmeden ilk üniteden en büyük paya sahip dinleme etkinliklerine yer verilmesi bu amaçla hareket edildiğinin göstergesi olduğu düşünülebilir. Verilen bilgiler doğrultusunda kitabın; dinleme becerilerini geliştirecek, katkı sunacak şekilde hazırlandığı ve bu anlamda büyük başarı elde ettiği söylenebilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin büyük önem arz ettiği düşünülecek olursa bu kitap yabancı dil olarak Türkçe alanında dinleme becerisini geliştirme yönüyle daha başarılı olabileceği savunulabilir.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” diğer ders kitaplarına göre en az dinleme etkinliğine sahiptir. Bu noktada “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitap dinleme etkinliklerinin ihmal edildiği söylenebilir. Ünitelere göre dağılımında sadece birer ya da ikişer dinleme etkinliği verilmiş ancak benzer oranlarda verilerek düzenli bir dağılıma yaklaştığı ifade edilebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” dinleme etkinliklerinin sayısı bakımından “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitaptan sonra geldiği ancak yine de bu kitabın gerisinde kaldığı söylenebilir. “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba kıyasla dinleme etkinliği sayısı fazladır ancak ünitelere dağılımında bir düzen sağlayamamıştır.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” dinleme etkinliği olarak en az ve en ihmal edilen kitap olduğu söylenebilir. Ancak kitabı bağlı bulunduğu “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitabın devamı niteliğinde ve diğer öğrenci kitaplarının çalışma kitaplarında dinleme etkinliğinin bulunmadığı düşünülürse; sözü edilen kitabın “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitaba katkı sunmak adına dinleme etkinliği desteği sağladığı düşünülebilir.

Dinleme eğitiminde dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında yapılabilecek etkinliklerle birlikte dinleme becerisinin geliştirilmesi mümkündür. Bireyi dinleme etkinliğine hazırlamak, dinleme etkinliğinde amaçlanan bilgi aktarımını gerçekleştirebilmek, dinleme etkinliği sona erdiğinde hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleştiğini anlamaya yönelik değerlendirme yoluyla dinleyiciyi bu süreçte aktif kılmak amacıyla aşamalı bir dinleme yapılmalıdır.

Yabancı dil öğrenen bireyin dinleme etkinliği öncesinde hazır bulunuşluğu önemlidir. Dinlenecek materyalin temasına göre bireyin dinleme öncesinde dinleme etkinliğine hazırlanması, dinleme etkinliğinden alınacak verimi arttıracak ifade edilebilir. Dinleyici dinleme etkinliğine başlanmadan önce dinleyeceği materyalle alakalı merak duyup, fikir yürütebilir. Dinleyicinin merakının giderilmesi ve dinleme etkinliği öncesindeki fikri ile dinleme sonrasındaki fikrini kıyaslayabilmesi için, dinleme etkinliği öncesinde dinleyiciye ön bilgi verilmelidir. Dinleme öncesinde ön bilgi edinen birey, dinleme etkinliğine motive hale gelecektir.

Dinleme etkinliğindeki hedeflenen çıkarım dinleyicinin dinleme materyalinin içeriğini anlayabilmesi yoluyla bilgi aktarmaktır. Dinleme etkinliğinin hedefine ulaşabilmesi için dinleme sırasında geliştirilen birtakım metotlardan faydalanılabilir. Dinleyicinin dinleme sırasında dinleme materyalinin içeriğini kavrayabilmesi ve dinleme materyaline odaklanabilmesi için çevredeki dikkat dağıtıcılar ortadan kaldırılmalıdır. Dinleme materyalinde yer alan ve dinleyicinin dikkatini çekmek istenen kısımlar tekrarlanarak dinleme etkinliğini verimli hale getirilmeye çalışılmalıdır. Dinleme esnasında dinleme etkinliği durdurularak dinleyicilerin tahminleri öğrenilerek dinleme sırasında dinleyicilerin dinleme materyalinden edindikleri çıkarımları not etmeleri talep edilmelidir. Dinleyici dinleme esnasında tablo doldurma, grafiği takip etme, boşluk doldurma ve görsel ifade eşleştirme gibi etkinlikler gerçekleştirilebilir.

Dinleme etkinliği başarıya ulaşırsa dinleyicinin dinleme materyalinin içeriğini anlaması yoluyla bilgi aktarımının gerçekleştiği söylenebilir. Dinleme etkinliği sona erdiğinde hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamaya yönelik değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Böylece dinleme etkinliği neticesinde edindiği bilgilerin dinleyicinin zihninde ne şekilde yer bulduğu fark edilebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde incelenen kitaplar; dinleme etkinliklerindeki dinleme aşamalarında gerçekleştirilen etkinlikler incelenmiş ve belirli sonuçlara varılmıştır. “Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitap dinleme aşamalarından en fazla dinleme sonrası etkinliğine yer vermiş ve kullanılan dinleme sonrası etkinlikleri ise en çok “canlandırma” türünde verilmiştir. Yabancı dil öğrenimine yeni başlayan okul dönemi çocuğunun adaptasyonunun sağlanması amaçlanıyorsa dinleme etkinliklerindeki dinleme öncesi aşamasında hazırlık

etkinliklerinin yapılması etkili olacaktır. Bu anlamda değerlendirildiğinde ilk kitapta dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliklerinin ihmal edildiği söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” isimli kitap ağırlıklı olarak dinleme esnası etkinliklerine yer vermiş ve kullanılan dinleme esnası etkinlikleri ise “eşleştirme” türünde verilmiştir. İncelenen kitabın çalışma kitabı olduğu ve çalışma kitaplarının genel amacının öğrenilen bilgiyi tekrar etmek üzerine olduğu düşünüldüğünde; belirtilen kitabın dinleme aşamalarından ağırlıklı olarak dinleme esnası etkinliklerine yer vermesi anlamlı hale gelmektedir.

“Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitap dinleme aşamalarından en fazla dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliğine aynı oranlarda yer vermiştir. Kullanılan dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinlikleri en çok “boşluk doldurma ve soru-cevap” türünde verilmiştir. İncelenen kitapta dinleme öncesi aşaması etkinliklerinin ihmal edildiği gözlemlenmiştir.

“Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” isimli kitap dinleme aşamalarından en fazla dinleme öncesi etkinliğine yer verirken; dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliğine de benzer oranlarda yer verdiği görülmüştür. Kitap genel olarak dinleme aşaması olarak dengeli bir dağılım göstermiştir. İncelenen kitabın tamamında bulunan dinleme etkinliklerinde dinleme aşamalarından dinleme öncesi etkinliğine yer verilmiştir. Dinleme etkinliklerinin hepsinde dinleme öncesi etkinliğinin olması; dinlemeye başlamadan önce öğrenciye dinleyeceği metin hakkında tahminde bulunma ve beklentilerini belirleme imkanı sunduğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1-2-3” setine genel olarak bakıldığında; dinleme etkinliklerinde en fazla kullanılan dinleme aşaması etkinliği dinleme sonrası etkinliğidir. Dinleme öncesi ve dinleme esnası etkinlikleri dinleme sonrası etkinliklerinin gerisinde kalmıştır. Dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinlikleri incelendiğinde;

“Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı” isimli kitapta 25 dinleme etkinliğinden 7 tanesinde, “Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı” isimli kitapta 7 dinleme etkinliğinden 1 tanesinde, “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” isimli kitapta 15 dinleme etkinliğinden 7 tanesinde dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinliklerinin olduğu söylenebilir.

“Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı” isimli kitapta üç dinleme aşamasını da içeren etkinliklere rastlanmamıştır. Dinleme aşamalarından; dinleme öncesi, dinleme esnası

ve dinleme sonrası etkinliklerinden üçüne de yer verilen dinleme etkinliklerinin oransal olarak en fazla olduğu kitabın “Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı” olduğu söylenebilir. “Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş)” setinde incelenen 73 tane dinleme etkinliğinden 15 tanesinin aşamalı olarak gerçekleştiği düşünülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde aşamalı bir dinlemenin büyük önem arz ettiği düşünülecek olursa araştırılan setin dinleme becerisini geliştirme yönüyle daha başarılı olabileceği savunulabilir. Dinleme aşamalarının dengeli bir dağılım göstermediği görülmüştür ancak incelenen setin dinleme aşamalarına önem gösterdiği söylenebilir.

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği küçük yaş gruplarında özellikle temel seviyeden başlanarak dinleme becerisine gerekli önem verilmeli ve ilerleyen seviyelerde de dinleme etkinliklerinin türü ve sayısı artırılarak dinleme ve anlama becerilerini geliştirmek hedeflenerek sette bulunan dinleme etkinlikleri bu bağlamda düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin dinlediğini anlamaları dil öğrenme sürecinde karşılaşılabilecek güçlüklerin önüne geçebilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi aşamasında öğrencilerin dinleme süreçleri özellikle incelenmeli ve eksiklerin giderilmesi amaçlanmalıdır. Öğrenme ortamında hedeflenen dinleme kazanımların elde edilmesi için dinleme becerilerinin yeterli düzeyde kazandırılması gerekmektedir.
- Dinleme becerisi temel düzeyden başlanacak şekilde öğretilmeli ve sistemli bir şekilde dinleme becerisinin kazandırılması hedeflenmelidir. Bu bağlamda incelenen setin dinleme etkinliklerinin sistemli ve düzenli hale getirilmesi sağlanmalıdır.
- İncelenen setteki dinleme etkinlikleri hitap ettiği yaşın gelişimsel özellikleri dikkate alınarak görsel içerik yönünden zenginleştirilmeli ve hitap edilen yaş seviyesi dikkate alınarak çocuğun hayal dünyasını geliştirecek türde görsellere ağırlık verilmelidir.
- Seslendirme çalışmalarının alandaki önemi göz önüne alınırsa incelenen dinleme metinlerinin tamamının seslendirilmediği görülmüştür. Bu sebeple seslendirilmeyen diğer dinleme metinlerinin de seslendirilmesi dinleme becerisinin gelişimi açısından olumlu katkılar sunacağı düşünülmektedir.
- Çalışma kitaplarının sadece bir tanesinde dinleme etkinliklerine yer verilmesi diğer kitapların dinleme etkinliği anlamında geride kalmasına sebep olduğu söylenebilir.

Bundan dolayı diğer çalışma kitaplarında da aynı standartın oluşturulması sağlanabilir.

- Dinleme etkinliklerinin unitelerin içinde dengeli bir dağılım göstermesi yönünde çalışmalar yapılabilir.
- Bireyi dinleme etkinliğine hazırlamak, dinleme etkinliğinde amaçlanan bilgi aktarımını gerçekleştirebilmek, dinleme etkinliği sona erdiğinde hedeflenen bilgi aktarımının gerçekleştiğini anlamaya yönelik değerlendirme yoluyla dinleyiciyi bu süreçte aktif kılmak amaçıyla aşamalı bir dinleme yapılmalıdır. Kitaplardaki dinleme etkinliklerinde dinlemenin aşamalı bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır ve buna uygun dinleme etkinlikleri tasarlanmalıdır.
- Dinleme etkinliklerinde gerçekleştirilen dinleme aşamalarının kitaplar arasında dengeli ve yeterli dağılım göstermesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğretmen kılavuz kitabında sette bulunan tüm dinleme etkinliklerinin metninin bulunmaması açısından kitap yeniden düzenlenebilir.
- Dinleme becerisinin öneminin gözlemlenmesi neticesinde yabancı dil olarak Türkçe ğretim faaliyetlerinde düzenlenecek olan ders kitapları özellikle temel düzeyde hazırlanacak olan ders kitapları bu bağlamda dinleme etkinliklerinin sayısını ve niteliğini artırmayı amaç edinmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbulut S, Yaylı D (2015) Yabancı dil olarak türkçe öğretimi a1-a2 düzeyi ders kitapları üzerine bir izlenim çalışması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, : (2): 35-46.
- Aksan D (1985) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (TDK Yayınları, Ankara).
- Anşın S (2006) Çocuklarda yabancı dil öğretimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6), 9-20.
- Arslan M, Gürsoy A (2011) Rol yapma ve drama etkinlikleriyle yabancılara türkçe öğretiminde motivasyonun sağlanması establishing motivation in teaching turkish as a second language through role playing and dramatic activities abstract. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(9): 109–124.
- Aşçı Y, Alican Y (2020) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasına yönelik materyal geliştirme. *Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Dil – Tarih – Coğrafya Türkçenin, December 2019*.
- Ayan Z (2016) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde orta düzey yazma etkinliklerinin iletişimsel yaklaşım bağlamında değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Ayan Z, Dilidüzgün Ş (2018) Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde orta düzey yazma etkinliklerinin iletişimsel yaklaşım bağlamında değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 11(56).
- Aydın S (2020) Zorunlu eğitim çağındaki mülteci öğrencilerin eğitime uyum sürecinde türkiye ve kanada uygulamaları. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(II): 1-18.
- Barın E (2004) Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1): 19-30.
- Barın E (2008) Yabancılara Türkçenin öğretiminde motivasyonun önemi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7): 135-143.

- Bayram H (2020) Psikososyal gelişim kuramının sosyal bilgiler dersi kapsamında incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(6): 1993-200.
- Beyhan D (2018) Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde görev yapan dil öğretmenlerinin dil öğretirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Siirt.
- Bıçer N (2016) Yabancılara Türkçe öğretiminde motivasyona ilişkin öğrenci görüşleri ve sınıf içi gözlemler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4: 84-99.
- Bölükbaş F (2013) *İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method)*. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Bulut M (2018) Eğitimde motivasyon ve doğru metotların önemi. *Katılım Finans Dergisi*, 52-54.
- Çelebi C, Ergül E, Usta B, Mutlu M (2019) Türkiye ' de yabancılara türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta - analiz çalışması. *A Meta-Analysis Study on Graduate Dissertations Prepared Turkish Teaching for Foreigners in Turkey*. 1(3): 39-52.
- Çelik H, Genç A (2019) Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde bir motivasyon ve kültür aktarım aracı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Estüdam Eğitim Dergisi*, 4(1): 42-53.
- Çetin M (2013) Yabancılara Türkçe öğretiminde motivasyon amaçlı video kullanımı. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi Bildiri Kitabı II (ss. 69-76)*. *Bosna Hersek: International Burch University*.
- Dalioğlu S (2018) Yabancı dil olarak Türkçe temel düzey ders kitaplarında etkinliklerin beceri alanlarına dağılımı. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 4: 43-57.
- Daslak, İ B (2019) Kültürün yabancı dil eğitimi üzerindeki etkisi: Trabzon örneği. *İmgelem*, 3(4): 81-106.
- Demircan Ö (2005) *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri* (Der Yayınları, İstanbul).

- Demirezen M (2003) Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler. *TÖMER Dil Dergisi*, 118: 5-15.
- Durmuş M (2013) *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Durmuş M, Okur A (2018) *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Epçaçan C (2013) Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11): 331-352.
- Eryılmaz G B (2022) Geçici koruma altındaki Suriyeli ailelerin kendi çocuklarının Türkçe öğrenim süreçlerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Göçen G (2020) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (18): 23-48.
- Gün M (2012) İletişimsel yöntem (communicative method). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Gün M, Alptekin G (2019) Yunus Emre enstitüsü yedi iklim türkçesinin (temel seviye:a1) dinleme etkinliklerinin çerçeve programı ölçeğinde değerlendirilmesi. *Journal of History School*, December, 0-1.
- Gün M, Yüksel S (2021) Dünyada göçmen eğitimi politikaları bağlamında türkiye'nin göçmen eğitimi sürecinin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1): 1031-1053.
- Günay C Ö, Tanrıkulu L (2022) *Hayat boyu Türkçe 1-2-3 seviye ders kitapları okuma etkinliklerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı a1 düzeyi okuma kazanımlarına uygunluğu ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklara yönelik okuma etkinlik örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Güneş F (2009) Türkçe öğretiminde günümüz gelişmeleri ve yapılandırıcı yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11): 1-21.

- Güneş F (2011) Dil öğretim yaklaşımları ve türkçe öğretimindeki uygulamalar/language teaching approaches and their applications in teaching turkish. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 123-148.
- Gürses İ, Kılavuz M. A (2011) Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2): 153-166.
- Halitoğlu V (2018) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3(1): 21-45.
- İşcan A (2016) Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, (4): 29-36.
- İşcan A, Delen M (2017) Yabancılara Türkçe öğretiminde filmlerin kullanımı (selvi boylum al yazmalım filmi örneği). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2): 87-101.
- Kaldırım A, Degeç H (2017) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1): 19-36.
- Kaştan Y (2015) Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4): 2015-229.
- Köç A, Ünal O (2018) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 eğitim vizyonuna yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2): 65-79 .
- Köse D, Özsoy E (2016) Kolay gelsin yabancılar için Türkçe ders kitabının görseller açısından değerlendirilmesi. 9. Uluslararası Türkçenin eğitim-öğretimi kurultayı bildirileri, 6-8 Ekim 2016, Burdur, 156-163.
- Miles, M B ve Huberman, A M (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- Özbal B, Genç A (2019) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırmaların değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (42): 197-212.

- Peçenek D (2014) İkinci dil edinimi (araştırması) ve yönlendirilen ikinci dil edinimi alanlarına genel bir bakış. *Dil Dergisi*, (164): 5-25.
- PIKTES (2022a). *Hakkımızda*. <https://piktes.gov.tr/cms/Home/Hakkimizda> (18 Ağustos 2022).
- PIKTES (2022b). *Projenin Çıkışı*. <https://piktes.gov.tr/Home/ProjeninCiktisiENG>, (18 Ağustos 2022).
- Sarıbaş M (2014) Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metnine göre yabancılara Türkçe öğretiminde A1-A2-B1-B2 seviyesinde okuma etkinlikleri ve örnekleri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Selçuk Z (2001) *Gelişim ve Öğrenme* (Nobel Yayın Dağıtım, Ankara).
- Şimşek R, Aktaş T (2016) Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel dil becerileri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Tabak G, Göçer A (2017) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde A1-C1 düzey dinleme etkinliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(3): 400-411.
- Tanrıkulu L, Öz Sipan M (2021) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hayat boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 yaş) setlerinin dinleme etkinlikleri açısından incelenmesi. *Çukurova Araştırmaları*, 7(1): 145-174.
- Tanrıkulu L, Gir M (2019) Yedi iklim türkçe öğretim setinde yer alan dinleme etkinliklerinin ölçme değerlendirme teknikleriyle ilişkisi açısından değerlendirilmesi (b1 seviyesi ders kitabı örneği). XI. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, Samsun, 1395-1416.
- Tanrıkulu L, Öz Sipan M (2021) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan “Salih Hikâye Serisi” setinde kültürel öğeler bulunduran görsellerin incelenmesi. *IJLET 2021*, 9(1): 143-155.
- Tanrıkulu L, Bakırdöğen M (2020) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gazi Üniversitesi A1 Seviyesi Ders Kitabı Dinleme Bölümünün İçerik Analizi*. 8 (December 2019).

- TDK (2022). *Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (15 Ağustos 2022).
- Tuncel H (2014) Yabancı dil olarak Türkçeye yönelik motivasyon algısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28): 177–198.
- Ungan S (2018) *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- UNICEF (2022). *Acil Durum Türkiye’de Suriyeli Çocuklar*. <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar> (17 Ağustos 2022).
- UNICEF (2022). *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu*. <https://www.unicef.org/turkiye/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf> (7 Ağustos 2022).
- Ültay E, Akyurt H, Ültay N (2021) Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi . *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10):188-201.
- Yağmur K (2018) *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Yazoğlu R (2005) Dil-kültür ilişkisi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 2(5): 123-143.
- Yıldırım A, Şimşek, H (2002) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara, Seçkin Yayıncılık).

EKLER

EK.1 Kitap İnceleme Formu

Kitap İnceleme Formu

1. Dinleme Etkinlik Adı

2. Dinleme Etkinlik Türü

Dinleme Öncesi :

Dinleme Esnası :

Dinleme Sonrası :

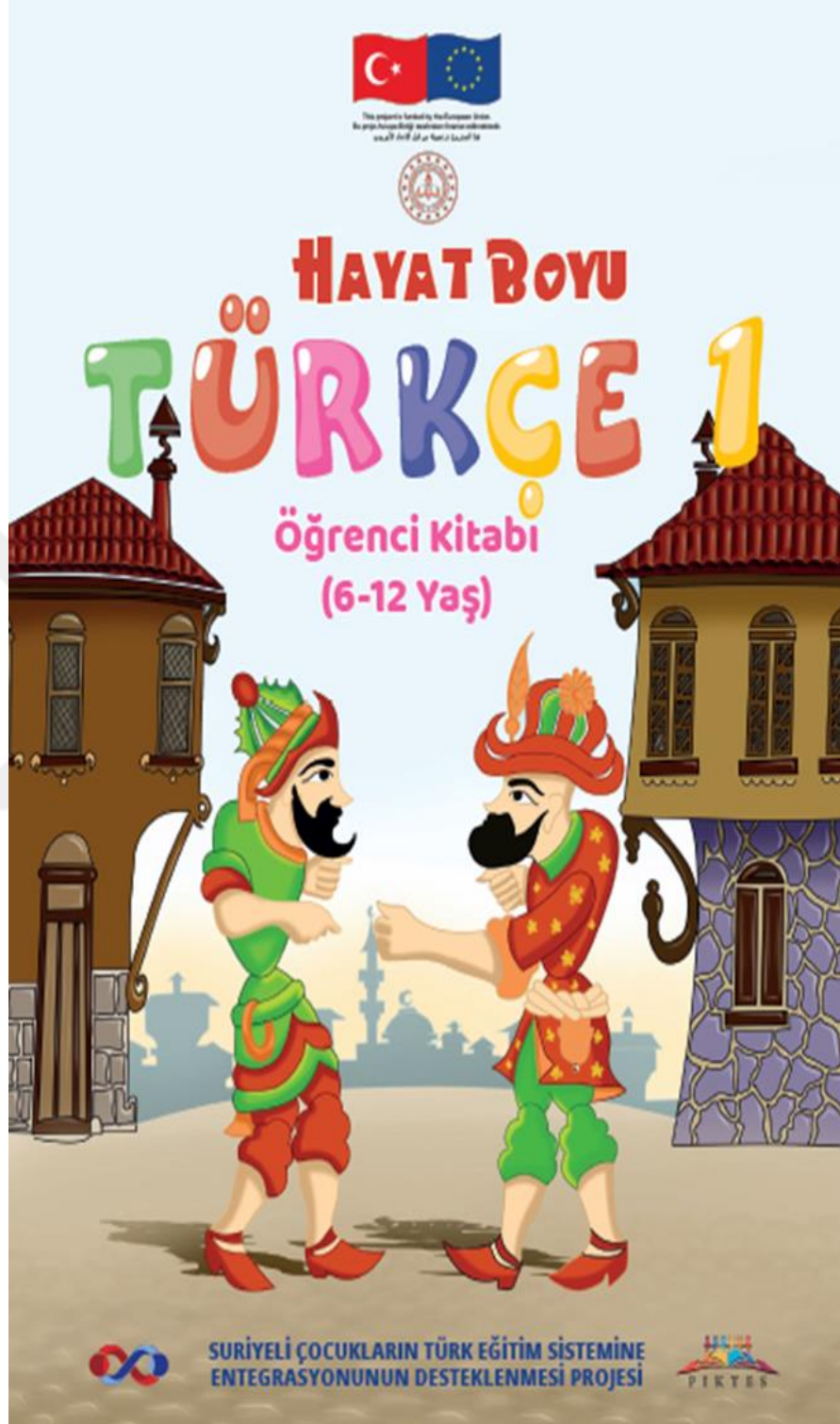
3. Dinleme Etkinlik Aşaması

Dinleme Öncesi ()

Dinleme Esnası ()

Dinleme Sonrası ()

EK.2 Hayat Boyu Türkçe 1-2-3 (6-12 Yaş) Öğretim Seti'ndeki Dinleme Etkinliklerine Ait Kitap Görselleri

günaydın

iyi akşamlar

iyi günler

iyi geceler

merhaba

görüşmek üzere

Dinle-Eşleştir

iyi günler

merhaba

iyi akşamlar

günaydın

Dinle-Söyle

geçmiş olsun

teşekkür ederim

afiyet olsun

buyurun

hoş geldin

özür dilerim

Dinle - Konuş

MERHABA

Ali : Merhaba.

Ayşe : Merhaba.

Ali : Benim adım Ali. Senin adın ne?

Ayşe : Benim adım Ayşe.

Ali : Ben yedi yaşındayım. Sen kaç yaşındasın?

Ayşe : Ben altı yaşındayım.

Ali : Memnun oldum Ayşe.

Ayşe : Memnun oldum Ali.

NERELİSİN?

Dinle-Konuş

Merhaba,
ben
Halepliyim.

Merhaba,
ben
İstanbulluyum.

Merhaba,
ben
Hataylıyım.

Dinle-Söyle

ben

biz

sen

siz

o

onlar

Dinle-Söyle

Ben Türkiyeliyim.

Sen Filistinlisin.

O Fransalı.

Biz Japonyalıyız.

Siz Ürdünlüsünüz.

Onlar Pakistanlılar.

HOŞ GELDİN

- Ahmet** : Hoş geldin.
Meryem : Hoş bulduk.
Ahmet : Benim adım Ahmet. Senin adın ne?
Meryem : Benim adım Meryem.
Ahmet : Ben Türkiyeliyim. Sen nerelisin?
Meryem : Ben Suriyeliyim.
Ahmet : Ben dokuz yaşındayım. Sen kaç yaşındasın?
Meryem : Ben sekiz yaşındayım.
Ahmet : Tanıştığımıza memnun oldum.
Meryem : Ben de memnun oldum.

OKULUMUZ VE SINIFIMIZ

Dinle-Konuş

Dinle-Eşleştir

sınıf
tahta
kalem
sıra
dolap
bilgisayar
kantin
kitap
silgi
defter

Dinle-Söyle

Bu ne?
Bu, defter.

Bu kim?
Bu, Ali.

Dinle-Cevapla

Bu ne?

Bu kim?

Dinle-Sor

Bu, Hülya.

Bu, çanta.

Dinle-Söyle

Fatma : Bu ne?

Hasan : Bu, kalem.

Fatma : Bu ne?

Hasan : Bu, defter.

Abdullah : Bu kim?

Şehed : Bu, Halime.

Abdullah : Bu kim?

Şehed : Bu, Hatice.

Dinle-Cevapla

BEN VE OKULUM

Merhaba, adım Ayşe.
Suriyeliyim. Sekiz
yaşındayım. Şehit Ömer
Halisdemir İlkokulunda
okuyorum. İkinci sınıftayım.
Sınıfımızda masa, sıra,
tahta, saat, kitaplık ve
bilgisayar var. Okulumu ve
sınıfımı seviyorum.

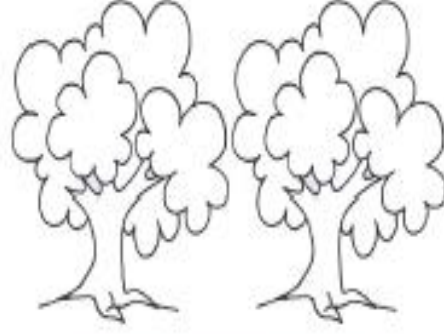

1. Ayşe nereli?
2. Ayşe kaç yaşında?
3. Ayşe hangi okulda okuyor?
4. Sınıfta hangi eşyalar var?

Sen de okulunu ve sınıfını tanıt.

ağaç

ağaçlar

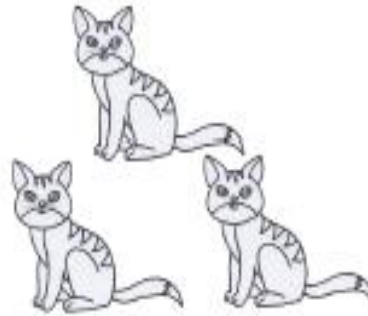
kalem

kalemler

kedi

kediler

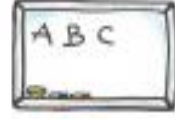
Değerlendirme

1. Görseli incele. Anlat.

2. Görselleri incele. Sınıf eşyalarını işaretle.

3. Görselleri incele. Çoğul olanları işaretle.

Balıklığöl-Şanlıurfa

BALIKLIĞÖL

Hacivat : Karagöz'üm Balıklığöl'ü biliyor musun ?

Karagöz : Balıklı çöl mü ?

Hacivat : Balıklı çöl değil Karagöz'üm! Balıklığöl, Balıklığöl!

Karagöz : Aaaaa, Balıklığöl! Nerede bu Balıklığöl?

Hacivat : Balıklığöl Şanlıurfa'da.

Karagöz : Aaa, tamam Hacivat'ım. Teşekkür ederim.

Boya-Dinle-Oku-Yaz

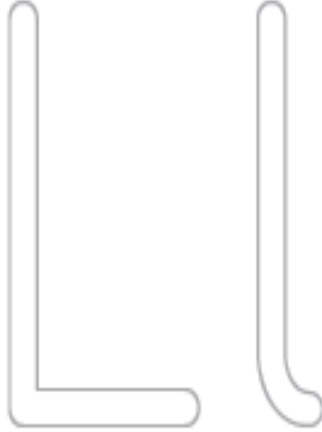
elma

kelebek

fare

limon

leylek

pil

Boya-Dinle-Oku-Yaz

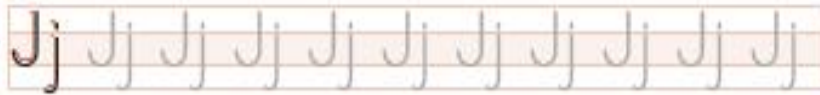
jet

ejderha

gara**j**

Yaz-Oku

Aa Bb Cc Çç Dd Ee Ff

Gg Ğğ Hh Iı İi Jj Kk Ll Mm

Nn Oo Öö Pp Rr Ss Şş Tt

Uu Üü Vv Yy Zz

Dinle-Söyle

SESLER

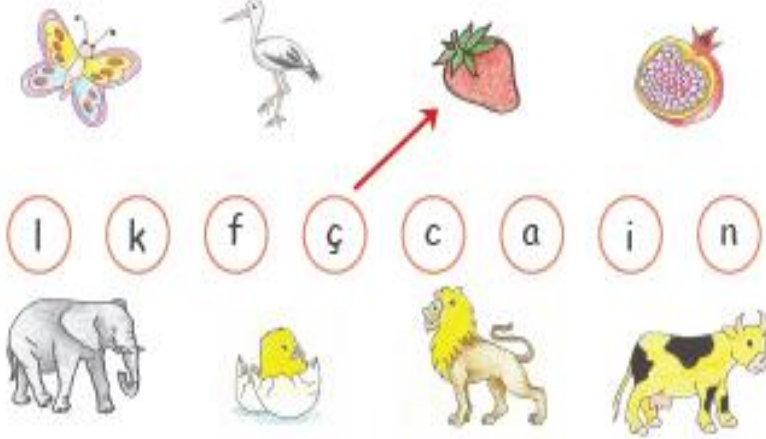
K sesi ile başlıyor kelebek,
L sesiyle leylek,
Ç ile çilek,
Nar, n sesine örnek.

Aslan a ile başlıyor.
F ile fil,
C sesi ile civciv,
İ sesi ile inek,
Her sese var bir örnek.

Abdulhamit Erçoban

Eşleştir

Dinle-Söyle-Boya

ALİ BABA'NIN ÇİFTLİĞİ

Ali Baba'nın bir çiftliği var.
Çiftliğinde kuzuları var.
"Mee mee" diye bağırır.
Çiftliğinde Ali Baba'nın.

Ali Baba'nın bir çiftliği var.
Çiftliğinde kedileri var.
"Miyav miyav" diye bağırır.
Çiftliğinde Ali Baba'nın.

Ali Baba'nın bir çiftliği var.
Çiftliğinde horozları var.
"Ü ürü ü ürü" diye bağırır.
Çiftliğinde Ali Baba'nın.

Ali Baba'nın bir çiftliği var.
Çiftliğinde inekleri var.
"Möö möö" diye bağırır.
Çiftliğinde Ali Baba'nın.

ALFABE

Alfabe a ile başlıyor.
Okuyoruz, yazıyoruz, öğreniyoruz.
Öğretmenimiz öğretiyor.
Alfabeyi yazıyoruz.

Harflerden kelime oluşuyor.
Derste cümleler yazıyoruz.
Yeni bilgiler öğreniyoruz.
Gündüz gece çalışıyoruz.

Özgür Ceylan

ALFABE

..... a ile başlıyor.
Okuyoruz,, öğreniyoruz.
..... öğretiyor.
Alfabeyi

Harflerden oluşuyor.
..... cümleler yazıyoruz.
Yeni öğreniyoruz.
Gündüz çalışıyoruz.

Özgür Ceylan

ALFABE ÇORBASI

Gez-Gör

Peribacaları (Kapadokya-Nevşehir)

PERİBACALARI

Hacivat : Karagöz'üm Peribacaları'nı biliyor musun?

Karagöz : Pire bacakları mı?

Hacivat : Pire bacakları değil Karagöz'üm, Peribacaları.

Karagöz : Nerede bu Peribacaları?

Hacivat : Nevşehir ilinde, Kapadokya'da.

Karagöz : Aaa tamam! Teşekkür ederim Hacivat'ım.

AİLEM VE EVİM

Dinle-Konuş

Ailemizde
annem, babam ve
Enes ağabeyim
var.

Kız kardeşim,
dedem
ve babaannem
var.

Evet.
Biz büyük bir
aileyiz.

AİLEM

Bu benim babam. Babamın iki kız kardeşi, bir erkek kardeşi var. Ayşe halam, Nesrin halam ve Ahmet amcam. Bu benim annem. Annemin iki erkek, iki kız kardeşi var. Emine teyzem, Rukiye teyzem; Ali dayım ve Emre dayım.

BAYRAM ZİYARETİ

ÇEVREMİZ

Dinle-Konuş

Hatice, çevremizde neler var?

Çevremizde evler, sokaklar, eczaneler, marketler camiler ve parklar var.

Başka neler var?

Dağlar ve göller var.

Dinle-Yaz

sokak

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İncele-Dinle-Oku

Bu, kitap mı?
Evet, bu kitap.

Bu, kitap mı?
Hayır, bu kitap değil.

Bu, ev mi?
Evet, bu ev.

Bu, ev mi?
Hayır, bu ev değil.

Oku-Yaz-Söyle

Bu, sözlük mü?

Bu, ağaç mı?

Bu, bardak mı?

Bu, televizyon mu?

Bu, çiçek mi?

Bu, araba mı?

Aşağı gel.

Yukarı bak.

Masa sağda.

Kapı solda.

Anne ördek önde.

Anne ördek arkada.

Fındıklar kavanozun
içinde.

Fındıklar kavanozun
dışında.

Gez-Gör

Mevlana Türbesi-Konya

MEVLANA

Hacivat : Karagöz'üm Mevlana'yı tanıyor musun?

Karagöz : Hacivat Mevlana kim?

Hacivat : Mevlana bilge bir kişi. Mevlana'nın sözleri sevgi ve barışı anlatıyor. Türbesi Konya'da.

Karagöz : Aaa tamam! Teşekkür ederim, Karagöz'üm.

ZAMAN

İncele-Dinle-Anlat

Sabah erken kalk.

Öğlen yemek ye.

Akşam kitap oku.

Gece erken yat.

Dinle-Bul-Yaz

Dinle-Eşleştir

günaydın

iyi akşamlar

iyi günler

iyi geceler

Oku-Bul-Boya

akşam

A S Ö Ğ L E İ K D K L E

gece

L Y S A A T E A L A Y I

takvim

İ T K İ K M T A K V İ M

saat

F E A Y G Ü N D Ü Z R Ç

gündüz

Ü H P O Z S B Ğ E C E U

mevsim

A T N Y I L M E V S İ M

öğle

L Y A K Ş A M Ğ I O D R

GÜNLER

Dinle-Oku-Canlandır

Selma : Merhaba Ali.

Ali : Merhaba Selma, nereye gidiyorsun?

Selma : Basketbol oynamaya gidiyorum.

Ali : Hangi günler gidiyorsun?

Selma : Hafta içi pazartesi, salı, çarşamba günleri gidiyorum.

Ali : Ben de perşembe ve cuma günleri satranç kursuna gidiyorum.

Selma : Hafta sonu ne yapıyorsun?

Ali : Cumartesi ve pazar günü ailemle geziyorum.

MEKÂNLAR

Dinle-Söyle

Fatma
çevremizdeki
mekânlar neler?

Eczane, cami,
market, fırın ve
hastane.

Dinle-Yaz

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nasrettin Hoca-Eskişehir

NASRETTİN HOCA

Hacivat : Karagöz'üm Nasrettin Hoca'yı tanıyor musun ?

Karagöz : Nusret'in bacası mı ?

Hacivat : Yok Karagöz'üm Nasrettin Hoca.

Karagöz : Hacivat Nasrettin Hoca kim?

Hacivat : Zekası ve fıkraları ile ünlü bir kişidir. O, Eskişehirlidir.

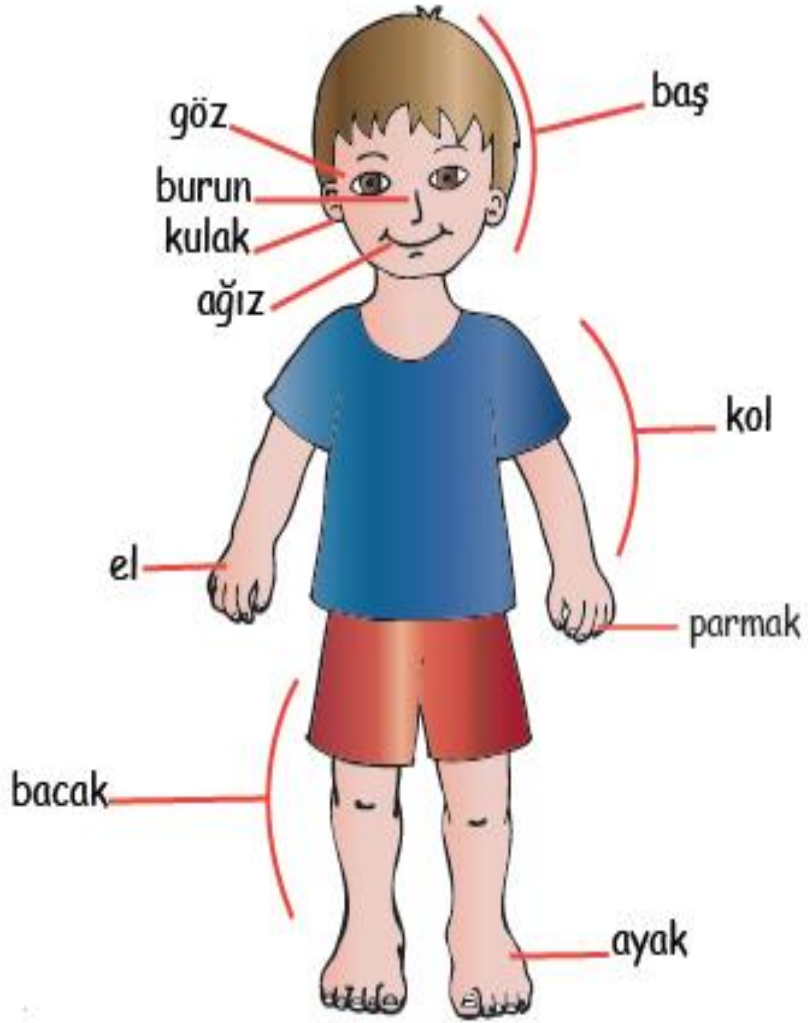
Karagöz : Teşekkür ederim Hacivat'ım.

VÜCUDUMUZ

İncele-Dinle-Söyle

KİŞİSEL BAKIM

Dinle-Oku-Söyle

BANYODAKİ SESLER

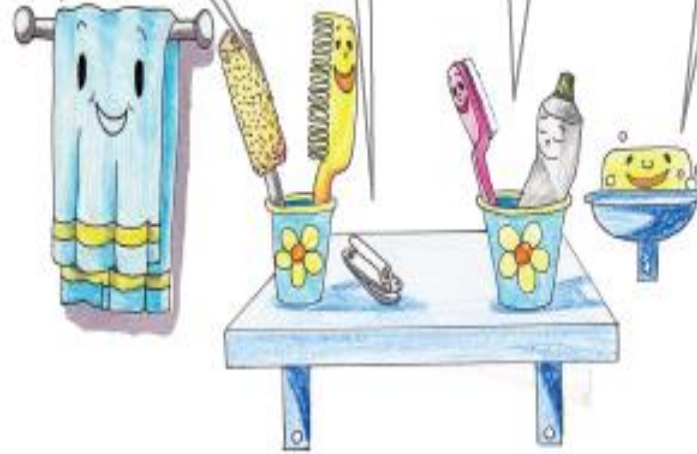
Günaydın arkadaşlar!
Ayşe güne benimle
başlıyor.

Ayşe tırnaklarını
benimle kesiyor.

Hayır, Ayşe önce
elini, yüzünü yıkıyor.
Güne benimle
başlıyor.

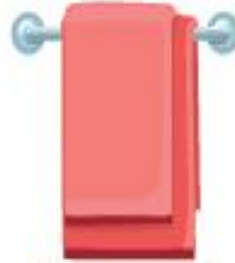
Ayşe saçlarını
benimle tarıyor.
Güzel görünüyor.

Ayşe dişlerini
benimle
fırçalıyor.

Dinle-İncele-Yaz

Aybüke : Oğuz senin havlun yeşil mi ?

Oğuz : Evet. Benim havlum yeşil.

Aybüke : Sarı havlu babamın mı ?

Oğuz : Hayır. Onun havlusu mavi.

Benim havlum.

Senin havlun.

Onun havlusu.

Bizim havlumuz.

Sizin havlunuz.

Onların havluları.

Gez-Gör

Eyüp Sultan Camii-İstanbul

EYÜP SULTAN

Hacivat : Karagöz'üm Eyüp Sultan Türbesi'ni biliyor musun ?

Karagöz : Eyüp Sultan kütlesi mi?

Hacivat : Yok, Karagöz'üm Eyüp Sultan Türbesi.

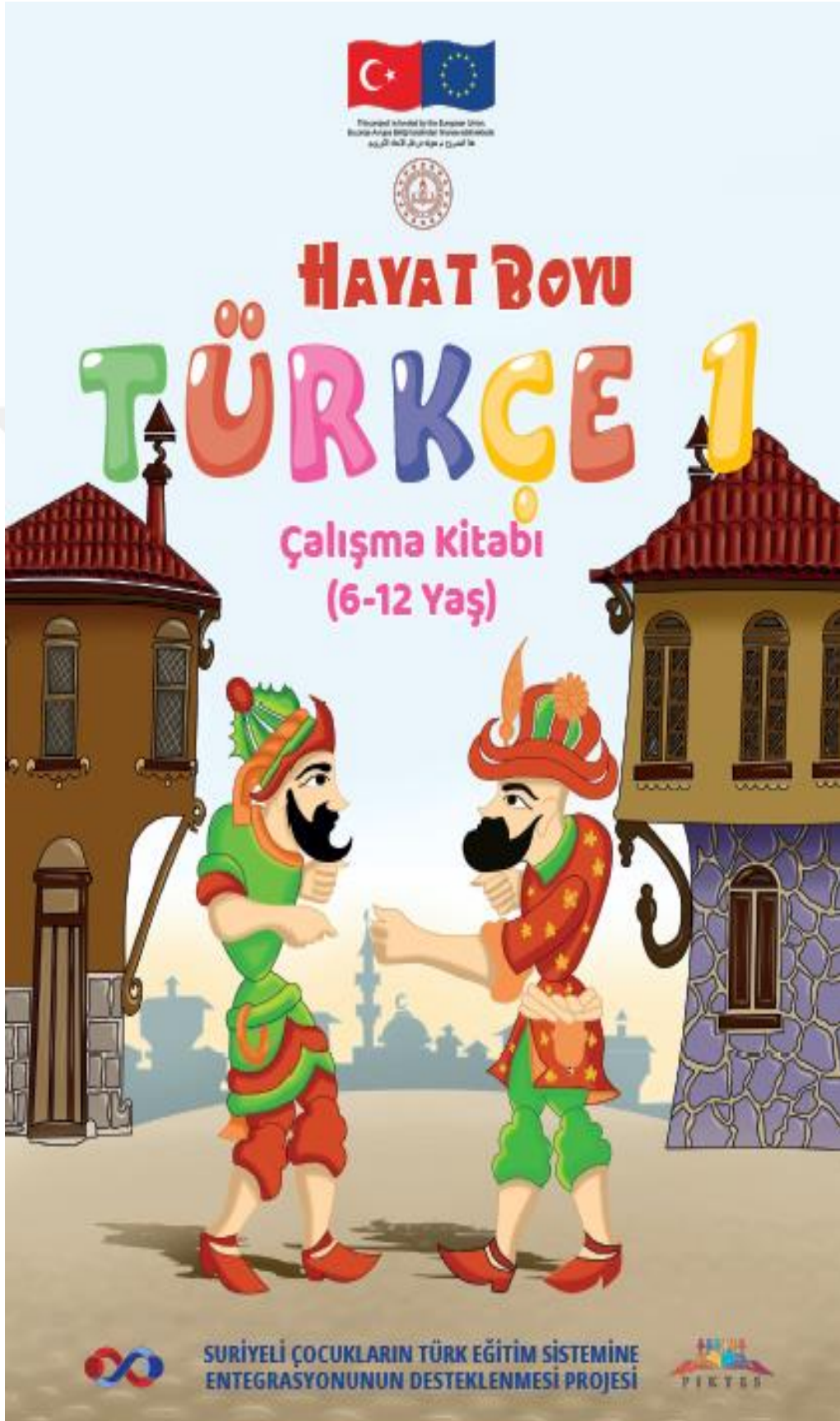
Karagöz : Onun türbesi nerede?

Hacivat : İstanbul'da Eyüp Sultan Camisi'ndedir.

Karagöz : Aaa tamam! Teşekkür ederim Hacivat'ım.

Ek 2. Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinlikleri

Dinle-İşaretle

selamünaleyküm

merhaba

hoş geldiniz

güle güle

hoşça kal

günaydın

OKULUMUZ VE SINIFIMIZ

Dinle-İşaretle

OKULUMU SEVİYORUM

Merhaba. Benim adım Hasan. Afganistanlıyım. Cumhuriyet İlkokuluna gidiyorum. Birinci sınıfta okuyorum. Sınıfımızda yazı tahtası, kitaplık, silgi, çöp kovası, sıralar ve masalar var. Bizim sınıfımızda yazıcı ve saat yok.

Hasan, birinci sınıfta okuyor.

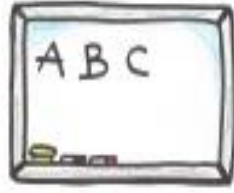
Hasan'ın sınıfında yazıcı var.

Hasan'ın sınıfında çöp kovası yok.

Hasan Afganistanlı.

Dinle-Eşleştir

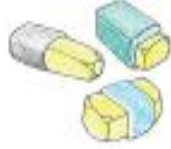
Bu ne?

Bu kim?

Dinle-Eşleştir

ağaçlar

ev

kalemler

öğrenci

silgiler

öğretmen

silgi

kalem

BİZİM ÇİFTLİK

Horoz : Ü ürü üü... Günaydın arkadaşlar.

Eşek : Ai aai... Günaydın horoz kardeş.

Kedi : Miyav miyav... Erken uyanıyorsun
horoz kardeş.

Köpek : Hav hav hav... Merhaba arkadaşlar.

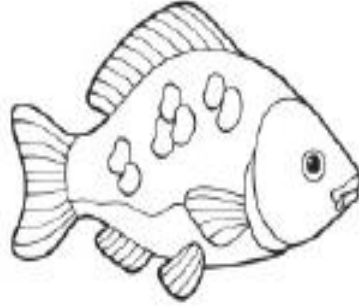
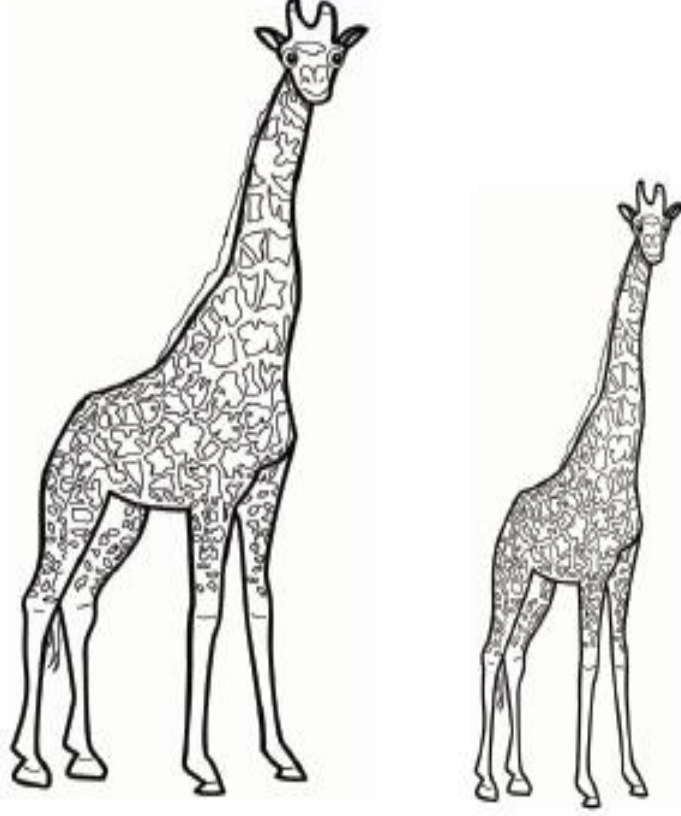
Cıvcıv : Cık cık cık... Herkese iyi günler.

İnek : Mö möö... Ne güzel bir gün.

Horoz : Oynamaya başlıyoruz arkadaşlar.

Dinle-Boya

Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinlikleri

3. Dinleyelim-Cevaplayalım

Cevaplayalım.

1. Rabia hafta sonu nereye gidiyor?

2. Rabia parkta ne yapıyor?

3. Rabia'nın babası ne seviyor?

4. Rabia hangi içecekleri içiyor?

SÜT limonata
soda meyve suyu SU
çay kahve

Hangi içecekleri seversiniz? Yazalım.

4. Dinleyelim-Tamamlayalım

Metinleri dinleyelim. Boşlukları tamamlayalım.

Metin 1:

Merhaba, adım Hakan. ____ yaşındayım. Aşçıyım.
Büyük bir lokantada _____. Yemekleri
ben yapıyorum. Müşteriler _____ çok
beğeniyorlar. _____ mesleğini çok seviyorum.

Metin 2:

Merhaba, benim adım Tahsin. ____ tamircisiyim.
Bozuk arabaları _____ . Arabaları tamir
etmek keyifli bir iş. _____ çok seviyorum.

Yazalım.

4. Dinleyelim-Cevaplayalım

Soruları cevaplayalım.

1. Fatih nereye gidiyor?

2. Ders saat kaçta başlıyor?

3. Maç saat kaçta ve nerede?

5. Dinleyelim-Tamamlayalım

Hakan : İyi günler. Sizde okul çantası var mı?

Satıcı : Evet, iki çeşit çantamız var.

Hakan : Fiyatları ne _____ ?

Satıcı : Resimli çanta _____ Türk lirası, düz _____ 20 Türk lirası.

Hakan : Resimli çantadan _____ istiyorum.

Satıcı : Tamam, buyurun resimli çantanız.

Hakan : Ama _____ param yok. Size 100 Türk lirası vereceğim.

Satıcı : Önemli değil. Buyurun 75 lira _____

Hakan : Teşekkür ederim. Kolay gelsin.

Satıcı : Hayırlı olsun. Güle güle kullanın.

Doğru cümlelere "D", yanlış cümlelere "Y" yazalım.

Kırtasiyede üç çeşit çanta var.

Hakan resimli çanta alıyor.

Hakan'da bozuk para yok.

Satıcı 100 Türk lirası para üstü veriyor.

5. Dinleyelim-Tamamlayalım

Fatma : İyi günler.

Eczacı : Hoş geldiniz, buyurun.

Fatma : _____ ilaçları almak istiyorum.

Eczacı : Hemen getiriyorum. Bu _____ şurubunuz,
bu da ağrı kesici ve _____ şurubunuz.

Fatma : Bunları nasıl kullanacağım?

Eczacı : Öksürük şurubunu bir hafta kullanacaksınız.
Günde _____ yemekten önce bir kaşık
içeceksiniz.

Fatma : Peki, ateş düşürücü şurubu nasıl
kullanacağım?

Eczacı : Onu da ateşiniz yükseldiğinde tok karnına
_____ içeceksiniz.

Fatma : Teşekkür ederim. Kolay gelsin.

Eczacı : Bir şey değil. _____

Dinlediğimiz diyaloga göre cevaplayalım.

1. Fatma ilaç için nereye gidiyor?

2. Reçetede hangi ilaçlar yazıyor?

3. Fatma öksürük şurubunu kaç gün kullanacak?

4. Fatma ateş düşürücü şurubu ne zaman içecek?

Örnekteki gibi cümleler yazalım.

1. Hasta olunca ne yaparız?
(doktora gitmek / tedavi olmak)
Doktora gideriz ve tedavi oluruz.
2. Boğaz ağrın varsa ne yaparsın?
(ilaç kullanmak / sıcak içecekler içmek)

3. Gözümüzde sorun varsa ne yaparız?
(göz doktoruna gitmek / gözlük takmak)

4. Dişin ağrıyorsa ne yaparsın?
(ağrı kesici içmek / diş doktoruna gitmek.)

5. Dinleyelim-Tamamlayalım

Benim adım Cem. _____
sınıftayım. Erken yatarım, _____
kalkarım. Her zaman kahvaltımı yaparım.
_____ beslenirim. Düzenli spor
yaparım. Arkadaşlarımla iyi anlaşırım.
_____ söylemeyi sevmem.
Başkalarına yardım ederim. Bunlar benim
hoşlandığım davranışlarımdır.
Dağınık birisiyimdir. _____
sinirlenirim. İnternette çok zaman
geçiririm. Bunlar benim _____
davranışlarımdır.

Soruları metne göre cevaplayalım.

1. Cem'in hoşlandığı davranışları nelerdir?

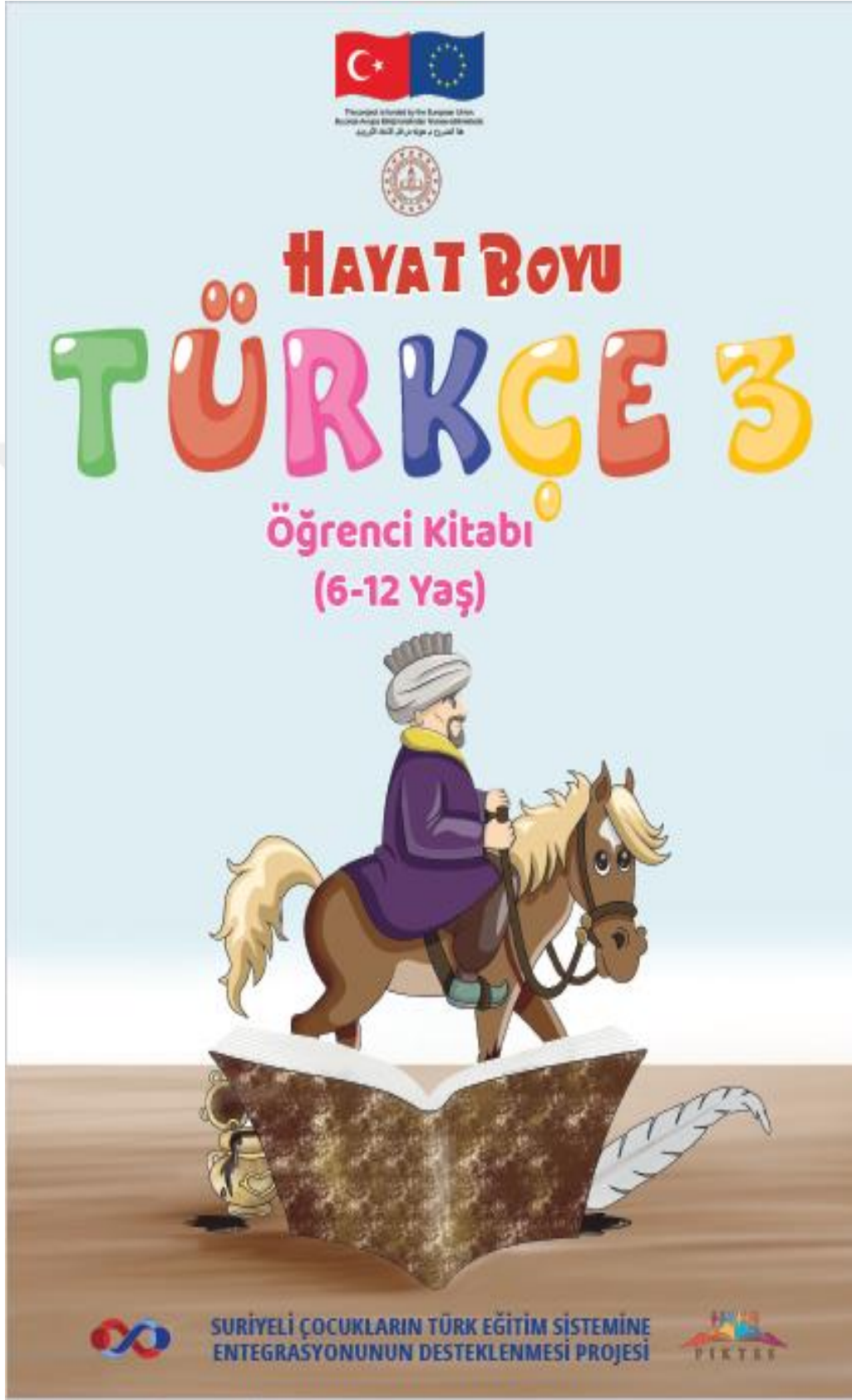
2. Cem hangi davranışlarından hoşlanmaz?

Hoşlandıklarımız

Hoşlanmadıklarımız

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Ek 3. Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı (6-12 Yaş) Dinleme Etkinlikleri

TANIŞMA

1. Dinleyelim-Konuşalım

a) Tanışma

b) Vedalaşma

6. Dinleyelim-Tamamlayalım

Boşlukları tamamlayalım.

Durakta

G: Günaydın. Benim _____ Gülnura. Sizin _____?

H: Günaydın. Benim adım Hatice.

G: Nasılsınız?

H: _____ ederim, iyiyim. Siz _____?

G: Ben de iyiyim. _____?

H: Ben Mısırlıyım. Siz _____?

G: Ben Azerbaycanlıyım.

H: Tanıştığımıza _____

G: Ben de memnun oldum.

H: Görüşürüz, hoşça kal.

G: Sen de _____

13. Dinleyelim-Cevaplayalım

Otogarda

Soruları diyaloga göre cevaplayalım.

1. Tarık nereye gidiyor?

2. Üsküdar'a kaç numaralı otobüs gidiyor?

3. Tarık ne zaman durakta?

4. Otobüs saat kaçta hareket ediyor?

22. Dinleyelim-Tamamlayalım

Okuldan Eve

Selin her gün derslerini dikkatle **dinliyor**. Ders aralarında arkadaşlarıyla kovalamaca **oynuyor**.

Okulu eve çok uzak değil. Arkadaşı Bilge ile okuldan sonra yürüyor.

Annesi onu kapıda **karşılıyor**. Ona çok acıktığını **söylüyor**. Hemen elini yüzünü **yıkıyor**, yemek **iyor**. Biraz dinleniyor sonra ödevlerini yapıyor.

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Selin okulda neler yapıyor? _____
2. Selin evde neler yapıyor? _____

Cümleleri dinleyelim, örnekteki gibi tamamlayalım.

1. Ben kalemimi **arıyorum**.
2. Sen humus **iyorsun**.
3. O, oyun _____
4. Biz şarkı _____
5. Siz arabanızı _____
6. Onlar elma _____
7. Ben arkadaşımı _____
8. Sen müzik _____
9. O, konuyu hemen _____
10. Biz limonata _____
11. Siz okula _____
12. Onlar film _____
13. Ben şu an saçlarımı _____
14. Sen babana _____
15. Babam evin duvarını _____

24. Dinleyelim-Eşleştirelim

Aşağıdakidekileri dinlediğimiz şarkıya göre eşleştirelim.

1. Postacı	☐ bakıyor
2. Herkes ona	☒ geliyor
3. Uğurlar	☐ dolsun
4. Kismetle	☐ olsun
5. Selam	☐ ediyor
6. Hoşça	☐ veriyor
7. Merak	☐ kalınız

<http://www.eba.gov.tr/ses/dinle/7100443b39c6a68bc4910a6c01675fc95544c45114004>

5. Dinleyelim-Cevaplayalım

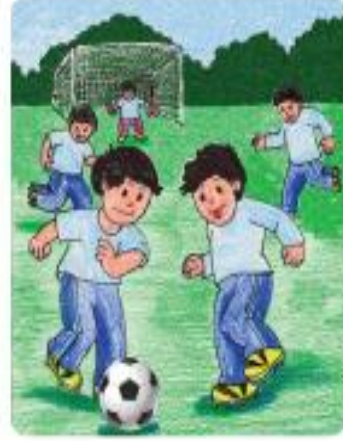
Aşağıdaki soruları dinlediğimiz metne göre cevaplayalım.

1. Ahmet nereli?

2. Ahmet nerede oturuyor?

3. Ahmet ve arkadaşları hangi derste futbol oynuyor?

4. Kim futbolcu olmak istiyor?

6. Konuşalım

Merhaba ben Başak. Öğretmenim. Çocuklarla bir arada olmayı ve onlarla yeni şeyler öğrenmeyi çok seviyorum. Benim Emir adında bir kardeşim var. Emir 16 yaşında. O, sporla ilgilenmekten çok hoşlanıyor. En çok atletizmi seviyor. Bu nedenle her gün düzenli antrenman yapıyor. Emir ileride ünlü bir atlet olmak istiyor.

Spor yapıyor musunuz? En sevdiğiniz spor hangisi? Spor yapmanın yararları nelerdir? Örnekteki gibi anlatalım.

7. Dinleyelim-Tamamlayalım

Metni dinleyelim, boşlukları tamamlayalım.

Merhaba, ben Yaşar Demir. 26 yaşında _____ Erzurumlu _____ Güreş _____ çok seviyorum. Güreş sporuna ilkokulda başladım. Yedi yaşından beri güreş yapıyorum. Şimdi Türk Millî Takımı'nda güreş _____ Ülkem için güreşmek ve her zaman birinci ol _____ istiyorum. Bu yıl Arnavutluk'ta Avrupa Güreş Şampiyonası var. Altın madalya almak için çok çalışmam lazım. Her gün çalışıyorum. Antrenmanlar çok yorucu.

Doğru cümlelere "D", yanlış cümlelere "Y" yazalım.

Yaşar Demir Erzurumludur.	☐
Yaşar Demir güreşe lisede başlıyor.	☐
Yaşar Demir şu an millî takımda güreşiyor.	☐
Yaşar Demir bu yıl altın madalya almak istiyor.	☐
Yaşar Demir dünya şampiyonasına hazırlanıyor.	☐
Yaşar Demir bazen antrenman yapıyor.	☐

17. Dinleyelim-Yazalım

Dinlediğiniz cümlelerde hangi fobiler vardır? Resimlerin altına yazalım.

Siz nelerden korkuyorsunuz? Fobilerinizi yazınız.

2. Dinleyelim-Cevaplayalım

Soruları metne göre cevaplayalım.

1. Orhan Şen ne iş yapıyor?

- a) Türkçe öğretmeni
- b) Müzik öğretmeni
- c) Resim öğretmeni

2. Orhan Şen hangi müzik aletlerinin adını söyledi?

- a) gitar
- b) flüt
- c) tef

3. Doğruyu, yanlış işaretleyelim.

D Y

a. Haftada iki saat ders olacak.

b. Derste şiirler okuyacaklar.

c. Grup hâlinde şarkılar söylemeyecekler.

ç. Ders çok sıkıcı olacak.

4. Müzikle ilgili kelimeleri örnekteki gibi işaretleyelim.

beraber	nota	yıl	şarkı	türkü	flüt
			✓		
koro	gitar	saat	kendi	çalmak	ders

5. Dinleyelim-Söyleyelim

Dinlediğiniz müzik aletlerinin adlarını söyleyiniz.

6. Okuyalım-İşaretleyelim

Müzik ve Ailem

Merhaba, benim adım Sevgi. İstanbulluyum. 15 yaşındayım. Dokuzuncu sınıfta okuyorum. Biz iki kardeşiz. Ben müziği çok seviyorum. Gitar çalıyorum ve pop müzik dinlemekten hoşlanıyorum. Barış Manço'yu çok seviyorum. Abim Mert 20 yaşında. Şu an üniversitede okuyor. O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor. En çok Neşet Ertaş'ı dinliyor.

Babamın adı Mustafa. 52 yaşında ve doktor. Türk sanat müziğini seviyor. Onun en sevdiği şarkıcı Zeki Müren. Annemin adı Elif. Annem 47 yaşında ve ev hanımı. Bütün müzik türlerini seviyor. Sürekli müzik dinliyor. Benim ailem müziği çok seviyor.

Metni okuyalım, örnekteki gibi işaretleyelim.

	Sevgi	Mert	Mustafa Bey	Elif Hanım
Gitar çalıyor.	✓			
En sevdiği sanatçı Zeki Müren.				
Ev işleri yaparken müzik dinliyor.				
Bağlama kursuna gidiyor.				
En sevdiği sanatçı Barış Manço.				
Neşet Ertaş'ın türkülerini çok seviyor.				

7. Dinleyelim-Tamamlayalım

Boşlukları şarkıya göre tamamlayalım.

"Kaç yıl oldu?" saymadım köyden göçeli.
Mevsimler geldi _____ görüşmeyeli.
Hiç haber göndermedin o günden beri.
Yoksa bana küstün mü _____ beni?

Dün yine seni andım gözlerim doldu.
O tatlı günlerimiz bir _____ oldu.
Ayrılık geldi başa katlanmak gerek.
Seni çok çok _____ arkadaşım eşek.

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek.

Yaban tayları çayırda _____ mu?
Çilli horoz kedilerle _____ ?
Sarı kız minik buzağıyı süttten kesti mi?
Kuzularla oğlaklar _____ ?

Uzun kulaklarını son bir kez salla.
Tüm eski dostlarımdan bir haber yolla.
Ayrılık geldi başa katlanmak gerek.
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek.

Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım _____ .

18. İzleyelim-Cevaplayalım

Soruları videoya göre cevaplayalım.

1. Müşteri kırmızı mercimek almak istiyor.
2. Mercimeğin fiyatı 5 lira 25 kuruş.
3. İkinci müşteri zeytin almak istiyor.
4. Satıcı ikinci müşteriye 1 lira para üstü veriyor.

D	Y
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

19. Yazalım

1. Ağaçın yaprakı yeşil. Ağacın yaprağı yeşil.
2. Sokaka çöp döküyorlar. _____
3. Dağların yamaçı karlı. _____
4. Anne çocukuna "Gel." diyor. _____
5. Dedemin kalpi ağrıyor. _____
6. Arabanın renki güzel değil. _____

Sözcükleri alfabeye göre sıralayalım.

- () fiyat () pahalı (1) alışveriş () ucuz
() fatura () peşin () indirim () fiş

Cevaplara uygun sorular yazalım.

1. A: **Kitaplar pahalı mı?**
B: Hayır, kitaplar pahalı değil.

2. A: _____
B: Evet, mağaza indirim yapıyor.

3. A: _____
B: Soğanın kilosu 85 kuruş.

4. A: _____
B: Evet, %20 (yüzde yirmi) indirim yapıyoruz.

5. A: _____
B: Cep telefonlarında garanti süresi 2 yıl.

20. Dinleyelim-Cevaplayalım

Soruları metne göre cevaplayalım.

1. Menemenin içinde hangisi yoktur?
a. yumurta b. domates c. salatalık
2. Aşağıdakilerin hangisinde menemen malzemelerinin miktarı doğrudur?
a. 4 yemek kaşığı sıvı yağ
b. 2 adet yeşil biber
c. 3 adet kuru soğan
3. Ocağı açtıktan sonra ne yapıyoruz?
a. Soğanı ve biberleri tavaya döküyoruz.
b. Yumurtaları kırıyoruz.
c. Tavaya yağ döküyoruz.
4. Menemen yapımıyla ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?
a. Soğan ve biberleri doğruyoruz.
b. Domatesleri haşlıyoruz.
c. Menemeni tavada pişiriyoruz.

5. Konuşalım

Siz de aşağıdaki gibi bir diyalog oluşturun.

A: Merhaba, amca.

B: Merhaba, yeğenim.

A: Amcacığım, Kurban Bayramı'n kutlu olsun.

B: Teşekkür ederim, yeğenim. Senin de Kurban Bayramı'n kutlu olsun.

6. Dinleyelim-Söyleyelim

Barış Manço'nun "Bugün Bayram" adlı şarkısını dinleyelim ve birlikte söyleyelim.

6. Dinleyelim-Cevaplayalım

Soruları metne göre cevaplayalım.

1. İlyas Bey nereyi gezmek istiyor?

2. Geziye ne zaman çıkacaklar?

3. Gezinin her şey dâhil ücreti ne kadardır?

4. Gezide gruba kim eşlik edecek?

5. İlyas Bey kaç kişilik rezervasyon yaptırıyor?

7. Konuşalım

Bu yaz tatilinde neler yapacaksınız? Tatil planınızı anlatınız.

